

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Analýza dopadů coronavirové pandemie na veřejné finance České republiky
Diplomová práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie Řeháková**
Osobní číslo: **E19562**
Studijní program: **N0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Téma práce: **Analýza dopadů coronavirové pandemie na veřejné finance České republiky.**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je provést rešerši a analýzu dopadů opatření provedených na podporu ekonomiky v době pandemie koronavirové infekce v České republice. Mělo by jít zejména o analýzu dopadů na státní rozpočet České republiky a to jak na příjmovou, tak na výdajovou stranu, dále na ukazatele veřejného deficitu a veřejného dluhu České republiky. Na základě analýzy by měl student provést vlastní hodnocení těchto dopadů a jejich relevanci.

Osnova:

- Vymezení veřejných financí a veřejných rozpočtů.
- Dopady pandemie v rámci rozpočtové soustavy České republiky.
- Vliv pandemie na veřejný dluh a veřejný deficit České republiky.
- Vyhodnocení.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**
Rozsah grafických prací: **-**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

LAJTKEPOVÁ, E. Veřejné finance v České republice: teorie a praxe. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2013. 130 s. ISBN 978-80-7204-861-8.
MAAYTOVÁ, A. a kol. Veřejné finance v teorii a praxi. Praha: Grada Publishing, 2015. Expert. 208 s. ISBN 978-80-247-5561-8.
Ministerstvo financí České republiky, <https://www.mfcr.cz/>.
MUSGRAVE, R. A., MUSGRAVE, P. B. Public finance in theory and practice. 5th ed. New York: McGraw-Hill, 1989. 627 s. ISBN 0-07-044127-8.
PEKOVÁ, J. Veřejné finance: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 642 s. ISBN 978-80-7357-698-1.
Zákon o státním rozpočtu České republiky.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Romana Provozníková, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: **1. září 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2021**

L.S.

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D.
děkan

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2020

Prohlašuji:

Práci s názvem Analýza dopadů coronavirové pandemie na veřejné finance České republiky jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 24. 11. 2021

Lucie Řeháková, v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych chtěla poděkovat paní doc. Ing. Romaně Provazníkové, Ph.D. za odborné vedení práce, cenné rady a za věnovaný čas. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří se na zpracování diplomové práce jakýmkoliv způsobem podíleli. Velké poděkování patří mé rodině.

ANOTACE

Diplomová práce je zaměřena na dopady coronavirové pandemie na veřejné finance, veřejné deficity a veřejný dluh České republiky. Zkoumá dopady vládních opatření vydaných za účelem podpory ekonomiky během coronavirové pandemie. Dopady, které postihly ekonomiku, měly vliv i na příjmovou a výdajovou stranu státního rozpočtu, územních rozpočtů a fondů veřejného zdravotního pojištění. Cílem práce je analyzovat a vyčíslit tento dopad na jednotlivé složky rozpočtové soustavy a zhodnotit jeho závažnost.

KLÍČOVÁ SLOVA

coronavirová pandemie, veřejné finance, rozpočtová soustava, veřejný deficit, veřejný dluh

TITLE

Corona pandemic impacts analysis on public finance in the Czech republic

ANNOTATION

The diploma thesis is focused on the effects of the corona pandemic on public finance, public deficits and public debt of the Czech Republic. It deals with the impact of government regulations publish to support economic during the pandemic. Impacts which affected economic influenced the revenue and expenditure side of the state budget, territorial budgets and public health insurance funds. The aim of this thesis is to analyse and quantify the impact on individual components of the budget system and evaluate its relevance.

KEYWORDS

corona pandemic, public finance, budget system, public deficit, public debt

OBSAH

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	9
SEZNAM GRAFŮ	10
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	11
ÚVOD.....	12
1. VYMEZENÍ VEŘEJNÝCH FINANČÍ, VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ, VEŘEJNÝCH DEFICITŮ A VEŘEJNÉHO DLUHU	14
1.1. Veřejné finance	14
1.2. Rozpočtová skladba	15
1.2.1. Veřejné příjmy	18
1.2.2. Veřejné výdaje	18
1.3. Rozpočtová soustava.....	19
1.3.1. Veřejný rozpočet.....	19
1.3.1.1. Státní rozpočet	21
1.3.1.1.1. Rozpočtový proces státního rozpočtu	24
1.3.1.2. Rozpočty územní samosprávy	26
1.3.2. Fondy veřejného zdravotního pojištění.....	27
1.3.3. Mimorozpočtové fondy.....	29
1.4. Rozpočtový deficit.....	30
1.5. Veřejný dluh	33
2. DOPAD NA EKONOMIKU A JEDNOTLIVÉ ČÁSTI ROZPOČTOVÉ SOUSTAVY	36
2.1. Průběh opatření na území České republiky	36
2.2. Dopad coronavirové pandemie na ekonomiku	37
2.2.1. Dopad coronavirovou pandemie na jednotlivé sektory	37
2.2.2. Dopad coronavirovou pandemie na HDP	39
2.3. Vývoj příjmů a výdajů veřejných financí	40
2.3.1. Dopad na příjmy a výdaje státního rozpočtu	43
2.3.1.1. Dopad na výdaje státního rozpočtu	44
2.3.1.2. Dopad na příjmy státního rozpočtu	49
2.3.2. Dopad na územní rozpočty	53
2.3.3. Dopad na fondy veřejného zdravotního pojištění	56
2.4. Vliv Covid-19 na deficit státního rozpočtu, územních rozpočtů a fondů veřejného zdravotního pojištění.....	59

2.4.1.	Vliv coronavirové pandemie na deficit státního rozpočtu	59
2.4.2.	Vliv coronavirové pandemie na deficit územních rozpočtů	61
2.4.3.	Vliv coronavirové pandemie na deficit fondů veřejného zdravotního pojištění	62
2.5.	Vliv coronavirové pandemie na veřejný dluh	63
2.5.1.	Opatření na snížení veřejného dluhu	67
3.	VYHODNOCENÍ	69
4.	ZÁVĚR	72
5.	POUŽITÁ LITERATURA	74
6.	PŘÍLOHY	82

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obrázek č. 1: Struktura výdajů státního rozpočtu podle druhů v roce 2021 v mld. Kč a jejich % podíl na celkových výdajích státního rozpočtu	45
Obrázek č. 2: Struktura příjmů státního rozpočtu podle druhů v roce 2021 v mld. Kč a jejich % podíl na celkových výdajích státního rozpočtu	51
Tabulka č. 1: Příjmy a výdaje státního rozpočtu	22
Tabulka č. 2: Vývoj valorizace v roce 2020 a 2021	46
Tabulka č. 3: Dopad pandemie COVID-19 na výdaje státního rozpočtu v letech 2020 a 2021 v mld. Kč.....	49
Tabulka č. 4: Dopad pandemie COVID -19 na příjmy státního rozpočtu v letech 2020 a 2021 v mld. Kč.....	52
Tabulka č. 5: Vyčíslení dopadů pandemie na veřejné zdravotní pojištění v roce 2020 v mld. Kč.....	58
Tabulka č. 6: Cyklické a strukturální saldo vládních institucí v % HDP.....	65

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Dopad opatření na jednotlivé sektory	38
Graf č. 2: HDP čtvrtletně v letech 2017 až 2021 v %.....	39
Graf č. 3: Spotřeba domácností v %	40
Graf č. 4: Výdaje veřejných financí v mld. Kč.....	41
Graf č. 5: Vývoj výdajů veřejných financí v letech 2013 až 2020 v % HDP.....	42
Graf č. 6: Příjmy veřejných financí v mld. Kč	42
Graf č. 7: Vývoj příjmů veřejných financí v letech 2013 až 2020 v % HDP	43
Graf č. 8: Výdaje státního rozpočtu v mld. Kč.....	44
Graf č. 9: Příjmy státního rozpočtu v mld. Kč.....	50
Graf č. 10: Vývoj výnosů daní v letech 2016 až 2020 v mld. Kč.....	53
Graf č. 11: Příjmy a výdaje územních rozpočtů v letech 2013 až 2020 v mld. Kč	54
Graf č. 12: Příjmy a výdaje územních rozpočtů za jednotlivá čtvrtletí roku 2020 v mld. Kč.....	55
Graf č. 13: Příjmy a výdaje systému veřejného zdravotního pojištění v mld. Kč	57
Graf č. 14: Vývoj deficitu státního rozpočtu v letech 2013 až 2020 v mld. Kč	59
Graf č. 15: Vývoj deficitu státního rozpočtu v jednotlivých měsících v roce 2020 v mld. Kč	60
Graf č. 16: Saldo územních rozpočtů v letech 2010 až 2020 v mld. Kč	61
Graf č. 17: Saldo systému veřejného zdravotního pojištění v letech 2016 až 2020 v mld. Kč	62
Graf č. 18: Veřejný dluh čtvrtletně v letech 2017 až 2021 v % HDP.....	63
Graf č. 19: Vývoj veřejného dluhu s predikcí nárazu na dluhovou brzdu.....	64
Graf č. 20: Cyklické a strukturální saldo vládních institucí v % HDP	65
Graf č. 21: Vývoj a struktura státního dluhu v letech 2012 až 2020 v mld. Kč	66
Graf č. 22: Výdaje na obsluhu státního dluhu	67
Graf č. 23: Vývoj schodku veřejných financí v mld. Kč.....	70

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

COFOG – Klasifikace funkcí vlády

DPH – Daň z přidané hodnoty

EET – Elektronická evidence tržeb

HDP – Hrubý domácí produkt

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

VZP – Všeobecná zdravotní pojišťovna

ÚVOD

Téma diplomové práce „Analýza dopadů covidové pandemie na veřejné finance České republiky“ jsem si zvolila proto, že se jedná o problematiku, která je v současné době aktuální. Státní rozpočet, jeho saldo, státní dluh a další jsou pojmy, s nimiž se široká veřejnost setkává velmi často v médiích. Podle mého názoru se mnoho lidí o toto téma zajímá, protože finance se přímo dotýkají každodenního života každého občana. V posledních několika letech před nástupem celosvětové pandemie patřila Česká republika k zemím s vysokou ekonomickou prosperitou.

Vrátíme-li se do roku 2018, občané na území České republiky ani obyvatelé dalších evropských či mimoevropských států jistě nepřepokládali, že se v roce 2020 objeví typ koronaviru, který se nekontrolovaně rozšíří komunitním přenosem po celém světě a bude natolik nebezpečný, že s ním bude svět jen velmi obtížně a za cenu mnoha obětí na lidských životech bojovat. Šíření tohoto vysoce nakažlivého onemocnění se projevilo v ekonomikách většiny zemí. S uzavřením hranic nastalo výrazné omezení turistického a cestovního ruchu, mezinárodního obchodu, ale mnohdy musely vlády přistoupit k úplnému uzavření, nebo výraznému narušení výrobních podniků v celosvětovém měřítku.

Vzhledem k této skutečnosti je hlavním cílem práce zjistit, jaký vliv měla pandemie na soustavu veřejných rozpočtů, zejména na státní rozpočet s jeho příjmovou i výdajovou stranou. Dále práce zkoumá, jaký dopad měla pandemie na veřejný deficit a zadluženost České republiky.

Záměrem práce je rovněž doložit, k jakým zásadním změnám v ekonomice státu může během jednoho či dvou let dojít, a na základě zjištěných poznatků pak nastínit některé možné scénáře dalšího vývoje veřejných rozpočtů a ekonomiky České republiky v budoucnosti.

Aby bylo možné splnit stanovené cíle práce, budou nejprve v teoretické části vysvětleny nejdůležitější pojmy, které souvisí se zkoumanou problematikou. Jedná se zejména o státní rozpočet s jeho příjmovou a výdajovou stránkou, rozpočtové zásady, jeho sestavování a schvalování. Kromě státního rozpočtu bude práce pojednávat rovněž o územních rozpočtech a fondech.

Praktická část bude zaměřena na konkrétní hodnoty hlavních ukazatelů rozpočtové politiky, k nimž náleží příjmy, výdaje a závěrečné saldo v podobě přebytku či deficitu. Její nedílnou součástí bude rozbor vlivů vládních opatření na vývoj některých ekonomických veličin,

kterými je například vývoj HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti a zadluženost. Vládní opatření, která omezovala a mnohdy zcela pozastavila ekonomické aktivity za účelem zabránit rychlému komunitnímu přenosu onemocnění Covid-19 na území České republiky, měla za následek zásadní dopady na stav veřejných financí i ekonomiky.

Bude rovněž analyzován schválený státní rozpočet na rok 2021, který zohledňuje dopady pandemie, již zmíněná vládní opatření a rovněž návrhy na udržení a zlepšení životní úrovně občanů České republiky a na zmírnění negativních dopadů pandemie na nejohroženější skupiny obyvatelstva.

1. VYMEZENÍ VEŘEJNÝCH FINANČÍ, VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ, VEŘEJNÝCH DEFICITŮ A VEŘEJNÉHO DLUHU

V této kapitole se zaměřím na vymezení následujících pojmů: veřejné finance, principy veřejných financí, funkce veřejných financí, státní rozpočet, rozpočty územních celků, veřejné příjmy a výdaje a jejich členění, veřejný dluh a rozpočtový deficit.

1.1. Veřejné finance

Pojem veřejné finance lze zjednodušeně vysvětlit tak, že se jedná o nejvýznamnější nástroj veřejné politiky, s jehož pomocí stát zásadním způsobem proniká do ekonomického prostředí. Autoři, kteří se zabývají veřejnými financemi, Lajtkepová (2013), Hamerníková (2010) a Maaytová (2015) vymezují veřejné finance jako peněžní vztahy, které se týkají vytvoření, použití a přerozdělení peněžních fondů souvisejících s působením veřejných institucí. Můžeme říct, že důležitou vlastností těchto vztahů je skutečnost, že pokaždé na jedné straně tohoto vztahu vystupuje stát, město, obec či kraj. Druhou stranu tohoto vztahu představuje jiný subjekt – jedná se zpravidla o občana nebo firmu, ale také se může jednat o stát.

Na rozdíl od Lajtkepové (2013) Pavlásek (2010, s. 20) dále rozšiřuje charakteristiku veřejných financí a vymezuje jejich úlohu v uspokojení potřeb obyvatelstva na úrovni státu, krajů a obcí. Veřejné finance zajišťují veřejné úkoly a tím umožňují uskutečnění veřejného zájmu. Posláním veřejných financí je zajištění potřebných finančních prostředků a zabezpečit, aby byly vynakládány efektivně.

Shrňme – li charakteristiky veřejných financí, které výše zmínění autoři podávají, pak lze veřejné finance definovat jako peněžní vztahy, k nimž dochází v průběhu vytváření, používání a přerozdělování peněžních fondů. Tyto vztahy zároveň slouží k uspokojování potřeb obyvatelstva v rámci celého státu, příslušných krajů a obcí. V případě veřejných financí se nejedná o uspokojování individuálních, nýbrž veřejných zájmů.

Veřejné finance jsou vystaveny na níže uvedených principech. Jedná se o tedy o následující principy:

- nenávratnosti,
- neekvivalence a
- nedobrovolnosti.

Princip nenávratnosti – plátcí daně nemají právní požadavek na její vrácení nebo na jinou protislužbu. Stát nemá povinnost vracet nabytou sumu vrátit zpět plátcí, ale využije ji na úhradu veřejných výdajů, které většině obyvatel přinášejí užitek.

Princip neekvivalence – jedná se o to, že ekonomický subjekt zaplatí daň v předepsané výši, avšak neexistuje záruka, že může čerpat služby ve výši této odvedené daně.

Princip nedobrovolnosti – se zakládá na skutečnosti, že se do peněžních vztahů ekonomický subjekt nezapojuje svobodně. Přesun peněz od ekonomických subjektů ke státu musí být tudíž nařízen legislativou (Dvořák, 2008, s. 6-7).

Dvořák (2008, s. 7) uvádí, že v minulosti byl princip nenávratnosti s nedobrovolností mnohdy chápán jako „oloupení“, jelikož oloupení v podstatě též znamená nedobrovolný pohyb prostředků. Zásadní odlišnost oloupení od zdanění je založena na tom, že demokratické státy v podstatě k danému jednání získávají oprávnění od svých voličů.

Veřejné finance plní ve všech demokratických zemích tři základní funkce. Mezi funkce veřejných financí patří:

- alokační,
- redistribuční a
- stabilizační.

Alokační funkce – slouží k zabezpečení veřejných statků. Jedná se o postup, jenž přiděluje použité zdroje mezi produkci soukromých a veřejných statků a také stanoví, z čeho se veřejné statky budou skládat. Jedná se o nejstarší funkci veřejných financí.

Redistribuční funkce – rozdělení důchodu a bohatství na základě toho, co společnost pokládá za spravedlivé rozdělení.

Stabilizační funkce – je nutné využít prostředky státního rozpočtu k zabezpečení vysoké zaměstnanosti, žádoucí míry stability cenové hladiny a také přijatelné míře ekonomického růstu. Zároveň je třeba brát v úvahu obchodní a platební bilanci (Musgrave, 1989, s. 6).

1.2. Rozpočtová skladba

Příjmy a výdaje třídíme závazně dle rozpočtové skladby. Rozpočtovou skladbu lze vymezit, jako pravidla pro třídění příjmů a výdajů veřejných rozpočtů a také třídící i informační klíč pro rozpočtování a vyúčtování využitých prostředků a dále pro kontrolu získaných výsledků hospodaření.

V České republice rozpočtovou skladbu upravuje vyhláška Ministerstva financí č. 323/2002, jejíž poslední novelizace proběhla v roce 2020.

Rozpočtová skladba zařazuje příjmy a výdaje do tzv. jednotek třídění. Těmito jednotkami jsou kapitoly, položky, paragrafy, záznamové jednotky, podkladové jednotky, prostorové jednotky, nástroje, dílčí průřezové ukazatele, akce, účely, množiny nebo podmnožiny a účelové znaky. Organizační složky státu a vyhláškou vymezené právnické osoby mají povinnost zařadit své plánované i skutečné příjmy a výdaje na tyto jednotky.

Je stanoveno 12 hledisek třídění příjmů a výdajů. Mezi ně zařazujeme následující hlediska:

- odpovědnostní/kapitolní
- druhové
- odvětvové
- odkladu pro změnu rozpočtu
- jejich prostorového původu
- původu jejich zdroje
- jejich příslušnosti ke zvlášť sledovaným celkům
- jejich příslušnosti k programům
- účelu rozpočtového přesunu
- jejich věcné podstaty
- účelu transferů
- konsolidační.

Nejčastěji se používají tato hlediska třídění: odpovědnostní / kapitolní, druhové, odvětvové, konsolidační.

Kapitolní/odpovědnostní hledisko třídění je povinné u státního rozpočtu České republiky. Příjmy a výdaje státního rozpočtu dělíme dle kapitol. Rozpočet na rok 2021 se skládá ze 47 kapitol. Jedná se například o kapitoly:

- Kancelář prezidenta republiky
- Poslanecká sněmovna Parlamentu
- Senát parlamentu
- Úřad vlády ČR
- jednotlivá ministerstva (Ministerstvo financí, Ministerstvo obrany, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ...)

- jednotlivé státní instituce (Český telekomunikační úřad, Bezpečnostní informační služba, Ústavní soud, Úřad průmyslového vlastnictví, Český báňský úřad, ...) (Zákon č. 600/2020 Sb., příloha č. 2).

Druhové hledisko třídění se týká peněžních operací, jež můžeme rozdělit do 3 skupin (příjmy, výdaje a financování). Používá se zejména u územně samosprávných celků, a to v případě, kdy je rozpočet obce nebo kraje deficitní. Územně samosprávné celky musí toto hledisko používat, a to bez ohledu na to, je-li rozpočet deficitní nebo přebytkový. Vzniklý schodek může být uhrazen z přebytku vzniklého v minulých letech nebo jsou k jeho financování použity půjčky od banky.

Odvětvové hledisko třídění člení příjmy a výdaje dle daných odvětví. Jedná se například o zemědělství, bezpečnost státu, služby pro obyvatelstvo a veřejná správa a služby. Tomuto hledisku rovněž odpovídá klasifikace COFOG, která je jednou z klasifikací funkcí jednotlivých vládních institucí. Jedná se o mezinárodní standard, který je důležitý pro komparaci výdajů veřejných rozpočtů. Je nedílnou částí systému národních účtů.

Klasifikace CZ-COFOG je využívána zejména k určení výdajů, které jsou poskytovány vládními institucemi. Výdaje, jejichž funkcí je přinášet užitek jednotlivým domácnostem, jsou označeny jako individuální spotřeba a v klasifikaci označeny zkratkou IS. Výdaje určené pro kolektivní účely, tzv. kolektivní spotřeba, mají v klasifikaci označení zkratkou KS a využívá se za účelem zjišťování a porovnávání statistických dat v mezinárodním měřítku.

Jednotlivé činnosti vládních institucí se rozdělují dle daných tříd:

- Všeobecné veřejné služby
- Obrana
- Veřejný pořádek a bezpečnost
- Ekonomické záležitosti
- Ochrana životního prostředí
- Bydlení a společenská infrastruktura
- Zdraví
- Rekreace, kultura a náboženství
- Vzdělání
- Sociální věci (Český statistický úřad, 2014).

Význam klasifikace COFOG spočívá v tom, že umožňuje porovnání výdajů jednotlivých států v mezinárodním měřítku, a to právě podle výše uvedených tříd.

Konsolidační hledisko třídění slouží k vyloučení duplicit vzniklých interními transfery mezi rozpočtem obce a jejími fondy, nebo mezi různými úrovněmi rozpočtů mezi sebou (Provazníková, 2015, s. 111).

Dále zde vymezíme veřejné příjmy a výdaje, které definují příjmy a výdaje u jednotlivých rozpočtů či fondů.

1.2.1. Veřejné příjmy

Veřejné příjmy slouží, jako zdroj pro zajištění veřejných výdajů, hrají nezastupitelnou úlohu při rozdělování hrubého domácího produktu, a to nenávratným způsobem. Hamerníková (2010, s. 108) a Peková (2011, s. 315) uvádějí, že veřejné příjmy lze charakterizovat jako vztahy vytváření veřejných rozpočtů, ale také mimorozpočtových fondů v rozpočtové soustavě.

Veřejné příjmy mají stejné funkce jako veřejné finance, které mají za cíl zajistit požadované množství finančních prostředků na úhradu výdajů. Daně a další příjmy daňové povahy představují kvantitativně nejrozsáhlejší součást nenávratných veřejných příjmů (Peková, 2011, s. 315).

1.2.2. Veřejné výdaje

Veřejné výdaje je možné definovat jako financování chodu veřejných institucí a zajištění veřejných potřeb obyvatelstva. Hamerníková (2010, s. 74) uvádí, že se jedná o tok finančních prostředků, jež se používají v rámci veřejné rozpočtové soustavy, kde jsou alokovány při realizaci fiskální funkce státu. A dle Pekové (2011, s. 222) se jedná o finanční vazby, týkající se rozdělování a využívání veřejných rozpočtů a ostatních peněžních mimorozpočtových fondů v rozpočtové soustavě.

Také se využívají na cílené veřejné projekty a veřejné výdajové programy. Tyto programy jsou celé hrazené z veřejných výdajů, ale také může dojít k finanční spoluúčasti.

Dále je nezbytné definovat mandatorní a nemandatorní výdaje.

Mandatorní výdaje jsou výdaje, které vyplývají ze zákonné povinnosti, a jejich rychlá změna není tudíž možná. Omezují prostor pro aktivní fiskální politiku. Jedná se o sociální transfery, jako důchody, nemocenské dávky a státní sociální podpora.

Nemandatorní výdaje jsou výdaje, které nejsou povinné dle zákona. Jde o výdaje, které vláda uplatní s ohledem na potřeby společnosti a hospodářský vývoj země v konkrétním časovém období. Jedná se např. o výdaje na dopravní infrastrukturu nebo různé projekty v oblasti školství.

Quasi mandatorní výdaje jsou výdaje, které jsou nepostradatelné pro fungování státu, ale nejsou povinné dle zákona. Jednat se může např.: o platy státních zaměstnanců, pracovníků příspěvkových organizací nebo výdaje na obranu.

1.3. Rozpočtová soustava

Lajtkepová (2013, s. 17) charakterizuje soustavu veřejných rozpočtů jako velmi rozsáhlou a komplikovanou. Jejími součástmi jsou:

1. Veřejné rozpočty, které jsou vytvářeny v následujících podobách:
 - státní rozpočet, který představuje nejdůležitější veřejný rozpočet
 - územně samosprávné rozpočty (obcí a krajů)
 - ostatní veřejné rozpočty (např.: veřejných organizací, rozpočty dobrovolných svazků obcí)

1. Mimorozpočtové fondy – soustava veřejných rozpočtů je obvykle v ekonomice rozšířena o speciální fondy, jež jsou veřejnými rozpočty zřizovány a většinou se využívají na přesně daný účel. Tyto mimorozpočtové fondy a veřejné fondy dohromady vytvářejí rozpočtovou soustavu.

Strečková (1998, s. 79) navíc upozorňuje na vzájemná pravidla a vztahy mezi veřejnými organizacemi a také kontrolu hospodaření.

V příloze A je graficky znázorněna rozpočtová soustava České republiky.

Její jednotlivé složky, kterými jsou státní rozpočet, územní rozpočty (obcí a krajů), mimorozpočtové fondy a fondy veřejného zdravotního pojištění, budou v tomto členění dále zkoumány.

1.3.1. Veřejný rozpočet

Pojem veřejný rozpočet zahrnuje řadu rozpočtů. Je nesprávné domnívat se, že veřejný rozpočet je synonymem státního rozpočtu. Pro účely této práce bude pojem veřejného rozpočtu zahrnovat kromě státního rozpočtu i rozpočty krajů a obcí, ale též rozpočty příspěvkových organizací a další.

V odborné literatuře se uvádí, že na veřejný rozpočet lze hledět z různých hledisek a působí současně. Jedná se tedy o:

- peněžní fond,
- bilanci,
- finanční plán a
- nástroj řízení a veřejné politiky.

Veřejný rozpočet je možné definovat **jako peněžní fond**. Peková (2011, s. 100) definuje, že se jedná o koncepci, jež pochází ze stavového pojetí. V tomto případě potřebujeme znát, kolik finančních prostředků je shromážděno v konkrétním rozpočtu v daném rozpočtovém období. Koncepce rozpočtu jako peněžního fondu rovněž vychází z povahy peněžních vztahů. Rozpočet je sestaven, členěn a také využíván na principech, které jsou vyjmenované v předešlé podkapitole. Rozpočet v této koncepci používá jak nenávratné příjmy, tak i výdaje.

Dittrichová (2010, s. 171) také definuje veřejný rozpočet jako peněžní fond, kde se kumulují finanční prostředky na financování produkce veřejných statků.

Rozpočet jako **finanční plán** na dané rozpočtové období (shodné s kalendářním rokem) je schválen v konkrétní výši. Během rozpočtového období jsou z vybraných příjmů průběžně hrazeny výdaje (Peková, 2011, s. 100-101).

Veřejné rozpočty na principu **účetní bilance musí být vždy vyrovnané**. Lajtkepová (2013, s. 18) definuje, že se jedná o porovnání příjmů a výdajů, jehož výsledkem může být rovněž přebytek nebo schodek. Pokud příjmy nepostačují na úhradu výdajů a dojde tedy k naplánování schodku, je třeba již v návrhu rozpočtu uvést, jakým způsobem bude tento schodek hrazen, aby celková bilance byla vyrovnaná. Peková (2011, s. 101) uvádí, že v případě takovéto situace dojde k využití rezervy z minulých let. Pokud nemáme rezervy z minulých let, použijeme návratné finanční prostředky, například úvěry a v případě státního rozpočtu emise státních dluhopisů.

Rozpočet může být:

- vyrovnaný = příjmy a výdaje se rovnají,
- přebytkový = příjmy převyšují výdaje,
- schodkový = výdaje převyšují příjmy.

Pokud je rozpočet přebytkový, pak se vzniklý přebytek na konci rozpočtového období přesune do rezerv, do aktiv nebo se také může využít na uhrazení dluhu z minulých let. V případě, že je rozpočet schodkový bude financován z rezerv nebo také za pomoci návratných finančních prostředků. Léta přetrvávající schodkovost státního rozpočtu patří k dlouhodobým potížím ve sféře veřejných financí (Peková, 2011, s. 101).

Jak bylo zmíněno výše rozpočet je také **nástroj řízení a nástroj veřejné politiky**, která zahrnuje i politiku rozpočtovou. V případě státního rozpočtu jde zároveň o nástroj stabilní fiskální politiky státu. Cílem rozpočtové politiky je vyrovnaný rozpočet, a to jak u státu, tak i u obcí a u krajů. Za tuto politiku je zodpovědné ministerstvo financí. Státní rozpočet je rovněž nástrojem financování cílů bezpečnostní a sociální politiky.

Rozpočty územní samosprávy slouží k uskutečnění záměrů ekonomického a sociálního růstu příslušného území. V neposlední řadě slouží veřejný rozpočet k řízení nejen státních institucí, například ministerstev, ale i k řízení jiných orgánů státní správy, například obecních a krajských úřadů.

Pokud je nutné provést v rozpočtu změnu, řeší se tato problematika pomocí rozpočtového opatření (Dittrichová, 2010, s. 172).

1.3.1.1. Státní rozpočet

Státní rozpočet lze považovat za nejdůležitější nástroj pro plnění fiskální politiky. Dále představuje neodmyslitelnou a celistvou složku státní politiky. Státní rozpočet je součástí rozpočtové soustavy a lze ho definovat jako centralizovaný fond peněžních prostředků.

Červenka (2009, s. 44) uvádí, že státní rozpočet usměrňuje ekonomický vývoj a také velikost, strukturu a vývoj veřejného sektoru. Samotný státní rozpočet koncentruje největší část příjmů a výdajů a také se jedná o nejdůležitější veřejný rozpočet.

Zákon o rozpočtových pravidlech č. 218/2000 Sb. § 5 vymezuje státní rozpočet, jako finanční vztahy, jež slouží k financování funkcí státu v příslušném rozpočtovém období. V rozpočtu jsou zahrnuty předpokládané příjmy a očekávané výdaje. Jedná se o soubor finančních dokumentů.

Z ekonomického hlediska se jedná o kumulaci peněžních prostředků a jejich přerozdělování a právní normu. Má formu zákona. V případě státního rozpočtu se jedná o zákon o státním rozpočtu na příslušný rok, kde jsou definovány očekávané příjmy a odhadované výdaje a pokud je navržen jako schodkový, rovněž způsob úhrady schodku.

Zákon o rozpočtových pravidlech upravuje tvorbu a funkce střednědobého výhledu státního rozpočtu, příjmy a výdaje státního rozpočtu, hospodaření jednotlivých organizačních složek státu a finanční kontrolu.

Střednědobý výhled státního rozpočtu se zpracovává zároveň s jeho návrhem. Obsahuje očekávané příjmy a výdaje státního rozpočtu a státních fondů na jednotlivé roky období, na které je sestavován. Při sestavování je uplatněno členění podle rozpočtové skladby. Součástí výhledu jsou východiska a cíle, které odůvodňují očekávané příjmy a výdaje. Sestavení střednědobého výhledu je činností, kterou řídí ministerstvo financí.

V případě, že střednědobý výhled očekává schodek státního rozpočtu, musí zároveň obsahovat i navržený způsob jeho financování. Střednědobý výhled se sestavuje na minimálně dvouleté období, které přímo navazuje na rok, na který je předkládán státní rozpočet. Schválený střednědobý výhled dává vláda na vědomí Poslanecké sněmovně zároveň s návrhem zákona o státním rozpočtu (Zákon č. 218/2000 Sb., §4).

Součástí zákona o rozpočtových pravidlech jsou i ukazatele státního rozpočtu, které vymezují, na co se prostředky státního rozpočtu využijí. Tyto ukazatele jsou povinné a vláda se od nich nemůže odklonit. Výjimka existuje pouze v případech, které jsou vymezeny, a jen v předem stanovené míře. Ukazatele státního rozpočtu můžeme rozdělovat do následujících skupin:

- souhrnné – jedná se o celkové příjmy a výdaje jednotlivých kapitol
- průřezové – ukazatele, které se užívají ve všech kapitolách státního rozpočtu
- specifické – ukazatele, které se v jednotlivých kapitolách odlišují (Hamerníková, 2010).

Ve státním rozpočtu jsou obsaženy příjmy a výdaje. Jedná se o tyto příjmy a výdaje:

Tabulka č. 1: Příjmy a výdaje státního rozpočtu

PŘÍJMY	VÝDAJE
Výnosy daní	Výdaje na činnost organizační složky státu
Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvky na státní politiku zaměstnanosti	Výdaje na dávky důchodového pojištění, dávky nemocenského pojištění, dávky státní sociální podpory
Výnosy z podílů na clech	Dotace a návratné finanční pojištění výpomoci územní samosprávných celků

Příjmy z činnosti organizačních složek státu	Dotace a návratné finanční pojištění výpomoci FO a PO na podnikatelskou činnost
Odvod zbývajícího zisku ČNB	Dotace spolkům a příspěvky politickým stranám
Sankce za porušení rozpočtové kázně	Peněžní dary poskytnuté do zahraničí
Správní a soudní poplatky	Dotace státním fondům a návratné finanční výpomoci
Příjmy z prodeje a nájmu majetku České republiky	Dotace FO, které nevyvíjejí podnikatelskou činnost
Splátky návratných finančních výpomocí poskytnutých ze státního rozpočtu	Dotace nadacím, nadačním fondům, dobrovolným svazkům obcí
Peněžní dary poskytnuté organizačním složkám státu	Nákup cenných papírů
Výnosy z majetkových účastí státu	Výdaje související s plněním závazků k EU
Výnosy z cenných papírů	Peněžité vklady státu do a. s., příspěvky FO dle zákona
Penále za neoprávněně použité nebo zadržené prostředky poskytnuté z Národního fondu	Dotace a návratné finanční výpomoci Regionálním Radám soudržnosti
Připsané nebo odvedené prostředky na účty Národního fondu	Dotace PO, které byly založeny k poskytování zdravotních, kulturních, vzdělávacích a sociálních služeb ...
Prostředky získané od Národního fondu	Vklady, příspěvky a dotace mezinárodních organizací
Pokuty	Výdaje na realizaci státních záruk, vládní úvěry
Další příjmy	Dotace FO a PO, které nevyvíjejí podnikatelskou činnost, výstavbu, opravy, ...
	Další výdaje

Zdroj: zpracováno dle (Zákon č. 218/2000 Sb. §6, 7)

Ve struktuře příjmů státního rozpočtu tvoří zhruba 40 % příjmů povinné pojistné na sociální zabezpečení, jež zahrnuje nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Daňové příjmy tvoří okolo 50 %, nedaňové příjmy tvoří 1-2 % z celkových příjmů. Ostatní příjmy tvoří přibližně 10 %. Ve struktuře výdajů státního rozpočtu představují mandatorní výdaje přibližně 50 % z celkových výdajů, quasi-mandatorní výdaje tvoří přibližně 20 % a nemandatorní výdaje tvoří 23 % z celkových výdajů (Ministerstvo financí, 2021i).

1.3.1.1.1. Rozpočtový proces státního rozpočtu

Hamerníková (2010, s. 176) tento proces definuje jako ucelený soubor výsledků rozhodování řady subjektů, která se vztahují k veřejným příjmům a výdajům.

Celý proces trvá po dobu delší než dva roky a obsahuje čtyři hlavní etapy:

- příprava a projednání návrhu státního rozpočtu,
- projednání a následné schválení návrhu,
- realizace státního rozpočtu,
- kontrola státního rozpočtu.

Návrh rozpočtu vytváří Ministerstvo financí České republiky spolu se střednědobým výhledem na další 2 roky, jež musí zohlednit východiska ústředních orgánů, ale také jednotlivých ministerstev. Při přípravě rozpočtu se vychází ze střednědobého výhledu, který lze definovat jako prognózu hospodaření státu nebo fondu. Skládá se z předpokládaných příjmů a výdajů na jednotlivé roky, zahrnuje i případný schodek a formu jeho financování.

Střednědobý výhled je vytvořený ve spolupráci se správci kapitol, územně samosprávnými celky a státními fondy. Jak bylo uvedeno výše, sestavuje se společně s návrhem státního rozpočtu minimálně na 2 roky a postup je podobný jako u státního rozpočtu. Nejdříve je předložen vládě a poté Poslanecké sněmovně (Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech, §4).

Ukazatele výdajů na programy či projekty, jež jsou kofinancované z rozpočtu Evropské unie, jsou pro návrh rozpočtu povinné.

Další fází v rozpočtovém procesu je projednání a následné schválení návrhu. V této fázi putuje rozpočet předsedovi Poslanecké sněmovny, kam musí být předložen nejdéle 3 měsíce před započítáním dalšího rozpočtového roku (Hamerníková, 2010).

Rovněž se mohou podávat dodatky ke státnímu rozpočtu. Tato druhá fáze probíhá ve 3 čteních.

- 1. čtení – prodiskutování příjmů, výdajů, salda, metoda vyrovnání salda. Poté Poslanecká sněmovna buď tyto hodnoty odsouhlasí, nebo navrhne vládě provést změny v návrhu státního rozpočtu a také vymezí lhůtu (20–30 dnů), kdy musí vláda nový návrh prezentovat.
- 2. čtení – návrhovač a zpravodaj rozpočtového výboru formuluje připomínky k návrhu rozpočtu a poslanci o nich musí diskutovat.
- 3. čtení – vedou diskusi, kde může dojít k návrhu na opravu chyb písemné nebo tiskové povahy. Poslanecká sněmovna hlasuje o pozměňovacích návrzích. Pokud bude s návrhem rozpočtu souhlasit sněmovna, je tento návrh přijatý a bude zveřejněn ve Sbírce zákonů.

V případě, že nedojde ke schválení návrhu státního rozpočtu, v následujícím roce se hospodaří dle rozpočtového provizoria. Stát bude hospodařit podle rozpočtu, který byl schválený pro předchozí rok. Výdaje a příjmy toho rozpočtu jsou stanoveny jen do výše 1/12 celkové roční hodnoty příjmů a výdajů za každý zahájený měsíc.

Třetí fází rozpočtového procesu je realizace. Za zabezpečení příjmů je odpovědné Ministerstvo financí ČR na základě svých orgánů, jako je finanční ředitelství a finanční úřady. Za výdaje jsou odpovědní správci jednotlivých kapitol. Jedná se o ministry a vedoucí ústředních úřadů. Poslední fází rozpočtového procesu zabezpečuje Ministerstvo financí a Nejvyšší kontrolní úřad. Dozor nad plněním státního rozpočtu zajišťuje vláda, ale i zákonodárné orgány. Ministerstvo financí je odpovědné za poskytování informací vládě a parlamentu o hospodaření státního rozpočtu. Jeho dalším úkolem je sestavení zprávy o vývoji hospodaření státního rozpočtu.

Na konci příslušného rozpočtového období Ministerstvo financí ČR zpracuje státní závěrečný účet, jehož prostřednictvím poskytuje informace o hospodaření za minulý rok. Vláda musí předložit tento účet Poslanecké sněmovně nejdéle 30. dubna následujícího roku. Ve státním závěrečném účtu je pojednáno o výsledcích rozpočtového hospodaření za daný rok. Státní závěrečný účet nepodléhá jako celek auditu (Hamerníková, 2010, s. 179; Poslanecká sněmovna).

V souvislosti s pandemií Covid-19 došlo ke změně rozpočtového procesu u státního rozpočtu na rok 2021. Návrh státního rozpočtu byl o jeden měsíc prodloužen, jelikož bylo nutné, aby

odborníci vytvořili konkrétní podobu státního rozpočtu. Rovněž bylo nezbytné aktualizovat makroekonomickou predikci, což bylo učiněno do 10. 8. 2020.

Z výše uvedeného důvodu došlo k prodloužení termínu pro předložení návrhu vládě, a to o jeden měsíc – z konce srpna na konec září roku 2020. Ke změně došlo také v další fázi, kterou je předložení návrhu rozpočtu předsedovi Poslanecké sněmovny. Zde rovněž došlo k prodloužení termínu o jeden měsíc, a to z konce září na konec října roku 2020.

Tyto změny měly vliv na dobu vymezenou pro schválení státního rozpočtu na rok 2021. Doba vymezená pro schválení byla také prodloužena. Rozpočet na rok 2021 byl schválen do konce roku 2020, tudíž nebylo nutné, aby stát musel dočasně hospodařit dle rozpočtového provizoria (Ministerstvo financí, 2020c).

1.3.1.2. Rozpočty územní samosprávy

Rozpočty územní samosprávy zahrnují rozpočty krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí, statutárních měst a hlavního města Prahy včetně obvodů a městských částí.

Rozpočty územní samosprávy jsou sestavovány obcemi a kraji, které hospodaří dle ročního plánu. Obce, ale i kraje, musí však nejprve sestavit střednědobý výhled. Rozpočtový výhled je v zákoně definován jako nástroj, který pomáhá při sestavení vlastního rozpočtu, protože konkrétní rozpočet se může od výhledu lišit. Představuje střednědobý finanční plán a podkladem pro jeho sestavení jsou smlouvy uzavřené na období dvou až pěti let následujících po roce, na který je rozpočet schvalován. Hospodaření obcí a krajů je koordinováno státem. Rozpočty obcí a krajů představují nejzávažnější nástroj zaručení funkcí územní samosprávy a také financování.

Rozpočtová pravidla obcí a krajů jsou upravena v zákoně o rozpočtových pravidlech územních samosprávných celků (zákon č. 250/2000 Sb.), kde je také popsána tvorba, postavení a také funkce rozpočtů územní samosprávy, určení hospodaření s prostředky obcí a krajů a vznik právnických osob obcí a krajů. Rozpočet územního samosprávného celku a svazku obcí je v § 4 zákona 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů definován jako finanční plán, jímž se řídí financování činnosti územního samosprávného celku a svazku obcí. Rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním. Rozpočet obce/kraje schvaluje zastupitelstvo obce/kraje na svém veřejném zasedání. Rozpočtovým rokem je rok kalendářní. Rozpočet musí být schválen před 1. lednem roku, na který se vztahuje. Pokud ke schválení nedojde, nastupuje rozpočtové provizorium.

Rozpočtová soběstačnost obcí a krajů ovlivňuje druhy veřejných statků, které subjekty územní samosprávy zajišťují a hradí, a také škálu kompetencí, jež na územní samosprávu přenáší stát. Záleží na výši rozpočtových příjmů, která dále ovlivňuje strukturu a kvalitu veřejných statků obcí nebo krajů. Tyto dopady je možno zmírňovat, je možné problematiku řešit pomocí sdílených daní a také dotačním systémem. Přerozdělovací vztahy mezi státem a územní samosprávou musí spočívat na principu distribuční spravedlnosti a slušnosti (Peková, 2019, s. 426-427).

Dotační systém – jehož nejvýznamnější částí jsou účelové dotace, je důležitý nástroj pro kontrolu a dosažení vlivu státu na hospodaření územní samosprávy. Jedná se o nepřímý nástroj. Jelikož stát poskytuje prostředky na přísně vázaný účel, má právo kontrolovat, zda byl tento účel náležitě splněn (Peková, 2019, s. 426-427).

Pokud jde o složení rozpočtů obcí, jeho běžná část tvoří 2/3 z celkového rozpočtu a kapitálová část představuje 1/3 z celého rozpočtu. Zato v případě rozpočtu krajů je patrné, že se jejich struktura přibližuje ke státnímu rozpočtu. Výše uvedené rozpočty zahrnují příjmy a výdaje, jež mají vztah k činnosti samosprávy a k provádění státní správy. Na straně příjmů se může jednat např. o přijaté platby za místní poplatky, zatímco na straně výdajů se může jednat o výdaje na činnost daného úřadu (Peková, 2019, s. 428).

Mezi příjmy rozpočtů obcí a krajů můžeme zařadit dotace od krajů a ze státního rozpočtu, dále příjmy z rozpočtového určení, příjmy z vlastního majetku obcí nebo krajů. Mezi výdaje můžeme zařadit výdaje na vlastní činnost nebo výdaje na emise dluhopisů. Významnými výdaji krajů jsou dotace do rozpočtu obcí (Zákon č. 250/2000 Sb.).

V příloze B je znázorněno procentuální rozdělení daní mezi jednotlivé rozpočty na rok 2021.

1.3.2. Fondy veřejného zdravotního pojištění

V České republice je sedm zdravotních pojišťoven, u kterých se občané České republiky mohou pojistit. Jedná se o:

- Všeobecnou zdravotní pojišťovnu
- Vojenskou zdravotní pojišťovnu
- Česká průmyslová zdravotní pojišťovna
- Oborová zdravotní pojišťovna
- Zaměstnanecká zdravotní pojišťovna
- Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra
- Revírní bratrská pojišťovna.

Nejznámější je Všeobecná zdravotní pojišťovna, která má také nejvíce pojištěnců.

Zdravotní pojištění je upraveno v zákoně o veřejném zdravotním pojištění (zákon č. 48/1997 Sb.), který vymezuje, kdo má povinnost hradit zdravotní pojištění na území České republiky. Jedná se o osoby, které mají na území České republiky trvalý pobyt. Dále osoby, za které pojištění hradí stát ze státního rozpočtu, jedná se například: nezaopatřené dítě, osoby pobírající důchod starobní nebo invalidní ve III. stupni závislosti. Pokud se jedná o osoby, které nemají trvalý pobyt na území České republiky, jsou pojištěny pouze v případě, že zaměstnavatel má na území České republiky sídlo nebo trvalý pobyt.

System zdravotního pojištění je založen na solidaritě, kde vycházíme z Bismarckova modelu zdravotnictví. Dle zákona je nutné, aby všichni občané platili zdravotní pojištění do fondů zdravotních pojišťoven. Výše platby pro všechny pojištěnce do zdravotního pojištění je 13,5 % (z toho 4,5 % hradí zaměstnanec a 9 % hradí zaměstnavatel), tato výše platí i pro osoby samostatně výdělečně činné – OSVČ (Ministerstvo zdravotnictví, 2020e).

Ministerstvo financí hradí pojistné za státní pojištěnce na zvláštní účet veřejného zdravotního pojištění, který spravuje Všeobecná zdravotní pojišťovna. Z tohoto účtu se potom přerozdělují částky mezi pojišťovnami. Přerozdělování je uplatňováno na principu solidarity. Přerozdělování pojistného slouží pro vyrovnání rozdílů mezi jednotlivými zdravotními pojišťovnami. Má pomoci vyrovnat rozdíly mezi osobami s vysokými a nízkými příjmy, ale i rozdíly, které plynou z různých úrovní zdravotního stavu občanů.

Fondy veřejného zdravotního pojištění představují součást rozpočtové soustavy. V současné době je jejich existence ještě významnější než kdykoli předtím, a to v důsledku pandemie Covid-19, která je na území České republiky od začátku roku 2020.

Na fondech veřejného zdravotního pojištění je založeno hospodaření zdravotních pojišťoven, kdy jsou činnosti hrazeny z jednotlivých fondů. Fondy veřejného zdravotního pojištění jsou zřizovány na základě zákona. V případě Všeobecné zdravotní pojišťovny jsou fondy upravené v zákoně č. 551/1991 Sb. o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky v §7. U zaměstnaneckých pojišťoven se jedná o zákon č. 280/1992 Sb. o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách v §16. Jedná se o tyto fondy:

- základní
- rezervní
- provozní
- sociální

- fond majetku
- fond reprodukce majetku (Ministerstvo zdravotnictví, 2020d).

Příjmy do těchto fondů plynou prostřednictvím plateb na zdravotní pojištění, pokut a darů. Zároveň z tohoto fondu dochází k úhradám úkonů zdravotní péče, která je poskytována v rámci zdravotních služeb na území České republiky. Z fondů jsou též hrazeny náklady na činnosti jednotlivých zdravotních pojišťoven.

1.3.3. Mimorozpočtové fondy

Mezi složky rozpočtové soustavy patří také mimorozpočtové fondy. Mimorozpočtové fondy nejvíce využívá stát a územní samosprávné celky. Státní mimorozpočtové fondy jsou zakládány za účelem finančního zajištění specifických úkolů. Tyto fondy rovněž spravují prostředky, které jim byly určeny.

Každý z fondů je založen jako právnická osoba zákonem Parlamentu České republiky. Tento zákon stanoví, jakým způsobem se má fond tvořit, jak z něj lze čerpat prostředky a dále vymezuje orgán zmocněný jeho správou. Působnost fondů je určena přesněji pravidly a normami. Orgány, které zodpovídají za správu státních fondů, podávají vládě návrhy na vytváření těchto pravidel.

Tyto pověřené orgány předávají Ministerstvu financí ČR pro každý rok návrh rozpočtu, přehled pohledávek a závazků a také závěrečný účet daného fondu. V České republice mají speciální postavení v rozpočtové soustavě fondy zdravotních pojišťoven (Lajtkepová, 2013, s. 68). V České republice jsou v současné době tyto státní fondy:

- Státní zemědělský intervenční fond,
- Státní fond životního prostředí,
- Státní fond kultury České republiky,
- Státní fond kinematografie,
- Státní fond podpory investic a
- Státní fond dopravní infrastruktury (Ministerstvo financí, 2018).

Velice kontroverzní postavení v rozpočtové soustavě České republiky mají mimorozpočtové fondy typu vládních agentur. Tyto fondy jsou spíše napojeny na rozpočet státu, jak by se na první pohled mohlo zdát z jejich názvu, ale jedná se o organizace, jež využívají příspěvky ze státního rozpočtu, a musí tudíž brát ohled na jejich hospodaření. Jejich zakladateli jsou

resortní ministerstva a vznikají jako akciové společnosti. Mezi tyto společnosti můžeme zařadit např.:

- Česká exportní banka, a. s.,
- Národní rozvojová banka, a. s.,
- Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a. s.

Územně samosprávné celky a také svazy obcí mohou rovněž zakládat mimorozpočtové fondy. Tyto fondy mohou být jak účelové, tak i neúčelové, protože přísná účelovost není vyžadována. V případě účelového charakteru se využívají na hrazení předem stanovených potřeb. Jelikož jsou vlastní finanční prostředky územně samosprávných celků a svazků obcí limitovány, ani soustava mimorozpočtových fondů nenabývá větších rozměrů. Součástí těchto fondů je:

- Fond rezerv a rozvoje – jedná se hlavně o přebytky rozpočtového hospodaření. Použití prostředků tohoto fondu není vázáno na konkrétní účel.
- Ostatní mimorozpočtové fondy – jde např.: bytové fondy, památkový fond. Tyto fondy byly založeny městy nebo kraji a jsou účelové. Tyto fondy je možné vytvořit z přebytků hospodaření z minulých let, z příjmů běžného roku a z převodů finančních prostředků z rozpočtu do účelových fondů (Lajtkepová, 2013, s. 71).

1.4. Rozpočtový deficit

Rozpočtové saldo lze obecně vymezit jako nerovnováhu mezi rozpočtovými příjmy a výdaji. Záporná bilance se vyznačuje tím, že rozpočtové výdaje jsou vyšší než rozpočtové příjmy, lze ji definovat jako rozpočtový deficit.

Rozpočtový deficit je možné členit podle různých aspektů na:

- Skutečný deficit – jedná se o skutečné příjmy, skutečné výdaje a také skutečný deficit v daném období (Ochrana, 2010, s. 138). Z úhlu pohledu Lajkepetkové (2013, s. 95) je rozpočet chápán jako plán a lze jej tudíž schvalovat jako deficitní dopředu. V roce 2021 byl také plánovaný deficit ve státním rozpočtu z důvodu opatření a vyšších výdajů na covidovou pandemii (např. náklady na testování).
- Strukturální deficit – jde o tzv. cyklicky očištěný deficit, což lze charakterizovat jako část deficitu, která zůstane, odečteme-li od celkové hodnoty deficitu jeho cyklickou část.

- Cyklický deficit – příčinou jeho vzniku je dopad hospodářského cyklu na rozpočet. Jde o transformace na straně příjmů, straně výdajů, ale také v deficitu, protože ekonomika se v daném okamžiku nachází ve fázi konjunktury nebo recese (Ochrana, 2010, s. 138). Matyová (2015, s. 183) chápe cyklický deficit jako rozdíl mezi skutečným a strukturálním deficitem.

Podle důvodů vzniku rozpočtového deficitu dělíme deficit na aktivní a pasivní. **Aktivní deficit** vzniká v důsledku vládních rozhodnutí, kdy dochází ke snížení rozpočtových příjmů či ke zvýšení rozpočtových výdajů. Může též nastat situace, že zároveň dojde jak ke snížení příjmů, tak i ke zvýšení výdajů. Mezi příčiny vzniku aktivního deficitu patří:

- Expanzivní fiskální politika,
- Vládní populismus.

Pasivní deficit odborní autoři, jako Ochrana (2010, s. 140) a Strecková (1998, s. 93) vymezují jako případ, kdy vláda nemůže ovlivnit působení určitých faktorů. Vzniká z příčin, které nelze při vytváření rozpočtu předvídat ani ovlivňovat. Mezi pasivní příčiny je možné zařadit:

- Hospodářský pokles.
- Zvýšení inflace s dopadem na rozpočet veřejných organizací připojených na státní rozpočet.
- Případy přírodních katastrof, jako je zemětřesení, povodně nebo válka.

Vláda může deficit řešit třemi cestami. Jedná se tedy o:

- dluhové řešení,
- peněžní řešení a
- řešení z výnosů z prodeje vládních aktivit.

Dluhové řešení znamená, že si vláda půjčí finanční prostředky v tuzemsku nebo v zahraničí. Na toto řešení má vliv výše úspor a velikost investic soukromého sektoru. Tento typ řeší deficit prodejem státních dluhopisů jak v tuzemsku, tak i v zahraničí. Pokud se zaměříme na půjčku od zahraničí, existuje určité riziko, protože dluh musí být vrácen v cizí měně.

V případě, že bude vláda řešit deficit půjčkou v tuzemsku, využije státní pokladniční poukázky a dluhopisy, které mohou být prodávány jak v domácí, tak i v zahraniční měně.

Státní pokladniční poukázky se používají na krytí cash flow, tedy rozdíl mezi příjmy a výdaji státního rozpočtu v průběhu rozpočtového roku. Státní pokladniční poukázky jsou krátkodobý dluhový cenný papír, má většinou dobu splatnosti tři, šest, devět měsíců nebo jeden rok. Jelikož tento cenný papír má krátkou dobu splatnosti, jedná se o typický nástroj peněžního trhu. Jmenovitá hodnota tohoto cenného papíru v České republice je 1 milion Kč. Přehled majitelů státních pokladničních poukázek vede Česká národní banka (Ministerstvo financí, 2016).

Výnos ze státní pokladniční poukázky je rozdíl mezi jmenovitou hodnotou poukázky a emisním kurzem, jež byl zaplacen. U tohoto cenného papíru je nízké riziko, že jeho majitel nedostane zpět investované peníze ve státěm garantované výši. Emitentem tohoto cenného papíru je Česká republika, zastoupena Ministerstvem financí (Veselá, 2011, s. 261-262).

Emise dluhopisu – dluhopis je vymezen zákonem o dluhopisech (zákon č. 190/2004 Sb.), kde je definován samotný dluhopis, emise dluhopisu, emisní podmínky a náležitosti tohoto cenného papíru. Veselá (2011, s. 247) uvádí, že dluhopis je zastupitelný dlužnický cenný papír. Doba splatnosti dluhopisu je pevně stanovena a trvá až 30 let.

Samotná emise dluhopisu představuje soubor dluhopisů, jež jsou vydané za daných emisních podmínek, mají shodnou dobu splatnosti a také shodné datum emise. Dluhopisy se využívají na krytí schodku u jednotlivých rozpočtů. Emitentem může být stát nebo územně samosprávné celky (Zákon č. 190/2004 Sb. o dluhopisech, § 2).

Ministerstvo financí již v průběhu prvního čtvrtletí roku 2021 úspěšně pokrylo veškeré letošní korunové splátky státního dluhu v celkové jmenovité hodnotě 172,4 mld. Kč, když vydalo státní dluhopisy se splatností nad jeden rok v celkové jmenovité hodnotě 231,8 mld. Kč při průměrném výnosu do splatnosti 1,3 % p. a. Dlouhodobým financováním tak již zajistilo peněžní prostředky pro krytí více jak jedné třetiny letošní plánované korunové potřeby financování. Ministerstvo tak zcela využilo vysokého zájmu o státní dluhopisy ze strany domácích i zahraničních investorů a vydávalo státní dluhopisy při dosažení průměrné doby do splatnosti 6,9 roku, což je tedy stále nad úrovní střednědobého cíle stanoveného na úrovni 6,0 roku. Vzhledem k úhradě všech letošních korunových splátek státního dluhu bude další emisní činnost ministerstva sloužit ke krytí schodku státního rozpočtu. Letošní potřeba financování v eurech již byla pokryta v podobě peněžních prostředků přijatých za výhodných podmínek ke konci března roku 2021 prostřednictvím dvou úvěrů v rámci programu SURE od Evropské komise (Ministerstvo financí, 2021a).

V případě, že dojde k emisi státních dluhopisů, může jít jak o **střednědobé, tak i dlouhodobé státní dluhopisy**, které mají dobu splatnosti od 2 let a více. Jejich jmenovitá hodnota je ve výši 10 000 Kč. Majitelé střednědobých a dlouhodobých dluhopisů jsou zaznamenáni v Centrálním depozitáři cenných papírů, a. s.. V případě konání aukce se prodávají alespoň dva státní dluhopisy různého typu. Může se jednat o dluhopisy s fixním nebo variabilním úročením.

Další dluhopisy, které jsou emitovány MF ČR, jsou **spořicí státní dluhopisy**. Tyto dluhopisy jsou úročeny fixně, ale i variabilně. Jsou specifické tím, že je nelze kromě výjimečných případů převádět na jiné subjekty. Pokud zákon tento převod dovoluje, pak jen v omezené míře. Jmenovitá hodnota tohoto dluhopisu je 1 Kč. Jedná se o dluhopis, který má dobu splatnosti od 1 roku a více. Tyto dluhopisy jsou zaznamenány v samostatné evidenci státních dluhopisů, kterou vede Ministerstvo financí. Spořicí státní dluhopisy se vyskytují v různých podobách, například diskontované, prémiové, kuponové, reinvestiční, proti-inflační nebo také variabilní. Tento typ dluhopisu je určený drobným investorům, jako jsou domácnosti, oproti předchozím typům dluhopisů, které jsou určeny převážně firmám (Ministerstvo financí, 2016).

V případě spořicího státního dluhopisu bych chtěla uvést jeden z nejvýznamnějších dluhopisů, který se nazývá Dluhopis Republiky. Tento typ dluhopisu byl emitován Ministerstvem financí při příležitosti výročí založení Československé republiky a také výročí vzniku české měny v roce 2018. Vyskytuje se v podobě reinvestičního, proti-inflačního nebo fixního státního dluhopisu. Tento dluhopis mohou vlastnit pouze fyzické osoby (Ministerstvo financí, 2021b).

Při **peněžním krytí deficitu** vláda přeměňuje rozpočtový deficit do zvýšení monetární základny. Dojde k prodeji cenných papírů, které vydává vláda, přičemž kupujícím bude centrální banka. To znamená, že centrální banka poskytne vládě přímý úvěr a z toho bude vláda financovat vzniklý deficit.

Další způsob, jak může vláda krýt vzniklý deficit, jsou **výnosy z prodeje vládních aktiv**. Lze ho použít jen pro některé případy deficitu a dále je tento způsob možný použít jen na jednorázové krytí deficitu. Není možné využívat při opakovaném vzniku deficitu (Maaytová, 2015, s. 187-188).

1.5. Veřejný dluh

V případě, že jsou veřejné finance dlouhodobě schodkové, musí se tato skutečnost nutně projevit v nárůstu veřejného dluhu. Ekonomové se shodnou v definování veřejného dluhu

jako sumu závazků státu, subjektů územní samosprávy, veřejnosprávních institucí a také státních podniků.

Splácení veřejného dluhu neboli jeho umořování má dopad na všechny občany, zejména na daňové poplatníky, jelikož může dojít ke zvyšování sazeb jednotlivých daní na území České republiky. Příkladem je situace, kdy z důvodu splácení veřejného dluhu má stát méně peněz na veřejné služby. Zároveň se navyšují náklady na dluhovou službu, protože se zvyšují úrokové sazby. V současné době ve světě převládá navyšování veřejného dluhu z důvodu pandemie.

Příčinou vzniku a růstu veřejného dluhu jsou rozpočtové deficity, které se mohou vyskytovat u veřejných rozpočtů, ale také mimorozpočtových fondů na úrovni státu i územně samosprávných celků. Deficit může také vzniknout i z mimorozpočtových příčin, protože byly přijaty závazky jiných subjektů.

Ve většině případů je veřejný dluh vyjádřen hrubým dluhem. Sleduje se zejména podíl dluhu na HDP. Může nastat problém, že pohledávky v zahraničí jsou nevynutitelné, a tudíž nedobytné. Takové případy existují i v České republice. Existují také problémy s doložením státních aktiv a pak i jejich oceněním. Některé státy do státních aktiv řadí i půjčky soukromého sektoru, hotovost i státní podíly u akciové společnosti (Peková, 2011, s. 507).

Velikost veřejného dluhu je ovlivněna výší, ale i četností vzniku deficitů veřejných rozpočtů, zejména jde o státní rozpočet. Reálná hodnota dluhu může být ovlivněna inflací. Pokud dojde k nárůstu inflace, sníží se reálná hodnota veřejného dluhu (Peková, 2011, s. 513).

Nárůst a vznik veřejného dluhu je ovlivněn ekonomickou situací určité země, dalšími faktory jsou politické poměry, nastavení fiskálních pravidel, sociální politika a demografický vývoj.

Evropská unie vymezuje jednotlivým členským státům pravidla o rozpočtových deficitech a o veřejném dluhu. Pravidla jsou vymezena v tzv. Fiskální úmluvě (Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské měnové unii), která byla podepsána v roce 2012 členskými státy Evropské unie bez České republiky a Spojeného království Velké Británie. Tyto státy podpisem smlouvy stvrdily přijetí a dodržování pravidel, jejichž účelem je zpřísnění rozpočtové kázně, posílení koordinace hospodářských politik a zlepšení správy eurozóny. Přijetím smlouvy se státy zavazují k podpoře cílů Evropské unie (Ministerstvo financí, 2012). Česká republika fiskální úmluvu podepsala až v roce 2019 a touto ratifikací vyjádřila souhlas s dodržováním principů rozpočtové odpovědnosti (Ministerstvo financí, 2013).

Fiskální úmluva požaduje, aby dané státy do jednoho roku přijaly právní předpis, kterým se zavazují, že strukturální schodek státního rozpočtu nepřesáhne 0,5 procenta HDP. Země, jejichž dluh převyšuje 60 procent HDP, pak musí snižovat jeho výši minimálně o pět procent ročně.

Fiskální úmluva přináší částečné změny oproti pravidlům stanoveným Paktem stability a růstu. Pakt o stabilitě zakazuje členským státům Evropské unie hospodařit s nadměrnými schodky. Zároveň se jedná o nástroj, který koordinuje národní fiskální politiku (Ministerstvo financí, 2014). Česká republika splnila požadavky úmluvy a vložila je do Zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

Zákon o rozpočtové odpovědnosti obsahuje pravidlo, které v České republice nazýváme „*dluhová brzda*“. Vztahuje se na situaci, kdy by i s uplatněním pravidla strukturální bilance dluh vzrostl nad úroveň 55 % HDP, přičemž by se zohlednila rezerva z financování státního dluhu. Dle zákona musí být schváleny vyrovnané, dlouhodobě udržitelné rozpočty všech institucí ve vládním sektoru. Česká republika již má od roku 2019 dluhovou brzdu ve svém právním systému, přičemž při tvorbě zákona vycházela i ze švýcarské úpravy (Ministerstvo financí, 2019).

Dne 27. 4. 2020 byl ve Sbírce zákonů publikován pod č. 207/2020 Sb. zákon, kterým se mění zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, ve znění zákona č. 277/2019 Sb. Dosud byl střednědobým rozpočtovým cílem pro Českou republiku v letech 2020 až 2022 strukturální deficit jedno procento HDP. V roce 2019 byl zůstatek státního rozpočtu v přebytku 0,4 procenta HDP. Novelou zákona vláda pro rok 2021 zvýšila strukturální deficit až na čtyři procenta HDP s tím, že každý následující rok by se měl schodek o 0,5 procenta snižovat, až by se opět v roce 2027 dostal pouze k procentnímu schodku HDP (Zákon č. 207/2020 Sb. o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, §10a a §11a).

Dle důvodové zprávy měl být vytvořen fiskální prostor až do výše 4 % HDP a následně konsolidovány veřejné finance v souladu s ustanoveními evropského nařízení Rady č. 1466/97 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik, a to o půl procentního bodu meziročně. Toto řešení by mělo zajistit postupné přibližování ke splnění střednědobého rozpočtového cíle České republiky a jeho bezpečné dosažení v roce 2028, aniž by byla ekonomika ohrožena nadměrným jednorázovým negativním fiskálním šokem (Ministerstvo financí, 2020a).

2. DOPAD NA EKONOMIKU A JEDNOTLIVÉ ČÁSTI ROZPOČTOVÉ SOUSTAVY

Coronavirová pandemie neměla dopad jen na Českou republiku, ale i v zahraničí. V této části bych se chtěla zaměřit na to, jaký byl dopad na ekonomiku České republiky a také dopady na jednotlivé části rozpočtové soustavy. Zejména státní rozpočet byl pandemií nejvíce zasažen. Dále bych chtěla zmínit ještě fondy veřejného zdravotního pojištění, u kterých také došlo k velkým změnám v důsledku pandemie. Rovněž budou zkoumány dopady pandemie na další část rozpočtové soustavy, do níž náleží územní rozpočty, veřejné deficity a dluh. Ve stručnosti bude nejdříve pojednáno o průběhu vydávání vládních opatření, protože měla zásadní vliv na ekonomiku státu ve zkoumaném období.

2.1. Průběh opatření na území České republiky

Pandemie koronaviru se poprvé vyskytla v čínském městě Wu-chan, a to v prosinci 2019. Když se na území České republiky začaly objevovat první případy Covid-19 pozitivních osob, začala vláda vydávat opatření, jejichž cílem bylo zmírnění šíření nákazy této nemoci. První vládní opatření bylo vydáno už v únoru 2020.

Vláda začala reagovat na situaci na našem území, když se situace začala výrazně zhoršovat. Byl vyhlášen nouzový stav a s ním související další opatření. Dále v březnu roku 2020 dle nařízení vlády došlo k uzavření škol – základních, středních, vyšších a vysokých. Vláda rozhodla o uzavření většiny obchodů, s výjimkou drogerie, potravin, lékáren a zverimexu. Současně došlo k nařízení o omezení pohybu občanů, uzavření většiny provozoven služeb, zákazu přijímat pacienty do lánů.

V dubnu a květnu roku 2020 se epidemiologická situace zlepšila, skončil nouzový stav a vláda začala opatření rušit. V září roku 2020 Ministerstvo zdravotnictví České republiky vydalo „semafor“, dle kterého měla probíhat aktualizace vládních opatření. Tento „semafor“ je k nahlédnutí v příloze C. Na přelomu září a října roku 2020 došlo k uzavření školských zařízení, služeb (například fitness center) a dále vláda vydala opatření o opětovném omezení chodu obchodů.

V listopadu 2020 Ministerstvo zdravotnictví představilo nový protiepidemický systém (PES), který je k nahlédnutí v příloze D. Před Vánocemi došlo k otevření obchodů a služeb, avšak po 14 dnech následovalo opětovné uzavření služeb a obchodů kromě potravin, drogerie, lékáren.

V lednu a v únoru roku 2021 započalo očkování proti Covid-19 dle předem schváleného harmonogramu, i když některé dávky pro zdravotnický personál byly již v prosinci roku

2020. V únoru roku 2021 došlo ke tvrdému lockdownu, kdy občané nesměli opouštět okresy. Pouze ve výjimečných případech, např.: cesta do práce nebo návštěva lékaře. V březnu roku 2021 došlo k opětovnému zavření škol, školek, ale i dětských skupin. Dále bylo rozhodnuto o povinném testování zaměstnanců v jednotlivých firmách a opětovném zavírání obchodů. Od dubna roku 2021 došlo k postupnému rozvolňování. Došlo k otevření obchodů, služeb, restaurací (Ministerstvo zdravotnictví, 2021a).

2.2. Dopad coronavirové pandemie na ekonomiku

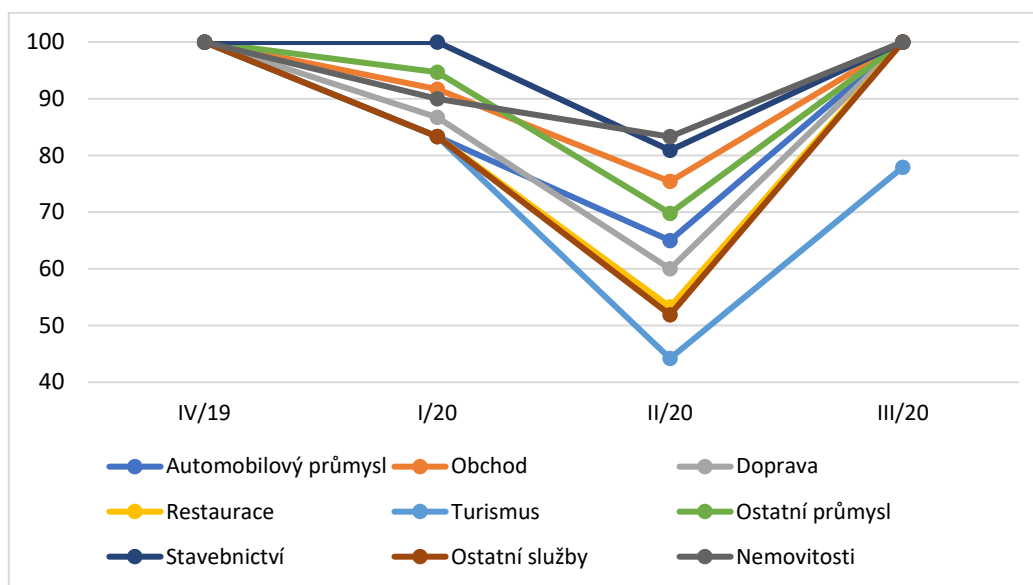
Vláda reagovala na coronavirou pandemií zavedením opatření, která měla zabránit nekontrolovatelnému šíření viru v populaci a přetížení nemocnic. Tato opatření způsobila v řadě odvětví zmrazení ekonomické aktivity. Vydaná opatření se dotkla 2/5 naší ekonomiky, z čehož vyplývá, že některá odvětví nebyla nucena zastavit svoji činnost. Pokles ekonomiky byl poprvé zaznamenán ve druhém čtvrtletí roku 2020. Tento pokles se vláda snažila stabilizovat prostřednictvím redistribuce finanční prostředků v podobě kompenzací, které měly pomoci jednotlivým osobám, ale i firmám, a celkově tak podpořit českou ekonomiku.

Odborníci Národní rozpočtové rady uvádějí, že česká ekonomika ve 2. čtvrtletí roku 2020 propadla meziročně o 10,7 %. Jednalo se o dobu, kdy platil nouzový stav a lockdown. Jednalo se o největší čtvrtletní propad českého hospodářství v historii. Za celý rok 2020 dosáhla ekonomika propad ve výši 5,8 % (Úřad národní rozpočtové rady, 2020b).

2.2.1. Dopad coronavirovou pandemií na jednotlivé sektory

V následující kapitole bude zkoumán dopad pandemie na jednotlivé sektory. Graf znázorňuje, jak byly jednotlivé sektory omezeny opatřeními vydanými v roce 2020.

Graf č. 1: Dopad opatření na jednotlivé sektory

Zdroj: zpracováno dle (Česká národní banka, 2020)

V případě, kdy se křivka konkrétního odvětví maximálně přibližuje k hodnotě 100, nemělo by dojít k omezení provozu v tomto sektoru. Z grafu je zřejmé, že nejvíce byl pandemií postižen turismus, a to v důsledku uzavření hranic, které se otvíraly zahraničním turistům pouze částečně. Během nouzového stavu došlo k omezení aktivity automobilové průmyslu, ale i dalších průmyslových odvětví. Významný dopad byl patrný i ve stavebnictví.

V sektoru stavebnictví pracují převážně zaměstnanci jiných národností, jedná se například o občany z Ukrajiny, Polska nebo Slovenska. K situaci, kdy odvětví stavebnictví nemohlo z důvodu nedostatku pracovní síly vykonávat ekonomickou činnost, došlo v důsledku uzavření hranic v průběhu nejkritičtějších měsíců roku 2020 a 2021. Pozastavení činnosti ve stavebnictví rovněž zvýšilo poptávku po stavebním materiálu, a to jak na rekonstrukci, tak i na výstavbu nového domu. U některých druhů stavebnin došlo až k 100 % nárůstu cen ve srovnání s cenami před nástupem pandemie.

V případě automobilového průmyslu pokračující pandemie v roce 2021 také způsobila nedostatek součástek, např.: čipy nebo plechy. Kvůli nedostatku těchto dílů pro výrobu automobilů tudíž není práce pro zaměstnance automobilových firem. V květnu roku 2020 byly přibližně 2 týdny zavřené největší automobilky, Škoda Auto a Toyota.

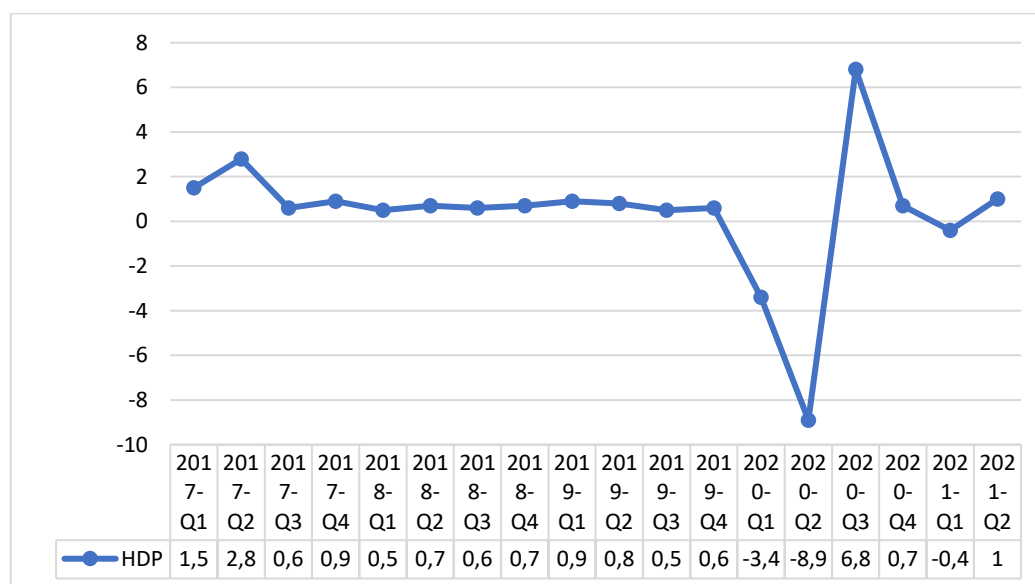
V takových případech může snáze docházet k hromadnému propouštění. Ztrátou zaměstnání z důvodů nadbytečnosti může dojít i u firem, které vyrábějí další díly pro automobilový

průmysl, nejen čipy. V konečném důsledku se může jednat o stovky lidí. Jelikož se velmi často jedná o agenturní pracovníky, kteří z důvodu pandemie nemohou v České republice pracovat, nedochází zatím k výraznějšímu propouštění českých zaměstnanců v odvětví automobilového průmyslu. Během podzimní vlny pandemie roku 2020 již nebylo zapotřebí v tomto odvětví pozastavit výrobu, přestože se nákaza šířila rychleji než na jaře. Příčinou podzimního přerušení provozu v kolínské automobilce Toyota byly plánované změny ve výrobě a s nimi související zavádění novějších výrobních linek.

2.2.2. Dopad koronavirovou pandemie na HDP

V této kapitole se zaměřím na HDP. Následující graf znázorňuje vývoj HDP jednak v letech před vypuknutím koronavirové pandemie, ale i průběhu let 2020 a 2021.

Graf č. 2: HDP čtvrtletně v letech 2017 až 2021 v %

Zdroj: zpracováno dle (Eurostat, 2021)

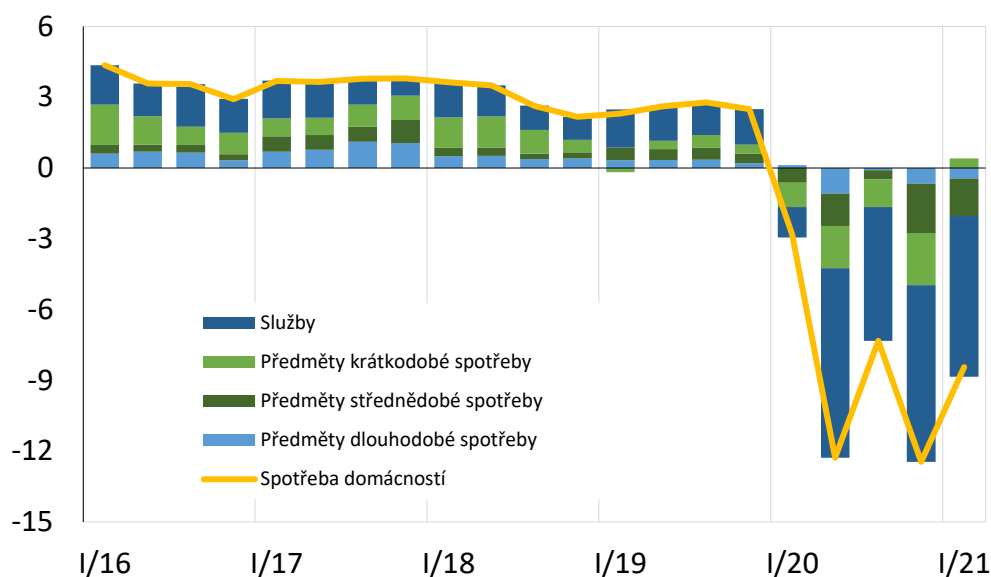
V roce 2020 došlo k poklesu reálného HDP oproti roku 2019, kdy hodnota dosahovala -5,8 %. Na konci roku 2020 HDP propadl o 4,8 %, v případě sezónně očištěného HDP byl však nepatrný nárůst o 0,6 %. Největší podíl na tomto mírném nárůstu měl průmysl, zatímco negativní vliv na HDP měla odvětví obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství. Jedná se o odvětví nevýrobní, která byla nejvíce zasažena vládními opatřeními.

V 1. čtvrtletí roku 2021 došlo k meziročnímu poklesu o 2,6 %. Sezónně očištěný HDP byl snížen o 0,3 %, což bylo způsobeno hlavně zpracovatelským průmyslem, ale také peněžnictvím i pojišťovnictvím. Odvětví vzdělávání, zdravotnictví a sociální péče způsobovaly brždění dynamiky HDP. K tomuto propadu také přispěl pokles jak zahraniční,

tak i domácí poptávky. Vládní opatření podstatně ovlivnila spotřebu domácností a zvýšení jejich zásob.

Spotřeba domácností výrazně poklesla díky vládním opatřením. Jednalo se hlavně o uzavření provozoven služeb a některých obchodů, např. o oděvy. Následkem byl poté útlum finančních prostředků vynakládaných obyvatelstvem na nákup zboží. Následující graf znázorňuje, jaké množství finančních prostředků bylo vynakládáno za účelem pořizování a spotřeby jednotlivých předmětů spotřeby. (Ministerstvo financí, 2021f)

Graf č. 3: Spotřeba domácností v %

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí, 2021f)

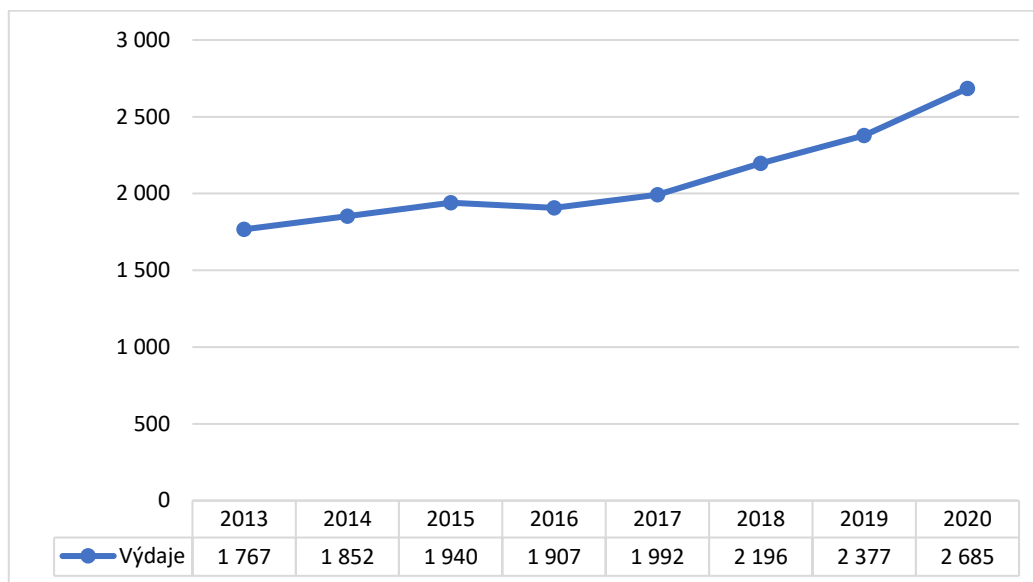
Tvorba fixního kapitálu byla ovlivněna snížením investic do strojů a zařízení, dopravních prostředků a nerezidenčních staveb, kde došlo k jejich poklesu o 3 %. Tento pokles mohl být způsoben uzavřením nebo omezením ekonomické aktivity jednotlivých podniků. V srpnu 2021 Ministerstvo financí predikovalo, že na konci roku 2021 by mohlo dojít k nárůstu HDP o 4,2 % (Ministerstvo financí, 2021f). Dle mého názoru by případné další zavedení lockdownu v posledním čtvrtletí roku 2021 opět zasáhlo do vývoje HDP a tento ukazatel by se s největší pravděpodobností vyvíjel nežádoucím způsobem. Je třeba, aby se vláda soustředila především na preventivní opatření, kterými jsou vyšší proočkovanosť občanů, testování a důsledné trasování.

2.3. Vývoj příjmů a výdajů veřejných financí

Součástí příjmů a výdajů veřejných financí jsou příjmy a výdaje státního rozpočtu, rozpočtů územní samosprávy a fondů veřejného zdravotního pojištění. V dalších podkapitolách bude

tudíž rozpracována příjmová a výdajová stránka státního rozpočtu, územních rozpočtů a fondů veřejného zdravotního pojištění. Nejdříve se zaměříme na výdaje a pak na příjmy jednotlivých rozpočtů ve veřejných financích.

Graf. č. 4: Výdaje veřejných financí v mld. Kč

Zdroj: zpracováno dle (Eurostat, 2021)

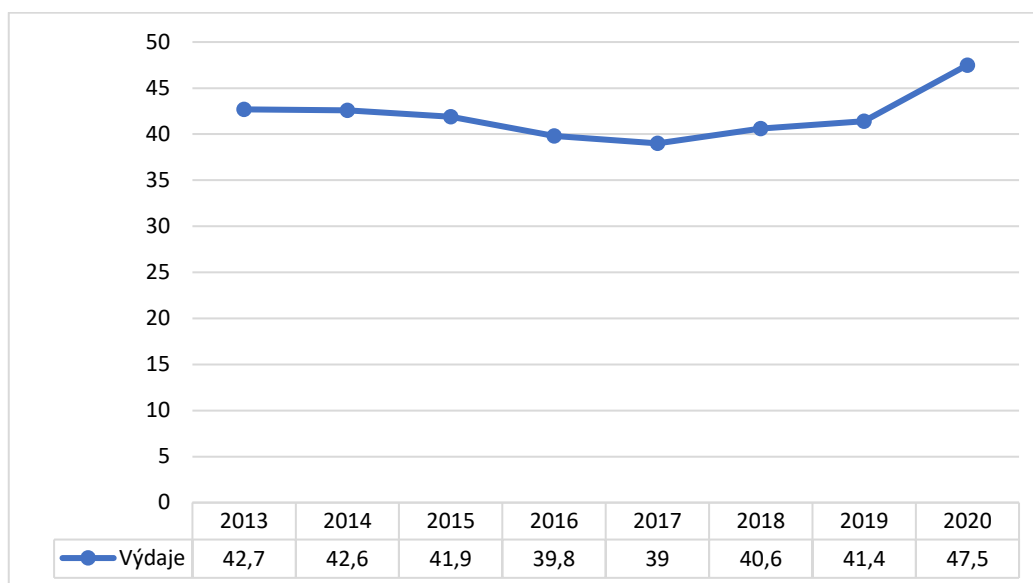
Výdaje veřejných financí jsou znázorněny na grafu, který představuje sledované období od roku 2013 do roku 2020. Vidíme, že od roku 2013 do roku 2015 výdaje rostly. V roce 2016 došlo k poklesu výdajů veřejných financí oproti roku 2015, kde pokles mezi roky 2015 a 2016 byl o 32,8 mld. Kč. Tento rok byl ve sledovaném období jediný, kdy byl zaznamenán pokles.

Vysoký nárůst výdajů v období od roku 2016 až do roku 2019 byl zapříčiněn zvyšováním platů státních zaměstnanců a růstem sociálních dávek, ale hlavně starobních důchodů, kde docházelo k jejich valorizaci. Dále zvýšení těchto výdajů bylo způsobeno investicemi do různých oblastí, jako je infrastruktura a investice do vlastního majetku.

Výdaje za rok 2020 vzrostly oproti roku 2019 o 307,2 mld. korun, jedná se o největší rozdíl mezi jednotlivými roky ve sledovaném období. Tento prudký nárůst byl způsobený coronavirovou pandemií. Tyto výdaje byly vynaloženy hlavně na boj proti pandemii, zejména na sociální dávky, jako je důchod a ošetřovné.

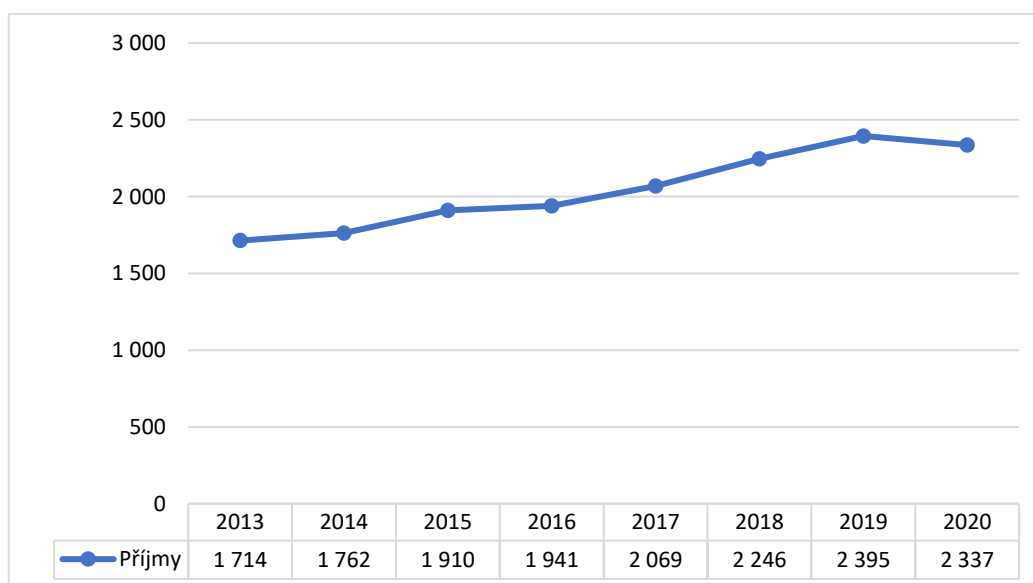
Následující graf znázorňuje procentní část HDP, kterou tvořily výdaje výše zmíněných veřejných financí.

Graf. č. 5: Vývoj výdajů veřejných financí v letech 2013 až 2020 v % HDP

Zdroj: zpracováno dle (Eurostatu, 2021)

Graf. č. 6: Příjmy veřejných financí v mld. Kč

Zdroj: zpracováno dle (Eurostat, 2021)

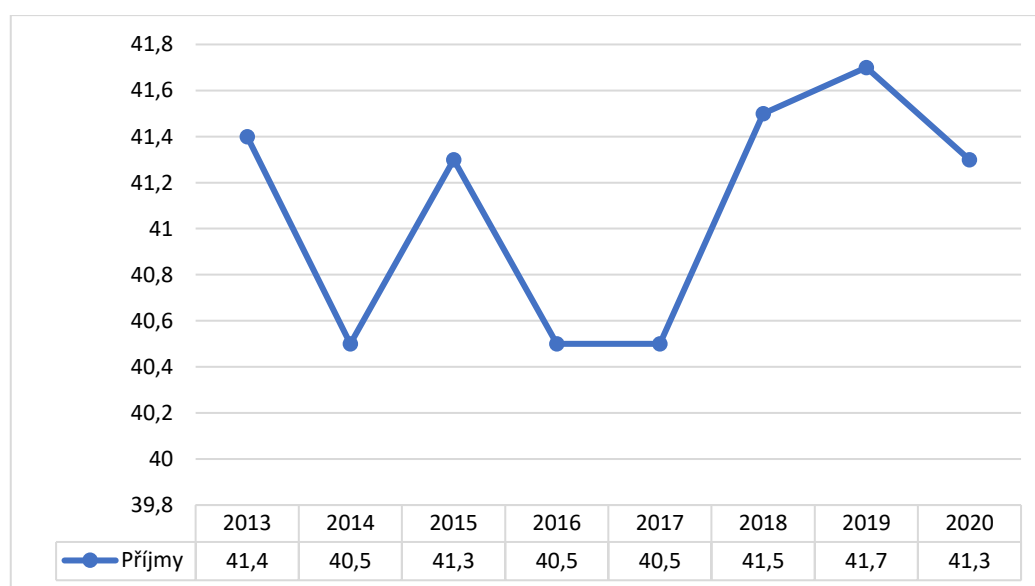
Jako u předchozího grafu, jedná se i v tomto případě o sledování vývoje v období od roku 2013 do roku 2020. Od roku 2013 do roku 2019 docházelo k navyšování příjmů, a to s jedinou výjimkou, kterou je rok 2020. Pokud se nejdříve zaměříme na období před rokem 2020, zde docházelo k nárůstu příjmů díky zavedení EET. Tento systém se na území České republiky začal používat od roku 2016, jeho zavádění bylo postupné, a z toho důvodu došlo k navýšení daně z přidané hodnoty.

V roce 2020 došlo ke snížení příjmů, které bylo způsobeno pandemií Covid-19. Vláda zaváděla opatření proti rozšíření coronavirové nákazy za účelem ochrany obyvatelstva před tímto virem. Dále došlo díky vládním opatřením ke snížení výnosu z daní díky tzv. lockdownu. Meziroční rozdíl mezi lety 2019 a rokem 2020 byl v hodnotě 58 652 mil korun.

Tento scénář se zatím opakoval i v roce 2021, protože byla vláda okolnostmi nucena opět vydávat opatření s cílem snížit počet nakažených občanů na našem území. Po celý rok bude reagovat na danou epidemiologickou situaci, k jejímuž zhoršení došlo hned na začátku ledna 2021. K většímu uvolnění a snahám o návrat života lidí do doby před vypuknutím pandemie postupně dochází od dubna roku 2021, ale platí jistá pravidla a omezení.

Následující graf znázorňuje procentní část HDP, kterou tvořily příjmy výše zmíněných veřejných financí.

Graf č. 7: Vývoj příjmů veřejných financí v letech 2013 až 2020 v % HDP

Zdroj: zpracováno dle (Eurostatu, 2021)

Podrobněji budou dopady coronavirové pandemie na příjmy a výdaje veřejných financí popsány u jednotlivých částí rozpočtové soustavy, jako je státní rozpočet, rozpočty územní samosprávy a fond veřejného zdravotního pojištění.

2.3.1. Dopad na příjmy a výdaje státního rozpočtu

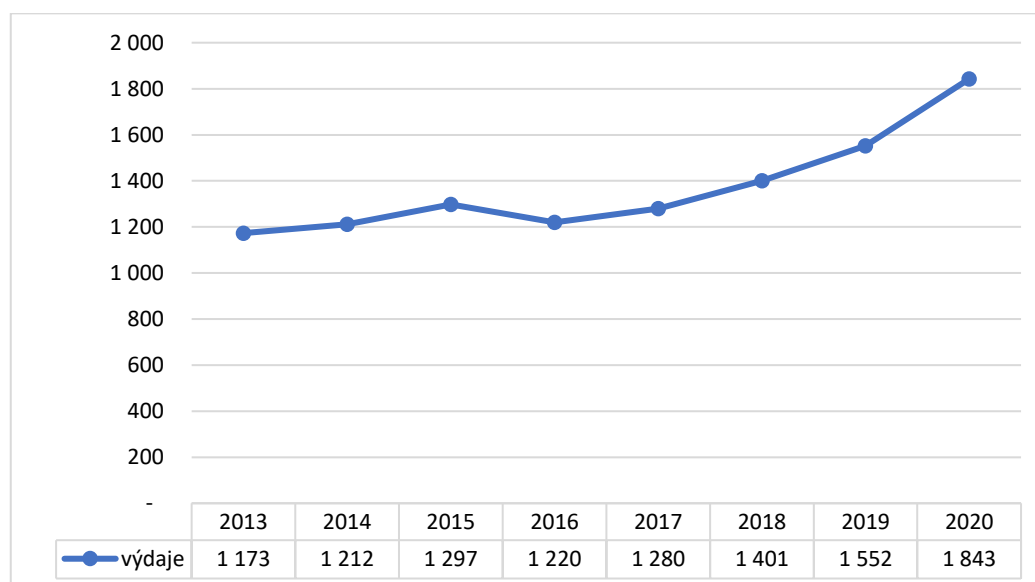
V této podkapitole bych se chtěla zaměřit na dopad pandemie na státní rozpočet. Nejdříve bude zkoumán vývoj příjmů a výdajů v průběhu sledovaného období od roku 2013 do roku 2020. Dále bude rozebrán samotný dopad pandemie odděleně na příjmovou a výdajovou

stranu státního rozpočtu. Coronavirová pandemie měla vliv, jak na příjmovou, tak výdajovou stranu státního rozpočtu. Dle mého názoru se jednalo o jeden z nejvíce zasažených rozpočtů na území České republiky v novodobé historii státu.

2.3.1.1. Dopad na výdaje státního rozpočtu

Státní rozpočet je jeden z nejdůležitějších rozpočtů na území České republiky. Vývoj výdajů budeme pozorovat v období od roku 2013 do roku 2020. V případě tohoto rozpočtu došlo k tomu, že výdaje mají prudký nárůst v roce 2020 oproti roku 2019 v důsledku reagování na výskyt pandemie Covid-19. Ze státního rozpočtu bylo v roce 2020 vydáno oproti předchozímu roku o 291 191,17 mil Kč více, z větší části tento růst výdajů byl vynaložený na podporu zaměstnanosti a ekonomiky.

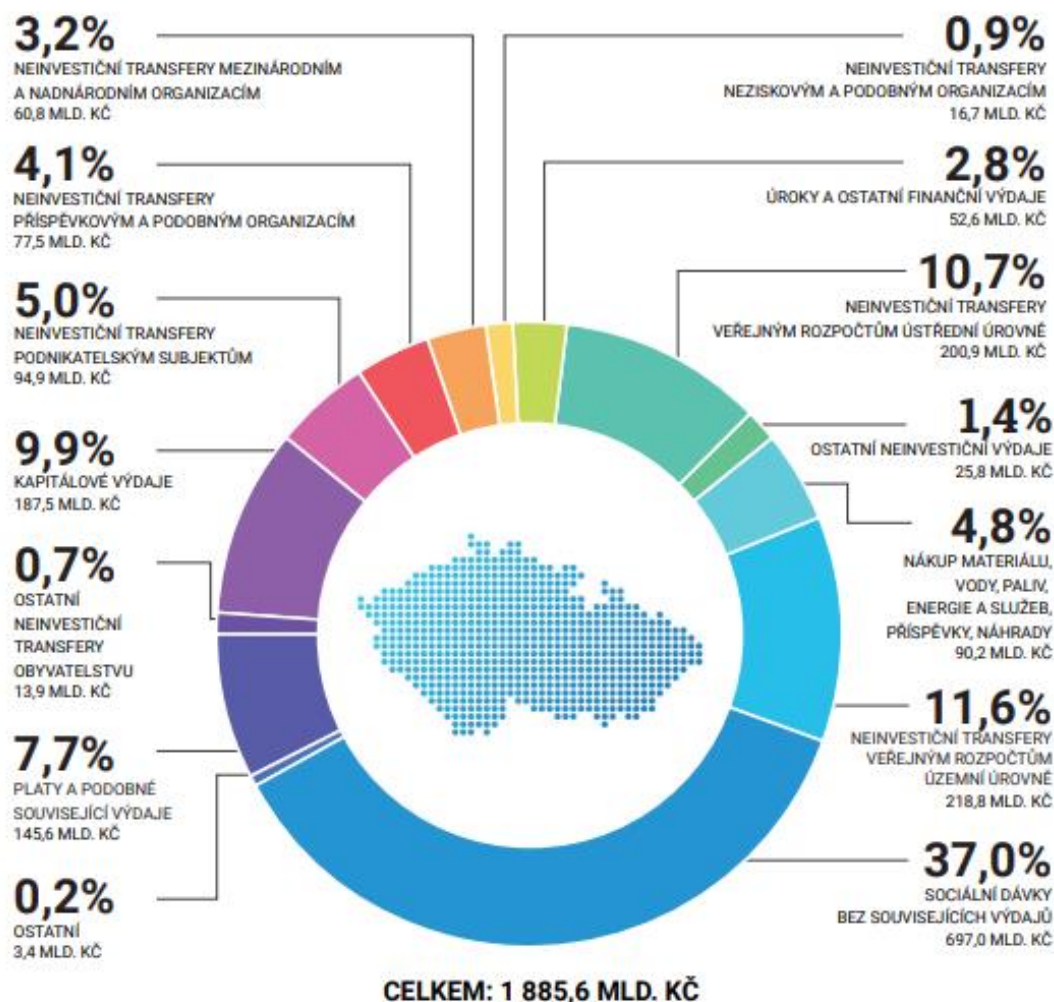
Graf č. 8: Výdaje státního rozpočtu v mld. Kč

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstva financí, 2014-2021)

V případě, že zaměříme na období od roku 2013 do roku 2019, můžeme pozorovat, že do roku 2015 výdaje státního rozpočtu rostly, ale došlo k významnému poklesu výdajů mezi roky 2015 a 2016. K tomuto poklesu také došlo z důvodu financování programů Evropské unie, kde rozdíl mezi lety 2015 a 2016 byl v hodnotě 77 478,07 mil. Kč. Od roku 2016 dochází k růstu výdajů státního rozpočtu, zejména na úhradu sociálních dávek, které se v průběhu sledovaného období zvyšovaly. Zároveň došlo k růstu státních výdajů z důvodu zvýšení platů státních zaměstnanců a plateb na jejich sociální zabezpečení.

V roce 2021 byl státní rozpočet schválen Parlamentem České republiky. Výdaje tohoto státního rozpočtu jsou znázorněny následujícím kruhovým diagramem, kde jsou výdaje rozčleněny dle druhů a jejich výše.

Zdroj: (Ministerstvo financí,2021i)

Obrázek č. 1: Struktura výdajů státního rozpočtu podle druhů v roce 2021 v mld. Kč a jejich % podíl na celkových výdajích státního rozpočtu

Dále budou podrobně popsány dopady pandemie na jednotlivé výdaje státního rozpočtu.

Na straně výdajů byl dopad coronavirové pandemie patrný až od 2. čtvrtletí roku 2020. Jednalo se o hlavně o rezort zdravotnictví, kde stát navýšil platby za státní pojištěnce. Zde došlo v červnu roku 2020 k navýšení o 500 Kč. Další změna ve zdravotnictví se týkala navýšení platů personálu ve zdravotnictví. Zdravotníci, kteří pracovali při první a druhé vlně coronavirové pandemie na lůžkové péči a starali se o pacienty s koronavirem, měli nárok na

odměnu. Toto se týkalo i pracovníků, kteří pracují v sociálních službách. S pandemií byl spojen také nákup ochranných pomůcek a zdravotnického materiálu.

Od prosince roku 2020 došlo na území České republiky ke spuštění vakcinace obyvatelstva, takže stát musel předem nakoupit vakcíny. Další položkou, kterou stát musel uhradit a která zvýšila výdaje, jsou testy (PCR a antigenní). S tím také souvisí nákup testů pro školská zařízení. V počátečním období po opětovném znovuotevření škol bylo povinné testování žáků a studentů prováděno dvakrát v týdnu. Stát pořídil testy, vakcíny a ochranné pomůcky.

Vyšší výdaje u státního rozpočtu způsobily také sociální dávky, jako navýšení důchodů. Došlo k valorizaci důchodu, kde každý důchodce ke svému důchodu dostal o 900 Kč více. Důchodcům byl ještě mimořádně vyplacen jednorázový příspěvek, tzv. „rouškovné“. Jedna osoba pobírající důchod dostala k jednomu měsíčně vyplacenému důchodu o 5000 Kč více.

Pokud jde o vlastní valorizaci důchodů pro občany České republiky, její výše byla předem schválena, ale v důsledku pandemie vláda rozhodla o dalším navýšení. Následující tabulka ukazuje, jakým způsobem se vyvíjela valorizace důchodů v letech 2020 a 2021.

Tabulka č. 2: Vývoj valorizace v roce 2020 a 2021

Rok	Zvýšení základní výměry	Zvýšení procentní výměry
2021	60 Kč	7,10 %
2020	220 Kč	5,2 % + 151 Kč

Zdroj: zpracováno dle (Česká správa sociálního zabezpečení, 2021)

V některých odvětvích došlo v důsledku coronavirové pandemie k rozsáhlému propouštění zaměstnanců, a proto došlo k navýšení vyplácení dávek podpory v nezaměstnanosti. V případě, že zaměstnanci museli nastoupit do karantény, protože u nich došlo k epidemiologicky významnému kontaktu nebo byly Covid-19 pozitivní, měli nárok na vyplácení dávek nemocenského pojištění.

K dopadům pandemie na výdajovou stranu státního rozpočtu je třeba zařadit též ošetřovné. U této dávky došlo během nouzového stavu k navýšení a opakovanému prodloužení jejího vyplácení. Standardní doba pobírání ošetřovného byla 9 dní, ale došlo k prodloužení vyplácení na celou dobu uzavření školských zařízení, jako je mateřská škola a základní škola. Ošetřovné po svém navýšení 80 % denního vyměřovacího základu, přičemž původní hodnota činila 60 % denního vyměřovacího základu. Také došlo ke zvýšení věkové hranice dítěte,

jehož rodič měl na ošetrovné nárok. Před vypuknutím pandemie mohli ošetrovné pobírat jen rodiče, kteří se museli starat o dítě do věku 10 let, ale v důsledku pandemie se tato hranice prodloužila až na 13 let věku dítěte.

Vláda rozhodla, že na rozdíl od předchozí právní úpravy budou mít na pobírání ošetrovného nárok i OSVČ, a to v případě uzavření škol v průběhu coronavirové pandemie. Vyplácení ošetrovného, jak pro zaměstnance, tak pro OSVČ. Na přelomu let 2020 a 2021 vláda zavedla tzv. „krizové ošetrovné“ při druhé vlně coronavirové pandemie. Došlo ke změně výše pobírané částky v případě uzavření školských zařízení a jednalo se o výši 70 % denního vyměřovacího základu. Na tuto dávku měli nárok rodiče, kteří se museli starat o dítě ve věku do 10 let.

Významným výdajem, který se vláda rozhodla aplikovat, byly kompenzace, které měly pomoci ekonomice a zároveň měly pomoci jednotlivým osobám, ale i firmám po vydání vládních opatření v době nouzového stavu. Aby měli podnikatelé a firmy nárok na kompenzace, museli splnit dané podmínky. Jednalo se o následující kompenzace, v roce 2020:

- **Záruka Covid Sport** – měl přispět malým a středním podnikatelským subjektům, kteří působí v oblasti sportu, k překonání propadu tržeb.
- **Kompenzační bonus** – jeho účelem bylo pomoci subjektům provozujícím podnikatelské činnosti, jejichž vykonávání bylo v důsledku vládních opatření pro boj s koronavirem znemožněno nebo omezeno. Jednalo se o finanční podporu poskytnutou OSVČ, společníkům, malým společnostem s ručeným omezeným a pracovníkům na dohody.
- **Covid BUS linka** – sloužila pro pomoc držitelům silničního motorového vozidla a osobám provozujícím autobusovou přepravu, jejichž příjmy byly dotčeny pandemií Covid-19.
- **Covid školy v přírodě** – měla podpořit ubytovací zařízení poskytující ubytování pro školy v přírodě. Sloužila k úhradě výpadku příjmů těchto zařízení v důsledku uzavření škol z důvodu pandemie Covid-19.
- **Program Covid nájemné** – měla pomoci subjektům, které byly dle vládních opatření povinny uzavřít prodejnu, jež je využívána za účelem maloobchodní činnosti – prodej zboží nebo služby zákazníkům.

V roce 2020, ale i v roce 2021:

- **Záruka Covid Plus pro velké exportéry** – měla pomoci podnikům, které mají alespoň 250 zaměstnanců a na jejichž tržbách se podílí jednou pětinou právě export.
- **Covid záruka CK** – měl pomoci subjektům podnikajícím v oblasti cestovního ruchu, jejichž příjmy byly dotčeny pandemií Covid-19.
- **Program Covid Kultura** – měla přispět podnikatelským subjektům a OSVČ z oblasti kultury, u nichž došlo k omezení činnosti v důsledku vládních opatření pro boj s pandemií.
- **Program Antivirus A** – měla pomoci zaměstnavatelům v situacích, kdy jejich zaměstnancům byla nařízena karanténa nebo museli z důvodu pandemie svůj provoz částečně omezit.
- **Program Antivirus A Plus** – měla přispět zaměstnavatelům, pokud u nich došlo k uzavření podniku dle vládního opatření nebo dle opatření ministerstva zdravotnictví.
- **Covid lázně** – měla pomoci lázeňskému cestovnímu ruchu. Jeho účelem bylo poskytnout možnost uhradit lázeňským zařízením výpadek zahraničních klientů.
- **Covid ubytování** – měla přispět k podpoře cestovního ruchu v oblasti provozování ubytovacích zařízení, která byla postižena pandemií Covid-19.
- **Covid gastro** – uzavření provozovny.

V roce 2021:

- **Program Covid 2021** – měla za úkol zmírnit nežádoucí dopady, která způsobila pandemie Covid-19, na výsledky hospodaření podnikatelských subjektů. Jednalo se zejména o razantní pokles tržeb.
- **Covid – nepokryté náklady** – měla pomoci podnikatelům, u nichž došlo ke ztrátě příjmů z důvodu pandemie Covid-19. Tato kompenzace umožnila uhrazení nepokrytých fixních nákladů.
- **Záruční program Covid pro firmy zasažené koronavirem** – měla podpořit živnostníky a podniky do 500 zaměstnanců, jejichž činnost byla ovlivněna pandemií. Pomoc slouží pro úhradu mezd, nájemného, platby za elektrickou energii a další.
- **Mimořádná dotace 2021** – měla přispět k podpoře zajištění péče o dítě v dětských skupinách při výpadku příjmů během pandemie Covidu-19 a sloužila k úhradě zvýšených nákladů a platbám za pronájem prostor.
- **AgriCovid potravinářství** – sloužil pro subjekty, které pracují v oblasti výroby potravin dodávající produkty do provozoven stravování. Účelem této pomoci bylo

snížení dopadů pandemie Covid-19 na výsledky hospodaření těchto subjektů (Ministerstvo zdravotnictví, 2020a; Ministerstvo obchodu a průmyslu, 2020).

V následující tabulce jsou zobrazeny dopady pandemie na výdajovou stranu státního rozpočtu.

Tabulka č. 3: Dopad pandemie COVID-19 na výdaje státního rozpočtu v letech 2020 a 2021 v mld. Kč

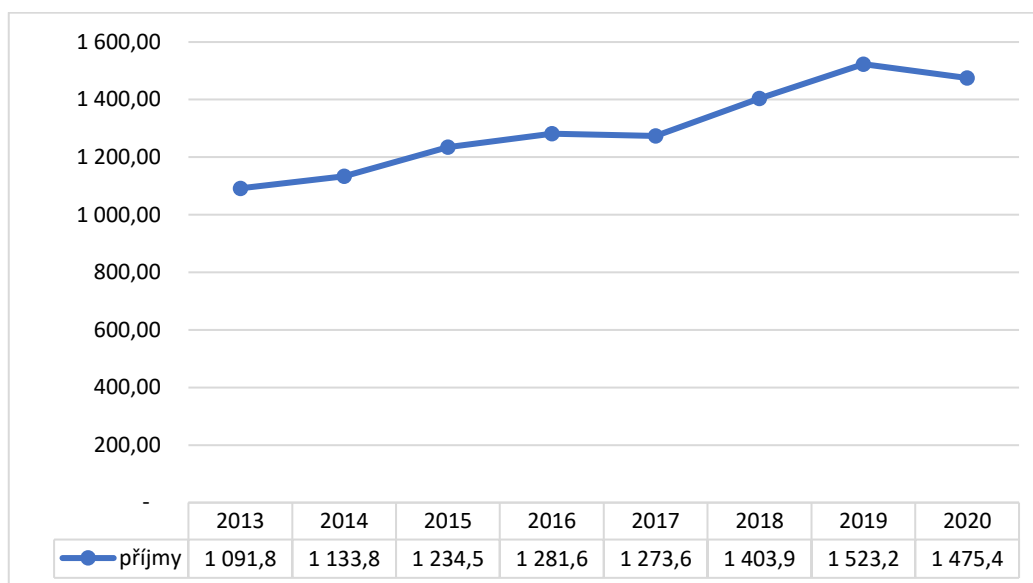
	Alokace	Čerpání
Kompenzační bonus	28,7	24,4
Ošetrovné pro osoby samostatně výdělečně činné	2,6	2,3
Covid – nájemné	8,8	4,1
úvěr Covid	1	0,9
Dočasné zavedení zrychlených odpisů hmotného majetku	11,1	0
Program Antivirus	27,3	23,7
Ošetrovné pro zaměstnance	10,2	9,7
Úprava podmínek pro čerpání mimořádné okamžité pomoci	0,1	0,1
Jednorázový příspěvek důchodcům	15	15
Zvýšení osobních nákladů pracovníky ve zdravotnictví	12,9	13,1
Nákup ochranných pomůcek, vakcín, testů a dalšího vybavení	19,7	14,2
Navýšení plateb státu za státní pojištěnce	20,9	20,9
Podpora na podporu sportu, provozovatelů lyžařských středisek	3,8	0,1
Podpora v oblasti kultury	3,5	0,9
Covid – ubytování I, II, Covid – školy v přírodě	8	2,3
Covid – podpora cestovního ruchu	0,6	0,1
Covid – lázně	1	0,1
Covid – gastro	2,5	0
Covid – bus	1	0,9
Podpora podnikatelům v zemědělství	8,5	1,2
Program na podporu firem	1,3	0,1
Programy pro technologická řešení boje proti Covid-19	1	0,1
Oddlužení nemocnic	6,6	6,6
Projekt "Chytrá karanténa" a další výdaje	0,1	0,1

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí, 2021e)

2.3.1.2. Dopad na příjmy státního rozpočtu

Sledujeme období od roku 2013 do roku 2020, kde pozorujeme vývoj příjmů státního rozpočtu. Od roku 2013 do roku 2019 příjmy rostly. V roce 2017 došlo k poklesu těchto příjmů, opětovně pak k této situaci došlo v roce 2020. Rozdíl mezi rokem 2016 a rokem 2017 je v hodnotě 7 973,18 mil. Kč. Od roku 2016 Parlament České republiky rozhodl o zavedení EET, jehož přínosem je nárůst příjmů z DPH.

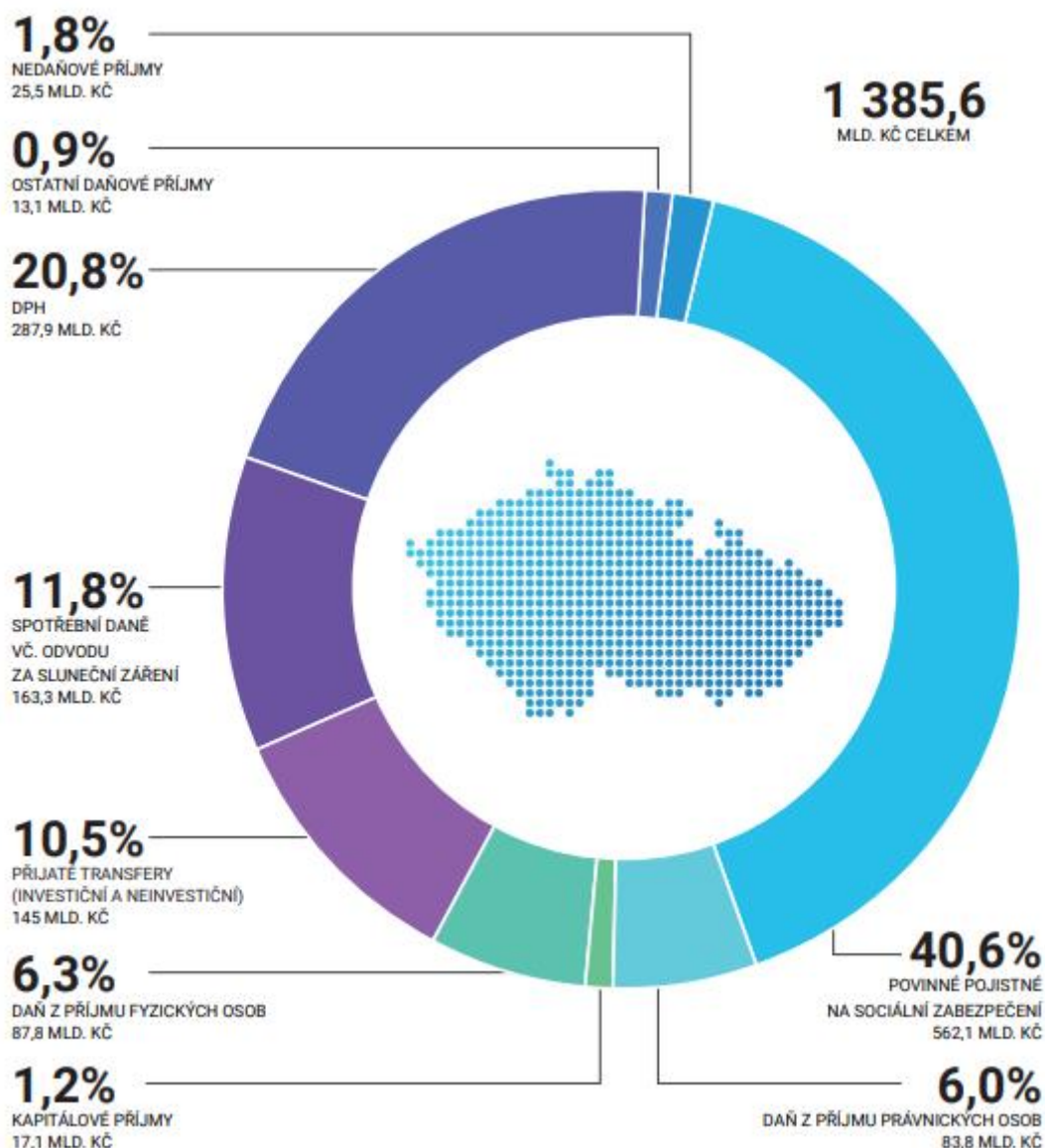
Graf č. 9: Příjmy státního rozpočtu v mld. Kč

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstva financí, 2014-2021)

Meziroční pokles příjmů v letech 2016 a 2017 nebyl tak velký jako mezi roky 2019 a 2020. V tomto druhém případě byl rozdíl v hodnotě 47 743,07 mil. Kč. Tento výrazný pokles byl způsobený pandemií, kdy došlo k uzavření ubytovacích zařízení, pohostinství a některých podniků, kde byl vysoký nárůst pozitivně testovaných osob s koronavirem. Z tohoto důvodu nebyly od výše uvedených subjektů odváděny daně. Současně bylo rozhodnuto o pozastavení a odkladu zavádění EET do ostatních odvětví, v nichž bylo uplatnění této evidence již plánováno. Rozhodnutí vlády o uzavření provozoven služeb pro obyvatelstvo se rovněž projevilo v poklesu příjmů státního rozpočtu, a to ze stejného důvodu jako u ubytovacích zařízení a pohostinství.

V roce 2021 byl státní rozpočet schválen Parlamentem České republiky. Příjmy tohoto státního rozpočtu jsou znázorněny následujícím kruhovým diagramem, kde jsou příjmy rozčleněny dle druhů a jejich výše.

Zdroj: (Ministerstva financí, 2021i)

Obrázek č. 2: Struktura příjmů státního rozpočtu podle druhů v roce 2021 v mld. Kč a jejich % podíl na celkových výdajích státního rozpočtu

Dále budou podrobně popsány dopady pandemie na jednotlivé příjmy státního rozpočtu.

Zaměříme se na příjmy státního rozpočtu. Na příjmové straně byly nejvíce ovlivněny daňové příjmy, které v roce 2020 poklesly. Když se podíváme na rozdíl mezi daňovými příjmy v roce 2019 a v roce 2020, došlo k poklesu ve výši 45,8 mld. Kč. Tento rozdíl byl způsobený následujícími kroky:

Následující tabulka znázorňuje dopady na příjmy státního rozpočtu včetně jejich finančního ohodnocení.

Tabulka č. 4: Dopad pandemie COVID -19 na příjmy státního rozpočtu v letech 2020 a 2021 v mld. Kč

	Alokace	Čerpání
Prominutí červencové zálohy a záloh splatné od 15. 10. do 15. 12. 2020 na daň z příjmů	22,5	22,5
Prominutí pojistného na důchodovém pojištění	13,3	13,3
Prominutí záloh na sociální pojištění	7,4	7,4
Snížení DPH u kulturních a sportovních činností	1,3	0
Snížení sazby silniční daně pro nákladní automobily	1	0
Zrušení daně z nabytí nemovitosti věci	13,8	11,1

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí, 2021e)

Dále budou uvedeny další dopady pandemie na příjmy státního rozpočtu, u nichž nebyly k dispozici jejich konkrétní finanční hodnoty.

Další daň, která měla velký vliv na daňové příjmy, byla DPH, kdy došlo k jejímu snížení nebo dokonce prominutí. DPH poklesla u maloobchodních služeb a dále bylo rozhodnuto, že sazby u této daně budou sníženy u organizací hromadné dopravy. Dopravci dosahovali nižších příjmů než v době před vyhlášením nouzového stavu z důvodu podstatného úbytku osob využívajících prostředky hromadné dopravy k dojíždění do škol, zaměstnání, za účelem sportovních a kulturních volnočasových aktivit. Příčinou tohoto stavu bylo úplné uzavření škol, dále služeb jako kadeřnictví, kosmetické salóny a další, a velmi četné dočasné uzavírání firem díky vysokému výskytu koronaviru. Zaměstnavatelé byli vládou žádáni, aby maximálně využívali v rámci možností tzv. „homeoffice“ u svých zaměstnanců. Pravděpodobně nejhorší propad příjmů u dopravců nastal po vyhlášení uzávěr okresů na jaře roku 2021.

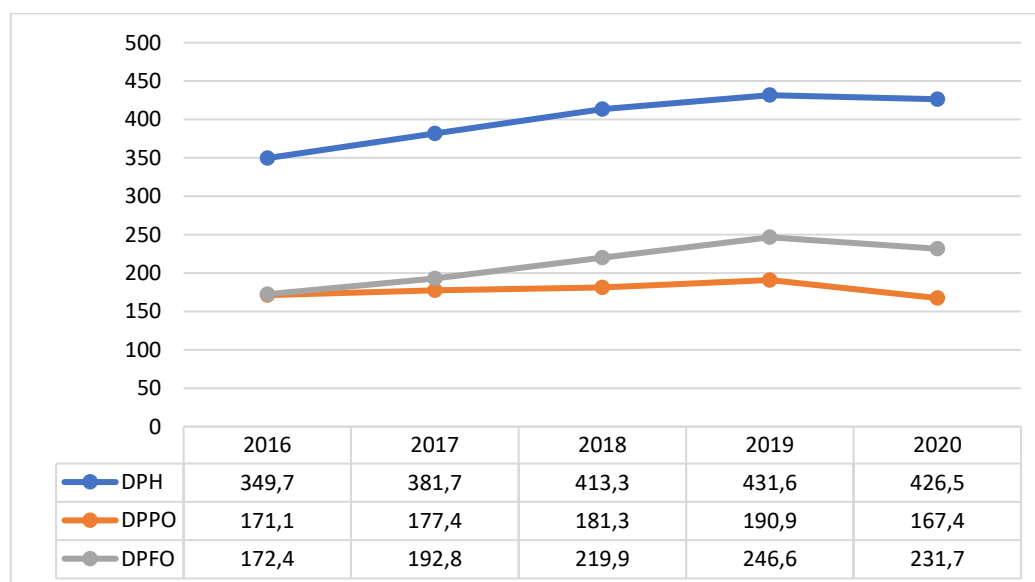
Na DPH mělo vliv i zrušení povinnosti hradit tuto daň u ochranných pomůcek proti Covid-19, jako jsou roušky a respirátory. Toto rozhodnutí bylo schváleno nejprve s platností do června roku 2021, ale pak bylo rozhodnuto o jeho prodloužení až do listopadu roku 2021. DPH bylo zrušeno u testovacích souprav, jako antigenní testy, které sloužily pro testování v zaměstnání, případně pro samotestování doma.

Další daň, která ovlivnila daňové příjmy státního rozpočtu, je spotřební daň. Jedná se o daň z minerálních olejů, kde došlo k jejímu snížení v daňových příjmech. Bylo to způsobeno úbytkem přepravy a vyšší vratkou z tzv. zelené nafty. Další daň, která patří do spotřebních daní, je daň z lihu. Ke snížení příjmů státního rozpočtu z této daně došlo v důsledku poklesu příjmů v odvětví pohostinství a cestovního ruchu, jehož provoz byl značně omezen vládním opatřením na boj proti pandemii. Daň, která spíše rostla a navýšila tak příjmy do státního

rozpočtu, byla daň z tabákových výrobků. Tento nárůst lze vysvětlit skutečností, že mnozí zaměstnanci – kuřáci – pracovali z domova na tzv. homeoffice, případně byli doma z důvodů karantény nebo péče o děti, které nemohly docházet do mateřských a základních škol a nemohly zůstat doma. Tito lidé měli možnost kdykoliv kouřit a lze předpokládat, že vzhledem k nejistotám a obavám, které pandemií doprovázely, vydávali v tomto období za tabákové výrobky více peněz než dříve.

Dopady na daňové příjmy, které byly uvedeny výše, představují dopady jak na daň z přidané hodnoty, tak i na daň z příjmu fyzických a právnických osob. Následující graf ukazuje, jakým způsobem probíhal vývoj těchto daňových příjmů, které byly pandemií zasaženy nejvíce.

Graf č. 10: Vývoj výnosů daní v letech 2016 až 2020 v mld. Kč

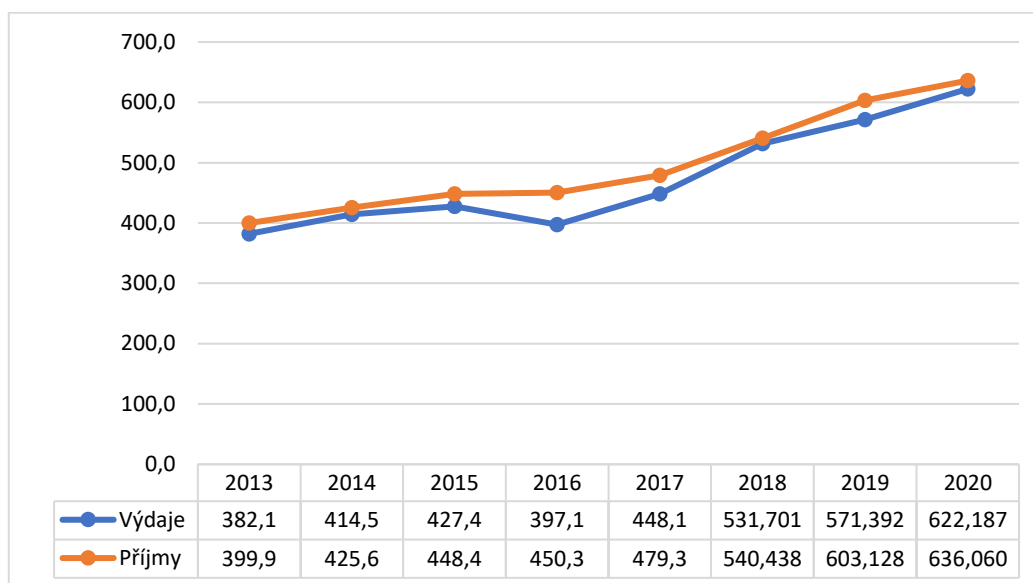

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstva financí, 2021m)

2.3.2. Dopad na územní rozpočty

Do územních rozpočtů patří rozpočty obcí a krajů. Rovněž na tyto rozpočty měla od dubna roku 2020 významný dopad pandemie Covid-19. Vliv pandemie lze pozorovat spíše na příjmové straně než na výdajové.

Graf č. 11: Příjmy a výdaje územních rozpočtů v letech 2013 až 2020 v mld. Kč

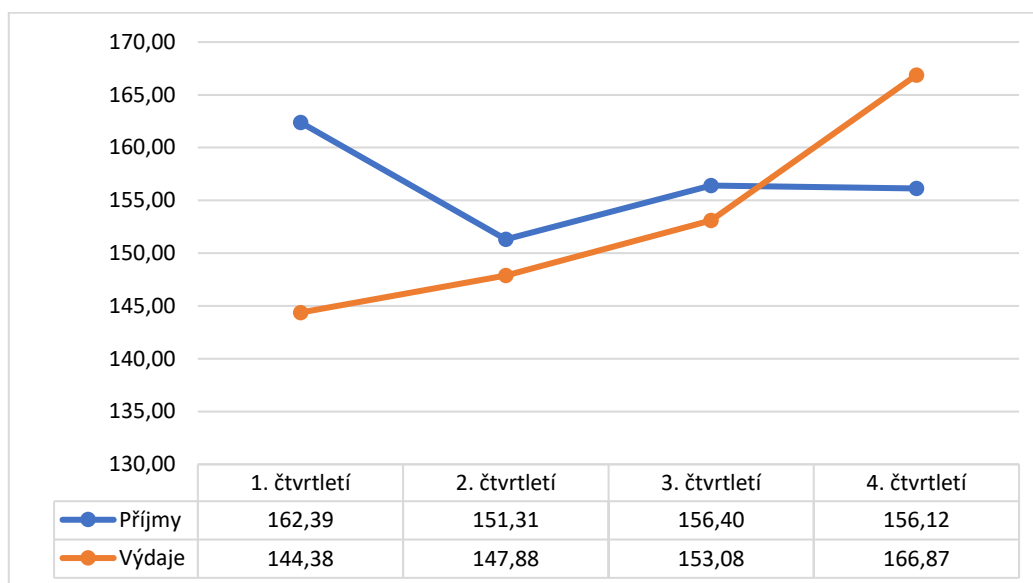

Zdroj: zpracováno dle (Eurostat, 2021)

Graf znázorňuje období od roku 2013 do roku 2020, kde oranžovou barvou jsou znázorněny příjmy a modrou výdaje obcí a krajů. Jestliže se nejprve zaměříme na příjmy územní samosprávy, je z grafu patrné, že jsou rostoucí. Na růst příjmů do roku 2019 působil růst daní, které byly vybrány, a také dotace od státu. U výdajů územních rozpočtů dochází k růstu s jedinou výjimkou, kterou byl rok 2016, kdy došlo k jejich poklesu. Rozdíl mezi roky 2015 a 2016 činil 30 268,8 mil. Kč. Růst výdajů po celé sledované období zahrnoval výdaje na školství, sociální služby nebo také na investiční činnost, hlavně na infrastrukturu. Obcím byl propad v příjmech kompenzován jednorázovým transferem ze státního rozpočtu.

Pokud se zaměříme na územní rozpočty v roce 2020, lze říci, že byly ovlivněny pandemií Covid-19. Následující graf zobrazuje příjmy a výdaje v roce 2020, a to ve znázornění za jednotlivá čtvrtletí.

Graf č. 12: Příjmy a výdaje územních rozpočtů za jednotlivá čtvrtletí roku 2020 v mld. Kč

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstva financí, 2021o)

Od 1. čtvrtletí roku 2020, kdy se na území České republiky objevily první případy onemocnění Covid-19, došlo prudkému propadu příjmů, a to o 11 073,35 mil. Kč. Od května došlo k mírnému nárůstu příjmů a tento trend pokračoval i ve třetím čtvrtletí. Výdaje rostly v průběhu celého roku 2020, přičemž ve 4. čtvrtletí roku 2020 došlo k převýšení výdajů územních rozpočtů nad příjmy.

V další části budou podrobně popsány jednotlivé dopady na příjmovou a výdajovou stranu územních rozpočtů.

Příjmy územních rozpočtů byly nejvíce ovlivněny poklesem sdílených daní, jako je DPH a daň z příjmů fyzických a právnických osob. Na tuto skutečnost reagovala vláda, když obcím a krajům byly poskytnuty transfery, které měly nahradit propad daňových příjmů. Jednalo se o částku 1 250 Kč na jednoho obyvatele (Ministerstvo financí, 2020b).

Další dopad na příjmové straně byl díky vládním opatřením, která zakazovala nebo zásadním způsobem omezovala konání kulturních akcí, přednášek nebo besed, tudíž se jejich organizátoři se raději rozhodli tyto akce zrušit. Územní samosprávy z tohoto důvodu přišly o příjmy z pronájmu majetku. Podstatný vliv na příjmy územních rozpočtů měla ta část vydaných vládních opatření, která rozhodla o uzavření nebo výrazném omezení poskytování služeb v oblasti cestovního ruchu a pohostinství. Z tohoto důvodu byly příjmy obcí kráceny o místní poplatky, kterými je například poplatek z ubytovací kapacity, poplatek za užívání

veřejného prostranství a lázeňský poplatek. Ze stejného důvodu byly kráceny i příjmy plynoucí ze správních poplatků.

Výdajová strana nebyla coronavirovou pandemií ovlivněna v takové míře jako strana příjmová. Územním rozpočtům se zvyšovaly výdaje převážně běžné a neinvestiční. Výdaje se zvýšily o 8,7 % oproti roku 2019. Navýšení bylo způsobeno nákupem ochranných pomůcek (roušky, respirátory). Územně samosprávné celky svými peněžními prostředky rovněž pomáhaly podnikatelským subjektům a neziskovým organizacím, zejména v oblasti školství a sociálních služeb. Dále poskytovaly kompenzace dopravcům, kterým klesly příjmy z důvodu nevyužívání dopravy, které bylo způsobeno uzavřením škol a omezením činnosti některých podniků. Výdaje směřovaly také na nákup ochranných pomůcek (roušky a respirátory) a dezinfekce. Pořízení těchto prostředků bylo nezbytné vzhledem ke konání krajských voleb.

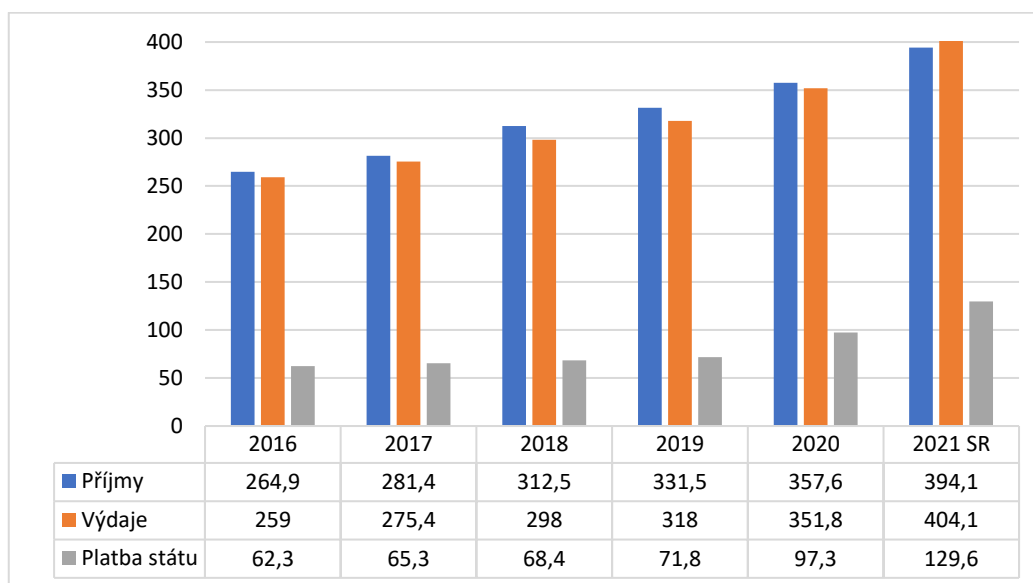
Kraje díky dané situaci nevyplácely některým obcím, organizacím nebo spolkům dotace na jejich fungování. Územní rozpočty po celou dobu sledovaného období od roku 2013 do roku 2019 hospodařily s přebytkem. Shrňme-li rok 2020, je patrné, že územní rozpočty vykazovaly deficit, hospodaření obcí v tomto roce skončilo přebytkem a kraje vykazovaly deficit.

2.3.3. Dopad na fondy veřejného zdravotního pojištění

Jak bylo uvedeno výše, v České republice existuje 7 zdravotních pojišťoven, u kterých se občan může dobrovolně pojistit. Tyto fondy jsou ze všech veřejných rozpočtů v současné situaci coronavirovou pandemií zasaženy nejvíce, a to v důsledku mimořádně vysokého počtu občanů, kteří od počátku roku 2020 potřebovali lékařskou péči. Dopad pandemie je patrný jak na příjmové, tak i výdajové straně fondů.

V následujícím grafu je zobrazen vývoj příjmů a výdajů veřejného zdravotního pojištění v letech 2016–2020. Jeho součástí je i predikce pro rok 2021.

Graf č. 13: Příjmy a výdaje systému veřejného zdravotního pojištění v mld. Kč

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí, 2021i)

Příjmy zdravotních pojišťoven jsou platby, které odvádějí zaměstnavatelé za své zaměstnance, OSVČ, stát nebo osoby bez zdanitelných příjmů jako pojistné pro zdravotní účely. Výše tohoto příjmu byla v roce 2020 v hodnotě 358 mld. Kč (Ministerstvo financí, 2021j). Příjmová strana fondů byla ovlivněna protiepidemiologickými opatřeními, kdy došlo k tzv. lockdownu (Ministerstvo financí, 2021j).

Vláda schválila pro OSVČ prominutí placení minimálních záloh na odvody na zdravotní pojištění na dobu 6 měsíců, a to s cílem poskytnout podporu podnikatelskému sektoru podporu v době, kdy převážná většina živnostníků byla nucena uzavřít své provozovny, nebo došlo k podstatnému snížení poptávky po jejich službách. Tento krok snížil vybrané pojistné, tedy příjmy, v případě jedné z největších zdravotních pojišťoven na území České republiky – VZP – o 6,1 % oproti plánu. V důsledku výpadku příjmů na zdravotní pojištění vláda schválila kompenzační vyhlášku, která měla u některých oborů zdravotní péče kompenzovat vynaložení vyšších nákladů v důsledku pandemie, nebo nahradit pokles příjmů z důvodů omezení provozu (například dialyzační střediska, lázně, domácí péče). Tato kompenzační vyhláška přispěla systému veřejného zdravotního pojištění (VZP, 2021).

Vláda se rozhodla řešit získání těchto dodatečných finančních prostředků navýšením plateb zdravotního pojištění za státní pojištěnce. V roce 2020 došlo dvakrát k navýšení státní platby do systému veřejného zdravotního pojištění. Nejprve v lednu o 49 Kč oproti roku 2019 na částku 1067 Kč a opětovně od 1. června 2020 o 500 Kč na částku 1567 Kč. Další navýšení

plateb se uskutečnilo v lednu 2021. Od 1. 1. 2021 stát za své pojištěnce odvádí platbu ve výši 1 767 Kč (VZP, 2020).

V přechodí části byly uvedeny jednotlivé dopady pandemie na příjmy fondů veřejného zdravotního pojištění v roce 2020. V následující tabulce je zobrazeno finanční ohodnocení těchto dopadů na veřejné zdravotní pojištění.

Tabulka č. 5: Vyčíslení dopadů pandemie na veřejné zdravotní pojištění v roce 2020 v mld. Kč

	Alokace	Čerpání
Prominutí záloh na zdravotním pojištění	6,9	6,9
Navýšení plateb státu za státní pojištěnce	20,9	20,9

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí ČR, 2021e)

Pokud se soustředíme na výdajovou stranu fondů, je zřejmé, že i zde došlo k velkému navýšení. Na konci roku 2020 výdaje na zdravotní služby činily 342,1 mld. Kč (Ministerstvo financí, 2021j). Výše těchto výdajů byla ovlivněna testováním osob pomocí PCR testů, které se využívaly na testování osob s příznaky onemocnění Covid-19, nebo osob, u nichž došlo k epidemiologicky významnému kontaktu s osobou pozitivní na Covid-19 (epidemiologicky významný kontakt je definován v příslušných metodických pokynech hlavní hygieničky České republiky, k poslední změně metodiky došlo v únoru 2021). Z fondů byly hrazeny i antigenní testy, které používali občané na osobní testování, které bylo povinné např.: na návštěvu v domově pro seniory, služby, na kulturní akce nebo také na cestování do jiných zemí. Na tyto výše vyjmenované účely byly antigenní testy převážně využívány až v roce 2021, kdy vláda vydala nové opatření, které ukládalo povinnost testování zaměstnanců ve firmách a později i OSVČ. Do konce října roku 2021 bylo testování PCR testy bezplatné. Od 1. listopadu zůstává dvakrát měsíčně PCR test hrazen pouze osobám do 18 let, rozočkovaným osobám po první dávce vakcíny proti Covid-19 a dále těm, kteří se nemohou očkovat z důvodu kontraindikací.

Další výdaje byly určeny na očkování obyvatelstva, které má pomoci zastavit šíření Covid-19. Vakcinace probíhala dle daného harmonogramu. Jako první dostali možnost nechat se očkovat zaměstnanci rezortu zdravotnictví, a to v prosinci 2020. Největší částku vydala zdravotní pojišťovna na úhradu zdravotní péče o osoby, které byly Covid-19 pozitivní a projevil se u nich střední nebo těžký průběh onemocnění s nezbytnou hospitalizací. V roce

2020 došlo k vynaložení nákladů na zdravotnické služby v historicky nejvyšší hodnotě, jednalo se o 15,8 % z celkových výdajů státního rozpočtu.

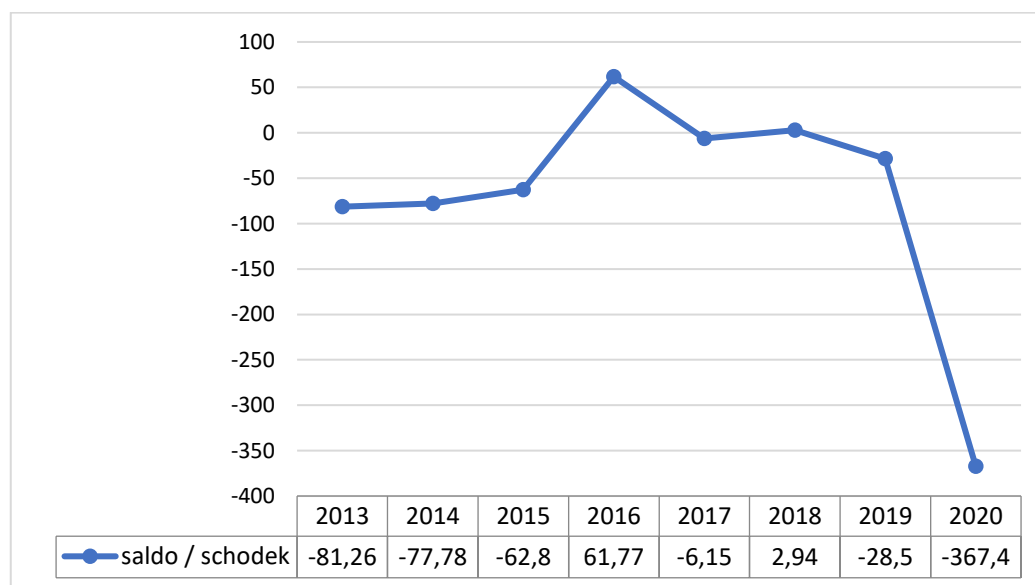
2.4. Vliv Covid-19 na deficit státního rozpočtu, územních rozpočtů a fondů veřejného zdravotního pojištění

V následující kapitole bych se chtěla zaměřit na dopady pandemie na jednotlivé rozpočty rozpočtové soustavy, kterými jsou státní rozpočet, územní rozpočty a také fondy veřejného zdravotního pojištění. Dále bude zkoumán dopad pandemie na veřejný dluh a státní dluh. Poslední část této kapitoly se bude zabývat opatřeními na snížení státního dluhu.

2.4.1. Vliv coronavirové pandemie na deficit státního rozpočtu

Jak bylo uvedeno u státního rozpočtu, jedná se o jeden z nejdůležitějších rozpočtů v České republice. Na jeho příjmové a výdajové straně došlo k velkým změnám oproti předchozímu období. V důsledku coronavirové pandemie došlo k výrazné změně ve vývoji deficitu tohoto rozpočtu.

Graf č. 14: Vývoj deficitu státního rozpočtu v letech 2013 až 2020 v mld. Kč

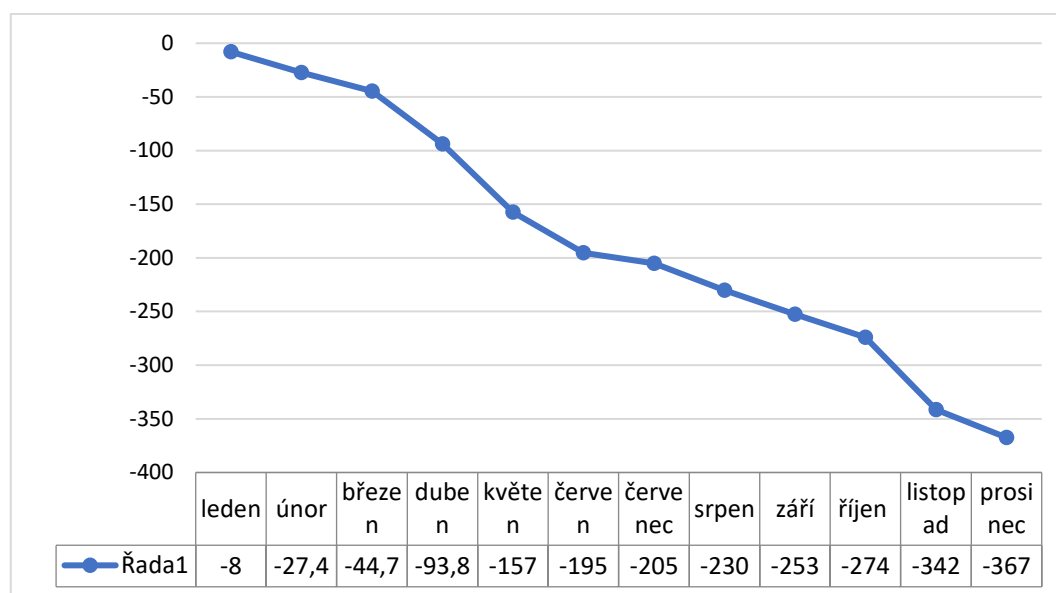
Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí, 2014-2021)

Výše uvedený graf znázorňuje vývoj deficitu státního rozpočtu ve sledovaném období od roku 2013 do roku 2020. V letech 2013 až 2015 se saldo rozpočtu pohybovalo od 50 do 100 mld. Kč. V roce 2016 stát hospodařil s kladným rozpočtem, kdy rozdíl mezi rokem 2015 a rokem 2016 představoval hodnotu 124 mld. Kč. Parlament České republiky schválil rozpočet na rok 2016 a 2018 se schodkem, nakonec však stát hospodařil s přebytkem.

Došlo k navýšení příjmů – z daňových se jednalo o daně spotřební a daně z příjmů, z nedaňových pak i pojistné na sociální zabezpečení a rovněž příspěvky od Evropské unie. Od roku 2019 je rozpočet v deficitu, přičemž největší deficit ve sledovaném období byl v roce 2020, a to v hodnotě 367,4 mld. Kč. Stalo se tak v roce, na jehož počátku nikdo nepředpokládal, že coronavirová pandemie postihne i Českou republiku.

V dalším grafu je vidět, jaký byl vývoj v roce 2020, který byl ve sledovaném období rokem s největším deficitem. Sledované období je znázorněno po jednotlivých měsících.

Graf č. 15: Vývoj deficitu státního rozpočtu v jednotlivých měsících v roce 2020 v mld. Kč

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí, 2020g)

Coronavirová pandemie na území České republiky se výrazně projevila ve státním rozpočtu až od dubna roku 2020, kdy došlo k její první vlně. Od března došlo vyššímu nárůstu deficitu státního rozpočtu. Schválený rozpočet předpokládal deficit ve výši 40 mld. Kč. V době, kdy se začala projevovat pandemie, došlo k navýšení na 20 mld. Kč. V průběhu roku 2020 schválil Parlament České republiky na základě vývoje coronavirové pandemie navýšení deficitu státního rozpočtu na 500 mld. Kč.

Nakonec deficit dosáhl výše 367,4 mld. Kč. Oproti schválené hodnotě byl tedy o 132,6 mld. Kč nižší. Deficit za rok 2020 byl historicky nejvyšší deficit od vzniku České republiky a ani pozvolné rozvolňování vládních opatření od dubna a zejména května nedokázalo tento nepříznivý stav změnit.

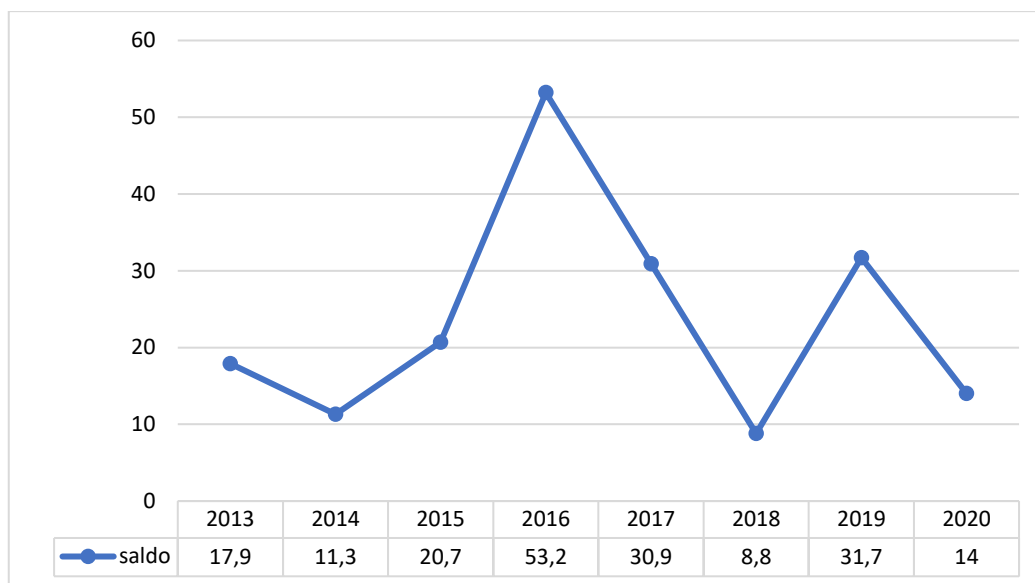
V roce 2021 vláda stále vydávala opatření ke zmírnění dopadu pandemie na firmy a podnikatele. Rovněž vytvářela nové kompenzační programy, čímž došlo k ovlivnění výdajové strany státního rozpočtu a výdaje rostly.

Příjmy klesaly díky prominutí placení záloh na sociální zabezpečení, daně z příjmů a snížení sazeb např.: DPH. Tato skutečnost dále měla vliv na deficit a výdaje po celý rok byly vyšší než příjmy. Tato situace přetrvává i v roce 2021. V červnu 2021 deficit státního rozpočtu dosáhl hodnoty 265,1 mld. Kč, kde rozdíl mezi deficitem v květnu a červnu byl v hodnotě 10 mld, což byl jeden z nejnižších od února roku 2020.

2.4.2. Vliv coronavirové pandemie na deficit územních rozpočtů

V této kapitole bych se chtěla zaměřit na vliv pandemie na deficit u územních rozpočtů, jedná se o obce a o kraje. Následující graf zobrazuje vývoj samotného deficitu v letech 2010 až 2020.

Graf č. 16: Saldo územních rozpočtů v letech 2010 až 2020 v mld. Kč

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí, 2021j)

V letech 2013 až 2020 územní rozpočty hospodařily s přebytkem. V roce 2020, který byl dotčen koronavirou pandemií, územní rozpočty hospodařily s přebytkem ve výši 14 mld. Kč. Pokud se jedná o rozpočet obcí, došlo zde k přebytku ve výši 19 mld. Kč. Kraje však na rozdíl od obcí v roce 2020 hospodařily se schodkem ve výši 5 mld. Kč (Ministerstvo financí, 2021j).

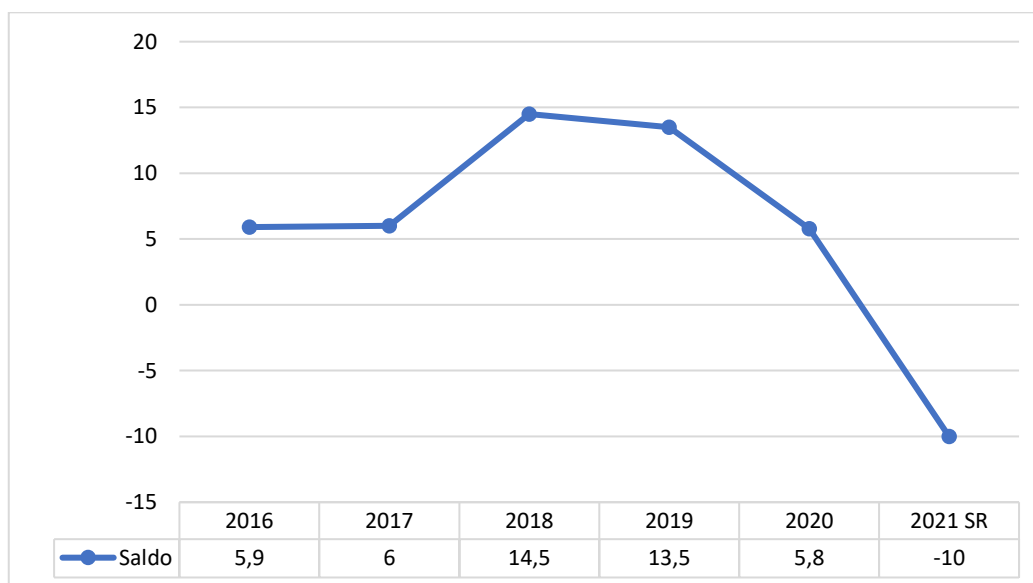
Obcím a krajům by chyběly dostatečně velké příjmy, jako např.: sdílené daně, které by dokázaly pokrýt vynaložené výdaje potřebné na činnost územního celku nebo na nákup

ochranných pomůcek. Tato nepříznivá situace by mohla ovlivnit investiční výdaje, např.: doprava, infrastruktura, rekonstrukce vlastního majetku.

2.4.3. Vliv coronavirové pandemie na deficit fondů veřejného zdravotního pojištění

V následující kapitole bych se chtěla zaměřit na fondy veřejného zdravotního pojištění. Následující graf znázorňuje, jaký byl vývoj deficitu zdravotních pojišťoven.

Graf č. 17: Saldo systému veřejného zdravotního pojištění v letech 2016 až 2020 v mld. Kč

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí, 2021i)

Zdravotní pojišťovny v roce 2020 hospodařily s přebytkem 5,8 mld. Kč, i když na ně byl velký tlak díky coronavirové pandemii. Všechny zdravotní pojišťovny měly vysoké náklady na zdravotní péči svých pojištěnců, kdy oproti roku 2019 došlo k nárůstu o 48 mld. Kč. Ministerstvo financí predikuje v roce 2021 už deficit ve výši 10 mld. Kč, a to díky pokračující pandemii (Ministerstvo financí, 2021i).

V případě zvyšující se pandemie a nárůstu počtu osob s těžkým nebo středním průběhem onemocnění Covid-19 by bylo třeba vynakládat vyšší výdaje na zdravotní péči. Pokud by opět vláda rozhodla o prominutí platit zálohy na zdravotní pojištění pro OSVČ, znamenalo by to další snížení příjmů. V důsledku takovéto situace by mohlo snadno dojít k navýšení deficitu u zdravotních pojišťoven.

Dále by mohl mít vliv na deficit zdravotních pojišťoven i nárůst výdajů za zdravotní péči. Jednalo by se o osoby, které při omezení zdravotní péče v době nouzového stavu nemohly navštěvovat ambulance a docházet na preventivní vyšetření. Důvodem je omezení zdravotní

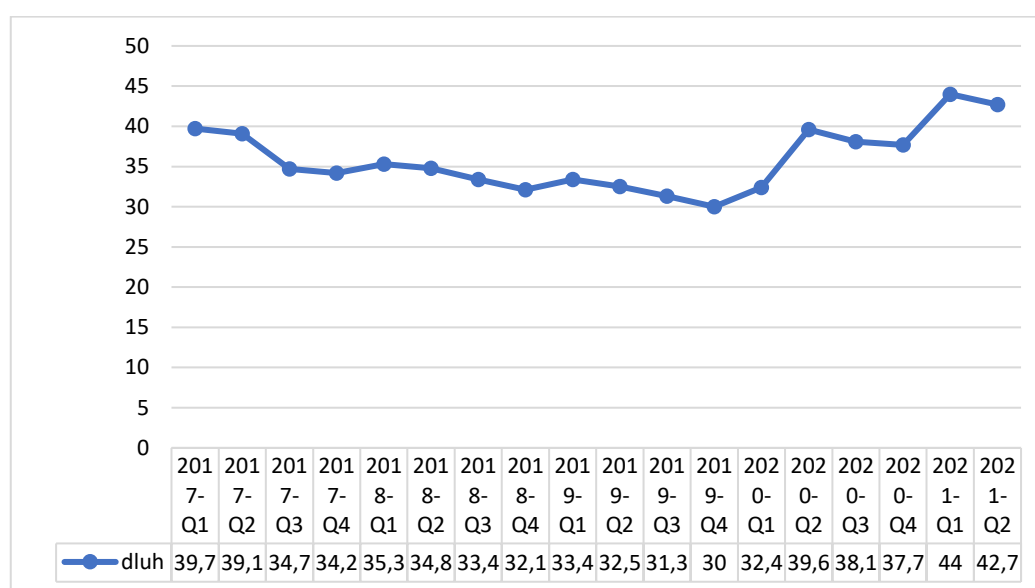
péče v nemocnicích a ambulantních zařízeních, protože bylo nutné zajistit pro osoby se středním až těžkým průběhem covidová lůžka a k nim lékaře a sestry. Druhou příčinou omezení zdravotní preventivní péče mohly být obavy občanů z nákazy Covid-19 přímo ve zdravotnickém zařízení nebo během cesty do něj.

2.5. Vliv coronavirové pandemie na veřejný dluh

V následující kapitole bych se chtěla zaměřit na vliv coronavirové pandemie na veřejný dluh a státní dluh. Nejdříve bude zkoumán dopad pandemie na veřejný dluh.

Následující graf zobrazuje, jaký byl vývoj veřejného dluhu.

Graf č. 18: Veřejný dluh čtvrtletně v letech 2017 až 2021 v % HDP

Zdroj: zpracováno dle (Eurostatu, 2021)

V případě, že se budeme zaměřovat na veřejný dluh, v roce 2020 dosáhl 38,1 % HDP. Tento nárůst byl způsobený pandemií. Vysoký podíl na tomto dluhu má zejména státní rozpočet. Je to klíčový faktor ovlivňující samotný veřejný dluh. V roce 2019 byl veřejný dluh ve výši 30,8 % HDP.

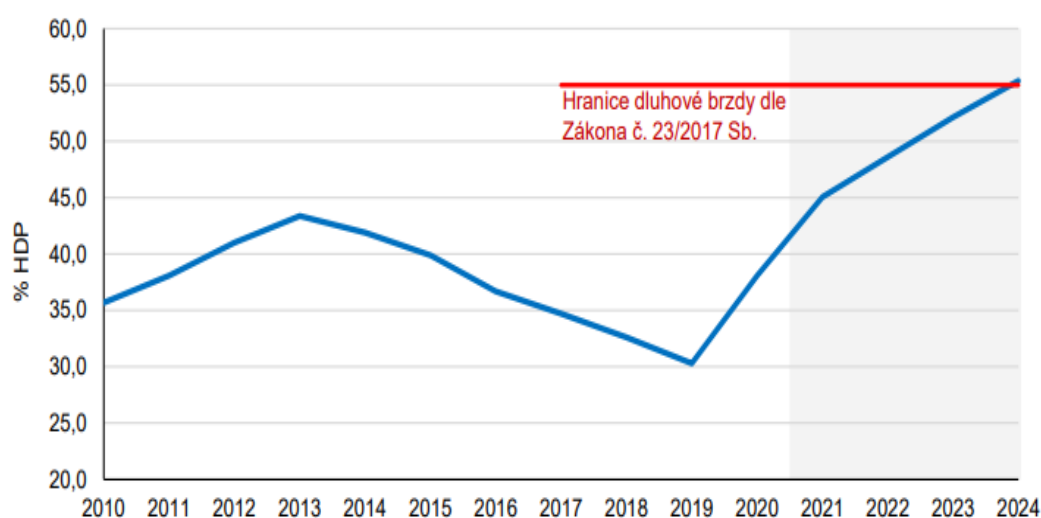
V případě, že by došlo k vyšším výdajům či by se u územních rozpočtů a fondů veřejného zdravotního pojištění objevil deficit, samotný veřejný dluh by byl navýšen. Již nyní, ve 3. čtvrtletí roku 2021, lze předpokládat, že k samotnému nárůstu může dojít, jelikož deficit u státního rozpočtu dosahuje 260 mld. Kč. Tento poznatek nemění ani skutečnost, že se podařilo deficit oproti konci roku 2020 snížit o 100 mld. V případě, že by došlo k uzavření

významných ekonomických subjektů v druhé polovině roku 2021, ale i v celém roce 2022, docházelo by k neustálému navyšování veřejného dluhu.

Pokud by se veřejný dluh stále navyšoval, mohlo by dojít až k dosažení dluhové brzdy, která je 55 % HDP. Pandemie přibližování k brzdě podstatně urychlila. Momentálně rozdíl mezi dluhovou brzdou a hodnotou veřejného dluhu ke konci roku 2020 představuje 16,9 % HDP.

V případě, že by došlo k nárazu na dluhovou brzdou, muselo by dojít k přijetí opatření, aby došlo k udržení veřejných financí. Muselo by dojít k poklesu diskrétní fiskální politiky pro stabilizaci ekonomického vývoje a došlo by k omezení činnosti jednotlivých veřejných institucí. Dále by náraz na dluhovou brzdou měl vliv na občany, jelikož by došlo k výraznému snížení výdajů na sociální zabezpečení, školství a zdravotnictví a investice. Tato nepříznivá situace by byla kompenzována zvýšením daňového zatížení (Úřad národní rozpočtové rady, 2021a).

Graf č. 19: Vývoj veřejného dluhu s predikcí nárazu na dluhovou brzdou

Zdroj: (Úřad národní rozpočtové rady, 2021b)

Národní rozpočtová rada (2021b) predikuje, že se Česká republika dotkne dluhové brzdy v roce 2024. Graf výše znázorňuje predikci vývoje dluhu i v následujících letech. Tato předpověď vychází ze skutečnosti, že toto velké přiblížení veřejného dluhu k zákonem stanovené hranici bude způsobeno i samotným dopadem covidové pandemie na veřejné finance za cenu udržení ekonomické situace na území České republiky.

Následující tabulka znázorňuje cyklické a strukturální saldo vládních institucí.

Tabulka č. 6: Cyklické a strukturální saldo vládních institucí v % HDP

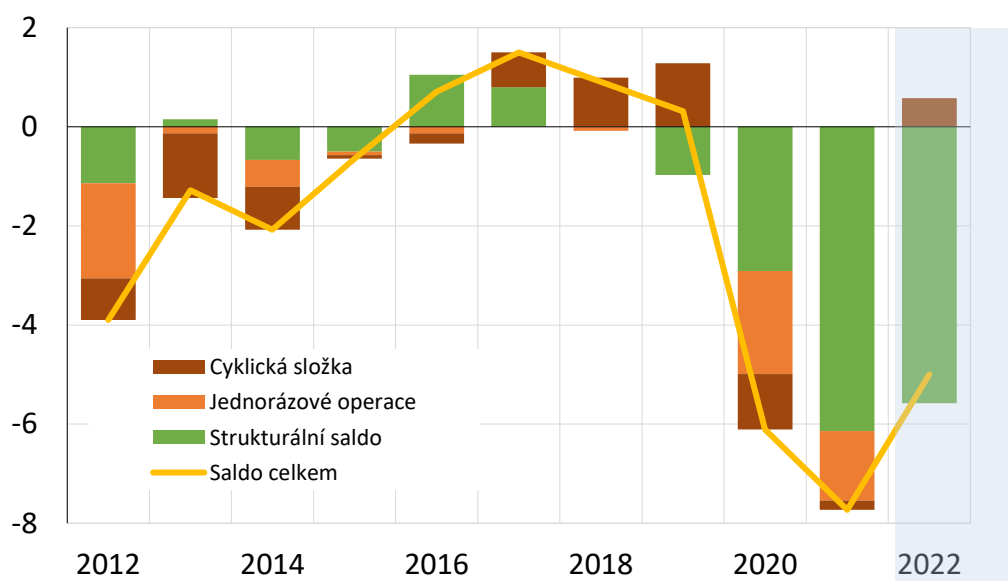
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
								<i>Predikce</i>	<i>Predikce</i>	<i>Výhled</i>	<i>Výhled</i>
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,6	0,7	1,5	0,9	0,3	-6,1	-7,7	-5	-4,5	-4,1
	<i>mlđ. Kč</i>	-30	34	77	49	18	-348	-468	-322	-301	-286
Cyklická složka salda	% HDP	-0,1	-0,2	0,7	1	1,3	-1,1	-0,2	0,6	0,6	0,5
Cyklicky očištěné saldo	% HDP	-0,6	0,9	0,8	-0,1	-1	-5	-7,5	-5,6	-5,1	-4,6
Jednorázové a jiné přechodné operace	% HDP	-0,1	-0,1	0	-0,1	0	-2,1	-1,4	0	0	0
Strukturální saldo	% HDP	-0,5	1,1	0,8	0	-1	-2,9	-6,1	-5,6	-5,1	-4,6
Fiskální úsilí	<i>p. b.</i>	0,2	1,6	-0,3	-0,8	-1	-1,9	-3,2	0,6	0,5	0,5
Úroky	% HDP	1,1	0,9	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Primární saldo	% HDP	0,4	1,6	2,2	1,7	1	-5,3	-7	-4,2	-3,7	-3,3
Primární cyklicky očištěné saldo	% HDP	0,5	1,8	1,5	0,7	-0,3	-4,2	-6,8	-4,8	-4,3	-3,8
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	39,7	36,6	34,2	32,1	30	37,8	43,5	46,2	49,2	51,8
	<i>mlđ. Kč</i>	1 836	1 755	1 750	1 735	1 740	2 153	2 632	2 970	3 295	3 605
Změna dluhové kvóty	<i>p. b.</i>	-2,2	-3,1	-2,3	-2,2	-2	7,8	5,7	2,7	3,1	2,6

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí, 2021f)

V případě cyklické složky salda došlo v roce 2020 k poklesu oproti roku 2019, kde hodnota v roce 2020 dosahovala -1,1 % HDP. Strukturální složka salda v roce 2020 dosahovala hodnoty -2,9 % HDP, kde došlo oproti roku 2019 k poklesu. Saldo sektoru vládních institucí v roce 2020 dosahovalo významného poklesu oproti roku 2019 a jejich rozdíl byl ve výši 6,4 % HDP.

Následující graf ukazuje cyklickou a strukturální složku salda veřejných institucí.

Graf č. 20: Cyklické a strukturální saldo vládních institucí v % HDP

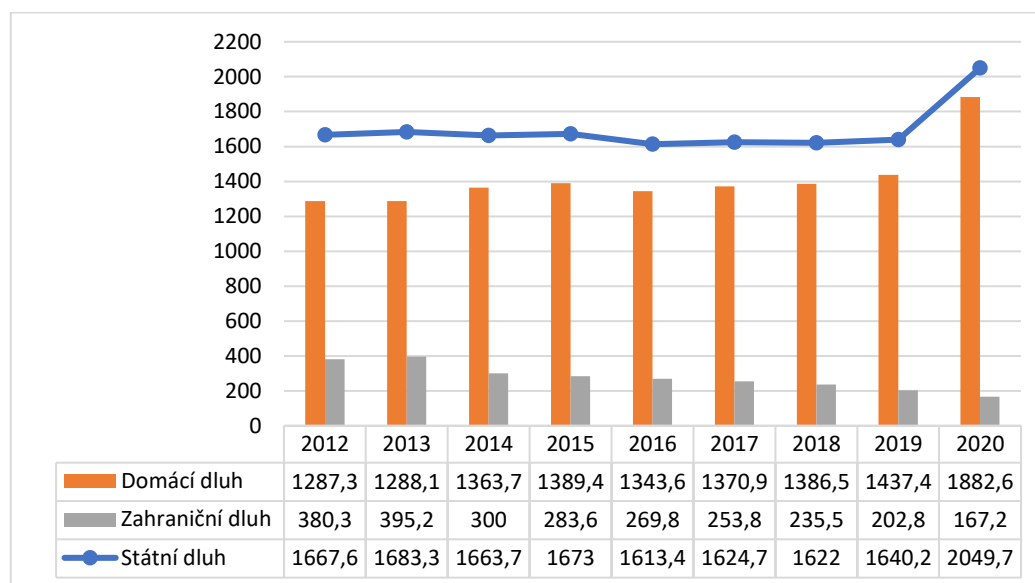

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí, 2021f)

Z grafu je patrné, že v letech 2016 až 2019 vykazovalo saldo vládních institucí kladné hodnoty. V roce 2020, kdy coronavirová pandemie propukla, dosahovalo strukturální saldo nejvyšších záporných hodnot ve sledovaném období. Toto však neplatí v případě cyklické složky salda vládních institucí v roce 2020.

Dále se zaměříme i na státní dluh, který je znázorněn následujícím grafem.

Graf č. 21: Vývoj a struktura státního dluhu v letech 2012 až 2020 v mld. Kč

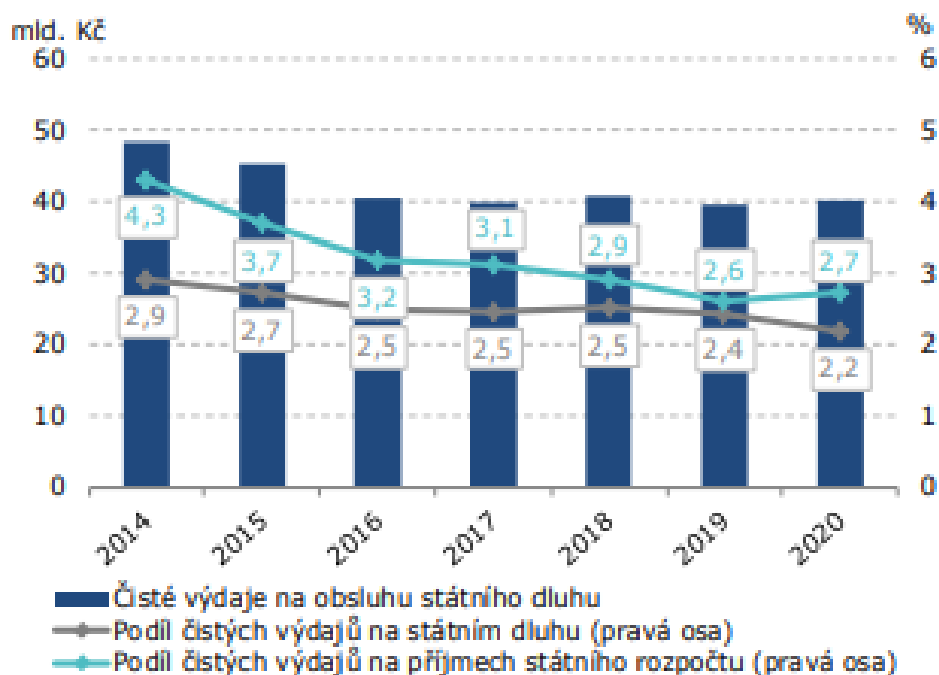

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí, 2021k)

Hodnoty státního dluhu v České republice se od roku 2012 do roku 2019 pohybují okolo 1600 mld. Kč, ale v roce 2020 došlo k vysokému nárůstu tohoto státního dluhu. Rozdíl oproti předchozímu roku 2019 je 409,5 mld. Kč. Tento vysoký nárůst je způsoben uvolněním fiskální politiky z důvodu covidové pandemie. Státní dluh se rozděluje na zahraniční dluh a domácí dluh. V případě České republiky dochází k přesahu domácího dluhu nad zahraničním dluhem.

Se státním dluhem úzce souvisí výdaje na obsluhu státního dluhu, který je znázorněn v následujícím grafu. Státní dluh vůči HDP je ve výši 36 %. Dle Ministerstva financí (2021ch) dochází sice v roce 2021 k dalšímu celkovému nárůstu státního dluhu, avšak ve 2. i 3. čtvrtletí roku 2021 byl zaznamenán pokles státního dluhu vždy oproti předchozímu čtvrtletí. V září 2021 Ministerstvo financí zveřejnilo informaci, že státní dluh druhé čtvrtletí za sebou klesá.

Graf č. 22: Výdaje na obsluhu státního dluhu

Zdroj: (Ministerstvo financí, 2021n)

Výdaje na obsluhu státního dluhu v průběhu sledovaného období od roku 2014 do roku 2020 zaznamenaly zpočátku pozvolný pokles a od roku 2016 se udržují přibližně na úrovni 40 mld. Kč.

2.5.1. Opatření na snížení veřejného dluhu

Myslím si, že stát přistoupí k postupnému snižování dluhu. V první řadě se domnívám, že dojde k navýšení sazeb jednotlivých daní, aby došlo k navýšení příjmů, například jen o pár procentních bodů. V roce 2021 Parlament schválil zrušení super hrubé mzdy u daně z příjmů fyzických osob. Za jednu z možností řešení veřejného dluhu považuji její obnovení, pokud to ovšem epidemiologická situace umožní. Opětné zavedení superhrubé mzdy bude znamenat navýšení plateb záloh na daň z příjmů fyzických osob a záloh na zdravotní a sociální pojištění u OSVČ a zaměstnanců, kterým je sociální a zdravotní pojištění hrazeno ze mzdy a platu.

V případě, že by stát chtěl omezit výdajovou stránku, hlavně v oblasti sociálních dávek, nabízí se řešení v podobě změny rodičovského příspěvku. Jelikož v roce 2021 došlo k navýšení částky pro rodičovský příspěvek z 200 000 Kč na 300 000 Kč, bylo by vhodné tuto hodnotu snížit na 250 000 Kč. Navrhuji ponechat vyplácení rodičovského příspěvku v hodnotě 300 000 Kč pouze v případě matek samoživitelek nebo u rodin sociálně znevýhodněných.

Tito příjemci rodičovského příspěvku by museli rodinný stav, případně další skutečnosti, písemně doložit.

V České republice dochází k odchodu řady občanů do předčasného starobního důchodu až o 5 let dříve, než je stanovená věková hranice. Přínosné pro stát by dle mého názoru bylo vrátit možnost odchodu do předčasného důchodu maximálně na 3 roky dříve, než vzniká nárok na řádný důchod. Výjimky by měly být ponechány pro osoby, které pobírají invalidní důchod 3. stupně. Tito lidé by podle mého názoru měli mít i nadále možnost odchodu do starobního důchodu o 5 let dříve.

Emise dluhopisů slouží k úhradě dluhu u veřejných rozpočtů. Do roku 2019 bylo přibližně 61,6 % těchto cenných papírů v tuzemském vlastnictví. V roce 2020 došlo k jejich navýšení na 67,9 %. Bylo zároveň rozhodnuto o prodeji většího množství cenných papírů do zahraničí a došlo k ovlivnění měnového kurzu. Dluhopisy jsou dle mého názoru významným nástrojem řešení deficitu státního rozpočtu.

U střednědobého a dlouhodobého dluhopisu, který emituje Ministerstvo financí, byla v roce 2021 uskutečněna zatím jediná emise, a to v červnu. Tento dluhopis měl jmenovitou hodnotu ve výši 2-6 mld. Kč a doba splatnosti byla stanovena od 10 let do 20 let. V dalších letech bude emise tohoto dluhopisu pokračovat (Ministerstvo financí, 2021d).

3. VYHODNOCENÍ

Coronavirová pandemie spolu s vládními opatřeními ovlivnily veřejné finance, zejména státní rozpočet, kde došlo k velkému nárůstu výdajů a snížení příjmů. Následkem toho došlo k historicky nejvyššímu deficitu a je možné, že se podobná situace bude opakovat i v roce 2021. Při hodnocení vývoje salda státního rozpočtu během prvního pololetí roku 2021 je patrné, že se Česká republika přibližuje k druhému nejvyššímu deficitu státního rozpočtu v historii. Tato situace povede k vysoké zadluženosti státu, s čímž se stát a vláda bude ještě potýkat několik let.

Vládní restrikce nebyly cílené. V současnosti se odborníci přiklánějí k názoru, že mělo dojít k tomu, že se budou restrikce týkat jen konkrétně vymezených činností, tedy že nebudou plošné. Vládní opatření by neměla trvat déle než několik týdnů, ale ne měsíců. K opačnému postupu došlo na přelomu roku 2020 a roku 2021, kdy byl vyhlášen nouzový stav a bylo vydáno opatření vlády. Druhý lockdown byl vyhlášen od 21.10. 2020. K výraznému uvolnění došlo až na přelomu března a dubna roku 2021. Teprve v tomto případě se jednalo o uvolnění dlouhodobých restrikcí.

Samotné kompenzace jsou velice nákladné, protože jsou spojeny s nadměrnou administrativou. Ekonomické subjekty jsou nuceny na vyřízení žádostí o kompenzace čekat velmi dlouhou dobu. Z toho důvodu se k nim se podpora nedostane v době, kdy ji nejvíce potřebují.

Tento krok byl dlouhotrvající a stát musel vydat více peněz, než se předpokládalo. Příčinou byla restriktivní opatření, která se dotkla firem. Vláda rozhodla, že dojde ke kompenzaci výpadků příjmů firem a podniků, jejíž účelem je udržení jejich ekonomické aktivity. Toto rozhodnutí však zvýšilo výdaje státního rozpočtu.

Tato složitá situace vedla k tomu, že ekonomika byla v recesi přibližně 5 měsíců. Je zcela pochopitelné, že vláda těmito kompenzacemi chtěla udržet ekonomiku, to znamená podporovat podniky a firmy. Avšak toto nutně vedlo k rostoucímu zadlužení státu. V případě, že by v roce 2021 nebo i později došlo opět k recesi ekonomiky, mohla by nastat podobná situace, pokud by vláda rozhodla o dalších kompenzacích.

Jednostranná finanční pomoc by vedla k dalšímu snížení daní a také k nárůstu veřejného dluhu. V tomto případě by bylo nutno řešit otázku, kdo státu pomůže hradit dluhy, které vznikly v důsledků kompenzací.

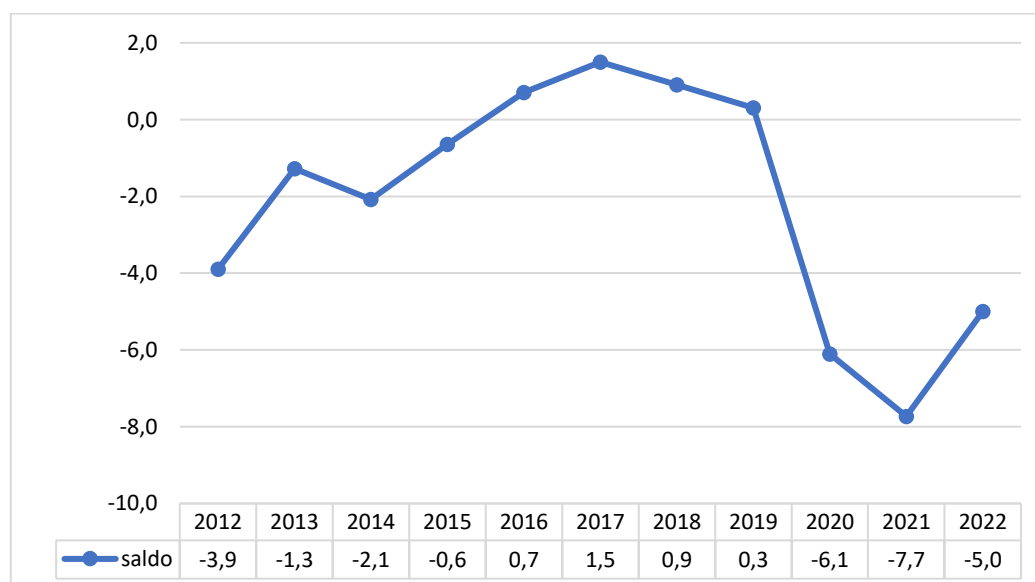
Opatření proti šíření koronaviru působila negativně na zahraniční obchod zejména v prvních třech čtvrtletích roku 2020. Výjimkou nebyl ani obchod s motorovými vozidly a jejich díly. Jelikož se na jejich výrobě nepodílejí pouze firmy automobilového průmyslu, ale i více subdodavatelů materiálů a jednotlivých dílů, omezení provozu v jednom článku má přímý dopad na ostatní složky celého řetězce.

Česká republika se vyznačuje proexportní ekonomikou. Jelikož došlo ke globální celosvětové pandemii, zaváděla se obdobná restriktivní opatření ve všech postižených zemích, a tato skutečnost měla výrazný dopad na český export.

Rovněž hospodaření systému veřejného zdravotního pojištění bylo v roce 2020 negativně ovlivněno dopady covidové pandemie. I přes vysoké výdaje způsobené pandemií se však podařilo i při mimořádně vysokém zatížení zdravotního systému udržet dostupnost a kvalitu poskytovaných zdravotních služeb. Domnívám se, že je velmi důležité, aby stát i nadále pokračoval cestou vytváření rezerv zdravotních pojišťoven, neboť nelze do budoucna předvídat vznik dalších mutací koronaviru. V méně optimistickém případě může nastat i pandemie jiných závažných onemocnění.

Dopad pandemie na veřejné finance je znázorněn saldem vládních institucí v % HDP.

Graf č. 23: Vývoj schodku veřejných financí v mld. Kč

Zdroj: zpracováno dle (Ministerstvo financí, 2021f)

Úkolem vlády bylo také předejít k tomu, aby nastala finanční krize, kdyby lidé neměli práci v důsledku rozsáhlého zavírání firem. V takovém případě by hrozila opět řetězová reakce, kdy

občané nedisponují dostatečnými finančními prostředky na splácení svých úvěrů u bank, což by následně znamenalo likvidaci peněžních ústavů. České banky spolupracovaly s vládou při přípravě a uplatnění záručních programů COVID III a COVID Plus.

Stav veřejných financí může vést k situaci, kdy se stát dostává do tzv. dluhové brzdy, což znamená, že by vláda musela začít sestavovat vyrovnané rozpočty. Tato povinnost by měla dopad na veřejnou správu, ale i na investiční činnost obcí a krajů. Jelikož by musely být vyrovnané i rozpočty zdravotních pojišťoven, mohlo by dojít skutečně k omezením v poskytování zdravotní péče. Ekonomické prognózy upozorňují, že k nárazu na brzdou by mohlo dojít už v roce 2024, pokud by v blízké budoucnosti došlo k opětovným restrikcím ekonomiky (Úřad národní rozpočtové rady, 2021a).

Jedinou možnost zmírnění dopadů pandemie a její prevence vidím v tom, že se budeme muset naučit s viry žít. Přikláním se k větší proočkovánosti občanů než pouze 50 % a rovněž doporučuji, aby vláda jednoznačně podporovala občany zejména rizikových skupin v tom, aby přistoupili na 3. dávku očkování.

4. ZÁVĚR

Diplomová práce s názvem „Analýza dopadů covidové pandemie na veřejné finance České republiky“ měla za cíl provést rešerši a rozbor dopadů vládních opatření vydaných za účelem podpory ekonomiky během koronavirové pandemie v České republice. S dopady, které postihly ekonomiku, souvisely i dopady na veřejné finance. Z tohoto důvodu byly analyzovány dopady vládních opatření na příjmovou a výdajovou stranu státního rozpočtu, ale byl též proveden rozbor dopadů těchto opatření na ukazatele veřejného deficitu a veřejného dluhu České republiky. Na základě rozboru bylo následně provedeno hodnocení výše uvedených dopadů a jejich závažnost.

V teoretické části byly definovány veřejné finance a jejich funkce a principy. V práci byla zmíněna rozpočtová skladba, která se zabývá tříděním příjmů a výdajů, detailněji je rozebráno třídění dle metody COFOG. Definovaná byla i rozpočtová soustava a rozpočty, které do ní patří, tedy územní rozpočty, státní rozpočet, mimorozpočtový fond a fondy veřejného zdravotního pojištění.

Byl vysvětlen zákon o rozpočtové odpovědnosti a jeho novelizace, protože tato problematika souvisí s veřejnými rozpočty a ekonomikou. V samostatné kapitole byl rozebrán státní rozpočet, který představuje nejdůležitější finanční plán České republiky. Pozornost byla věnována rozpočtovému procesu a jeho ukotvení v zákoně. Součástí teoretické části jsou i veřejné deficity a důvody jejich vzniku. Nakonec byl vysvětlen pojem veřejný dluh.

Praktická část analyzuje dopady vládních opatření na jednotlivé druhy příjmů a výdajů veřejných financí v letech 2013 až 2021. Podrobně byly popsány dopady pandemie na příjmy a výdaje státního rozpočtu. Kromě státního rozpočtu byla v praktické části rovněž věnována pozornost dopadu koronavirové pandemie na ostatní složky veřejných financí, jedná se především o územní rozpočty a fondy veřejného zdravotního pojištění.

Deficit územních rozpočtů na konci roku 2020 skončil přebytkově, i když došlo ke snížení jejich příjmů ze sdílených daní, avšak stát tuto skutečnost kompenzoval příspěvkem ve výši 1 250 Kč na každého obyvatele v dané obci. Fondy veřejného zdravotního pojištění také hospodařily v roce 2020 přebytkově, ovlivněna byla spíše výdajová strana, kde došlo k navýšení výdajů z důvodu hrazení zdravotní péče pro pacienty, kteří měli střední nebo těžký průběh Covidu-19. Prostředky byly rovněž vynaloženy na testování. Na přebytkové hospodaření těchto fondů mělo vliv navýšení plateb za státní pojištění. Z důvodu

přetrvávající pandemie, se však očekává, že fondy veřejného zdravotního pojištění v roce 2021 budou hospodařit s deficitem.

Na deficitech a dluhu veřejných financí se nejvíce podílí státní rozpočet. V roce 2020 dosáhl deficit státního rozpočtu historicky nejvyšší hodnoty od vzniku České republiky, a sice výše 367,4 mld. Kč. Sledujeme-li deficit státního rozpočtu v červnu roku 2021, byl ve výši přibližně 260 mld. Kč. Tudíž můžeme říci, že v případě dalších lockdownů by mohlo dojít ještě k většímu deficitu státního rozpočtu a následně k navýšení veřejného dluhu České republiky. Velmi pozitivní je však skutečnost, že výsledný schodek státního rozpočtu za rok 2020 nepředstavoval původně očekávaných 500 mld. Kč, ale alespoň 367,4 mld. Kč.

Za negativní považuji skutečnost, že Česká ekonomika přichází o svoji konkurenční výhodu nízkého veřejného zadlužení, ale přibližuje se k vysoce zadluženým evropským zemím a může v nejbližších letech narazit na dluhovou brzdu. Je téměř jisté, že se veřejný dluh bude navyšovat i v roce 2021. Věřím, že nová vláda bude směřovat své úsilí k tomu, aby se naplnily optimističtější odhady odborníků, podle nichž by se Česká republika měla se vzniklou situací vypořádat a ekonomika by měla nepříznivé dopady pandemie překonat.

5. POUŽITÁ LITERATURA

ČERVENKA, Miroslav, 2009. *Soustava veřejných rozpočtů*. Praha: Leges. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-11-0.

DITTRICHOVÁ, Jaroslava, Jitka PTATSCHEKOVÁ a Vojtěch JINDRA, 2010. *Základy financí*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-074-0.

DVOŘÁK, Pavel, 2008. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-075-1.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAYTOVÁ, 2010. *Veřejné finance*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-497-0.

LAJTKEPOVÁ, Eva, 2013. *Veřejné finance v České republice: teorie a praxe*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 978-80-7204-861-8.

MAAYTOVÁ, Alena, František OCHRANA a Jan PAVEL, 2015. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5561-8.

MUSGRAVE, Richard A. a Peggy B. MUSGRAVE, 1989. *Public finance in theory and practice*. 5. New York: McGraw-Hill. ISBN 0-07-044127-8.

OCHRANA, František, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK, 2010. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3228-2.

PAVLÁSEK, Vlastimil a Pavlína HEJDUKOVÁ, 2010. *Veřejné finance a daně v České republice*. Plzeň: Nava. ISBN 978-80-7211-360-6.

PEKOVÁ, Jitka, 2011. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-698-1.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR, 2008. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-351-5.

PEKOVÁ, Jitka, Marek JETMAR a Petr TOTH, 2019. *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-209-4.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2015. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5608-0.

STRECKOVÁ, Yvonne a Ivan MALÝ, 1998. *Veřejná ekonomie: pro školu i praxi*. Praha: Computer Press. Business books (Computer Press). ISBN 80-722-6112-6.

VESELÁ, Jitka, 2011. *Investování na kapitálových trzích*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-647-9.

Zákony

Vyhláška ministerstva financí č. 323/2002 Sb. o rozpočtové skladbě

Zákon č. 190/2004 Sb. o dluhopisech v plném znění

Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech v plném znění

Zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů v plném znění

Zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění v plném znění

Zákon č. 600/2020 Sb. o státním rozpočtu České republiky na rok 2021

Zákon č. 207/2020 Sb. o pravidlech rozpočtové odpovědnosti v plném znění

Elektronické zdroje

Česká správa sociálního zabezpečení, 2021. *Informativní důchodová aplikace (IDA)* [online].

Česká správa sociálního zabezpečení, 27.7.2021 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/web/cz/uvod/-/asset_publisher/GQ48v1KeNe0J/content/id/916796

Český statistický úřad, 2014. *Klasifikace funkcí vládních institucí (CZ-COFOG)* [online].

Český statistický úřad 14.12.2014 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_funkci_vladnich_instituci_-cz_cofog

ČNB, 2020. *Bezprostřední dopady pandemie covid-19 na českou ekonomiku* [online]. ČNB,

2020 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Bezprostredni-dopady-pandemie-covid-19-na-ceskou-ekonomiku/>

Eurostat, 2021. *Databáze* [online]. Eurostat, 2021 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z:

<https://ec.europa.eu/eurostat/en/>

Finanční správa, 2021. *Schéma rozpočtového určení daní od 1. 1. 2021* [online]. In: Finanční

správa, 2021 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/rozpocetove-urceni-dani>

Ministerstvo financí České republiky, 2012. *Smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 14.2.2012 [cit. 2021-11-16]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2012/smlouva-o-stabilite-koordinaci-a-sprave-11077>

Ministerstvo financí České republiky, 2013. *Informace o vstupu v platnost Smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 9.1.2013 [cit. 2021-11-16]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2013/informace-o-vstupu-v-platnost-smlouvy-o-11076>

Ministerstvo financí České republiky, 2014. *Fiskální úmluva* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 7.1.2014 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/fiskalni-umluva>

Ministerstvo financí České republiky, 2014-2020. *Státní závěrečný účet za rok 2013 až 2020* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 2014-2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu>

Ministerstvo financí České republiky, 2016. *Finanční nástroje* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 14.10.2016 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/zakladni-informace/financni-nastroje>

Ministerstvo financí České republiky, 2018. *Metodický popis – Fiskální údaje SF* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 28. 2. 2018 [cit. 2021-11-18]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rozpocetove-ramce-statisticke-informace/fiskalni-udaje/ustredni-vlada/statni-fondy/2018/metodicky-popis-fiskalni-udaje-sf-31215>

Ministerstvo financí České republiky, 2019. *ČR již zavedla dluhovou brzdu do svého právního systému* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 2019 [cit. 2021-10-9]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2019/cr-jiz-zavedla-dluhovou-brzdu-do-sveho-p-35236>

Ministerstvo financí České republiky, 2020a. *Novela pravidel rozpočtové odpovědnosti zmírňuje negativní dopady koronavirové pandemie* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 1. 4. 2020 [cit. 2021-11-16]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/novela-pravidel-rozpocetove-odpovednosti-38079>

Ministerstvo financí České republiky, 2020b. *MF vyplatí příspěvky obcím, celkem obdrží 13,4 miliardy* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 10.8.2020 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/mf-vyplati-prispevky-obcim-celkem-obdrzi-39184>

Ministerstvo financí České republiky, 2020c. *Rozpočtový proces bude pružněji reagovat na turbulentní vývoj ekonomiky* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 11. 5. 2020 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/rozpocetovy-proces-bude-pruzneji-reagovat-38438>

Ministerstvo financí České republiky, 2021a. *Čtvrtletní aktualizace Strategie financování a řízení státního dluhu České republiky na rok 2021* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 16.4.2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/ctvrtletni-aktualizace-strategie-financo-41527>

Ministerstvo financí České republiky, 2021b. *Dluhopis Republiky* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 22.3.2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.sporicidluhopisycr.cz/cs/dluhopis-republiky>

Ministerstvo financí České republiky, 2021c. *Ekonomika letos poroste o 3,2 %. V roce 2022 o 4,2 %* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 24.8.2021 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/ekonomika-letos-poroste-o-32-v-roce-2022-42837>

Ministerstvo financí České republiky, 2021d. *Emisní kalendáře SDD* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/emise-statnich-dluhopisu/emisni-kalendare-sdd>

Ministerstvo financí České republiky, 2021e. *Fiskální výhled ČR - leden 2021* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 20.1.2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2021/fiskalni-vyhled-cr-leden-2021-40608>

Ministerstvo financí České republiky, 2021f. *Makroekonomická predikce – srpen 2021* [online]. Ministerstvo financí České republiky 24. 8. 2021 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2021/makroekonomicka-predikce-srpen-2021-42832>

Ministerstvo financí České republiky, 2021g. *Měsíční pokladní plnění státního rozpočtu v roce 2020* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 5.1.2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2020/mesicni-pokladni-plneni-statniho-rozpocet-37413>

Ministerstvo financí České republiky, 2021h. *Plnění státního rozpočtu ČR za leden až prosinec 2020* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 5.1.2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/pokladni-plneni-sr-40434>

Ministerstvo financí České republiky, 2021ch. *Státní dluh klesá druhé čtvrtletí za sebou* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 1.10.2021 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/statni-dluh-klesa-druhe-ctvrtleti-za-seb-43118>

Ministerstvo financí České republiky, 2021i. *Státní rozpočet v kostce – 2021* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 29.3.2021 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2021-41404>

Ministerstvo financí České republiky, 2021j. *Státní závěrečný účet za rok 2020* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 27.4.2021 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2020/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2020-41689>

Ministerstvo financí České republiky, 2021k. *Struktura a vývoj státního dluhu* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 12.2.2021 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/statistiky/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>

Ministerstvo financí České republiky, 2021l. *System zdravotního pojištění i přes pandemii dosáhl přebytku šest miliard korun* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 28. 7. 2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/system-zdravotniho-pojisteni-i-pres-pand-42599>

Ministerstvo financí České republiky, 2021m. *Zpráva o činnosti Finanční správy ČR a Celní správy ČR za rok 2020* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 24. 6. 2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/dane/danove-a-celni>

[statistiky/zpravy-o-cinnosti-financni-a-celni-sprav/2020/zprava-o-cinnosti-financni-spravy-cr-a-c-42271](https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/publikace/zprava-o-rizeni-statniho-dluhu/2020/zprava-o-rizeni-statniho-dluhu-ceske-rep-40892)

Ministerstvo financí České republiky, 2021n. *Zpráva o řízení státního dluhu České republiky v roce 2020* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 21.2.2021 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/publikace/zprava-o-rizeni-statniho-dluhu/2020/zprava-o-rizeni-statniho-dluhu-ceske-rep-40892>

Ministerstvo financí České republiky, 2021o. *Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2020* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 2. 3. 2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2020/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-41162>

Ministerstvo obchodu a průmyslu, 2020. *Informace o koronaviru* [online]. Ministerstvo obchodu a průmyslu, 2020 [cit. 2021-10-7]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/koronavirus/>

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2020a. *Kompenzace* [online]. Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2020 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/situace/kompenzace>

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2020b. *Systém pohotovostních stupňů nabídne občanům předvídatelný plán protiepidemických opatření v souvislosti s covid-19* [online]. Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 27.7.2020 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/system-pohotovostnich-stupnu-nabidne-obcanum-predvidatelny-plan-protiepidemickych-opatreni-v-souvislosti-s-covid-19/>

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2020d. *Fondy zdravotních pojišťoven* [online]. Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 5.8.2020 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/fondy-zdravotnich-pojistoven/>

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2020e. *Veřejné zdravotní pojištění* [online]. Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 5.8.2020 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/rozpocetovy-proces-bude-pruzneji-reagovat-38438>

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2021a. *Aktuální mimořádná a ochranná opatření ke covid-19* [online]. Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2021 [cit. 2021-11-04].

Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/category/uredni-deska/rozhodnuti-ministerstva-zdravotnictvi/aktualni-mimoradna-a-ochrana-opatreni-ke-covid-19/page/36/>

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2021b. *PES: Proti epidemický systém ČR – stupně pohotovosti dle aktuální epidemiologické situace* [online]. Ministerstvo zdravotnictví České republiky 2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/pes>

Poslanecká sněmovna. *Legislativní proces v Poslanecké sněmovně: Projednávání návrhu zákona o státním rozpočtu* [online]. Poslanecká sněmovna [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=173>

Úřad národní rozpočtové rady, 2020a. *Dopady koronavirové krize na hospodaření územních samosprávných celků v roce 2020* [online]. Úřad národní rozpočtové rady, 9.2020 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://unrr.cz/wp-content/uploads/2020/10/Informa%C4%8Dn%C3%AD-studie-Dopady-koronavirov%C3%A9-krize-na-hospoda%C5%99en%C3%AD-%C3%BAzemn%C3%ADch-samospr%C3%A1vn%C3%BDch-celk%C5%AF-v-roce-2020.pdf>

Úřad národní rozpočtové rady, 2020b. *DRUHÉ ČTVRTLETÍ PŘINESLO HISTORICKY NEJVĚTŠÍ POKLES ČESKÉ EKONOMIKY. HDP SE PROPADL O TĚMĚŘ 11 %* [online]. Úřad národní rozpočtové rady, 31.7.2020 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://unrr.cz/druhe-tvrtleti-prineslo-historicky-nejvetsi-pokles-ceske-ekonomiky-hdp-se-propadl-o-temer-11/>

Úřad národní rozpočtové rady, 2021a. *TLAK NA ČESKÉ VEŘEJNÉ FINANCE SE STUPŇUJE. ZA JEDINÝ ROK SE NÁRAZ NA DLUHOVOU BRZDU PŘIBLÍŽIL O TĚMĚŘ DVĚ DEKÁDY* [online]. Úřad národní rozpočtové rady 22. 6. 2021 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://unrr.cz/tlak-na-ceske-verejne-finance-se-stupnuje-za-jediny-rok-se-naraz-na-dluhovou-brzdu-priblizil-o-temer-dve-dekady/>

Úřad národní rozpočtové rady, 2021b. *ZPRÁVA O DLOUHODOBÉ UDRŽITELNOSTI VEŘEJNÝCH FINANCI* [online]. Úřad národní rozpočtové rady, 6.2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: https://unrr.cz/wp-content/uploads/2021/06/2021-ZPRAVA-O-DLOUHODOBE-UDRZITELNOSTI-VEREJNYCH-FINANCI_A.pdf

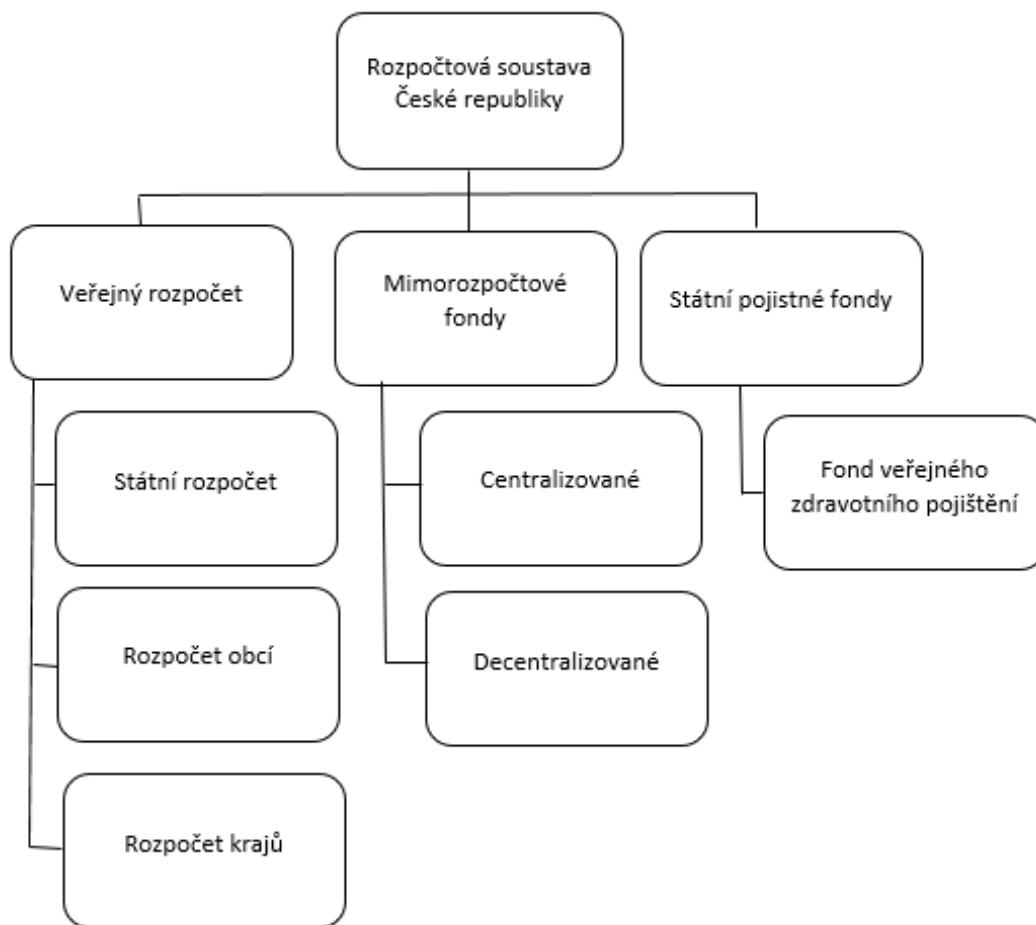
Všeobecná zdravotní pojišťovna, 2021. *Výroční zpráva za rok 2020* [online]. VZP, 2021 [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/o-nas/dokumenty/vyrocní-zpravy>

VZP České republiky, 2020. *Jak se změní výše pojistného v roce 2021?* [online]. VZP České republiky, 30.11.2020 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/o-nas/aktuality/jak-se-zmeni-vyse-pojistneho-v-roce-2021>

6. PŘÍLOHY

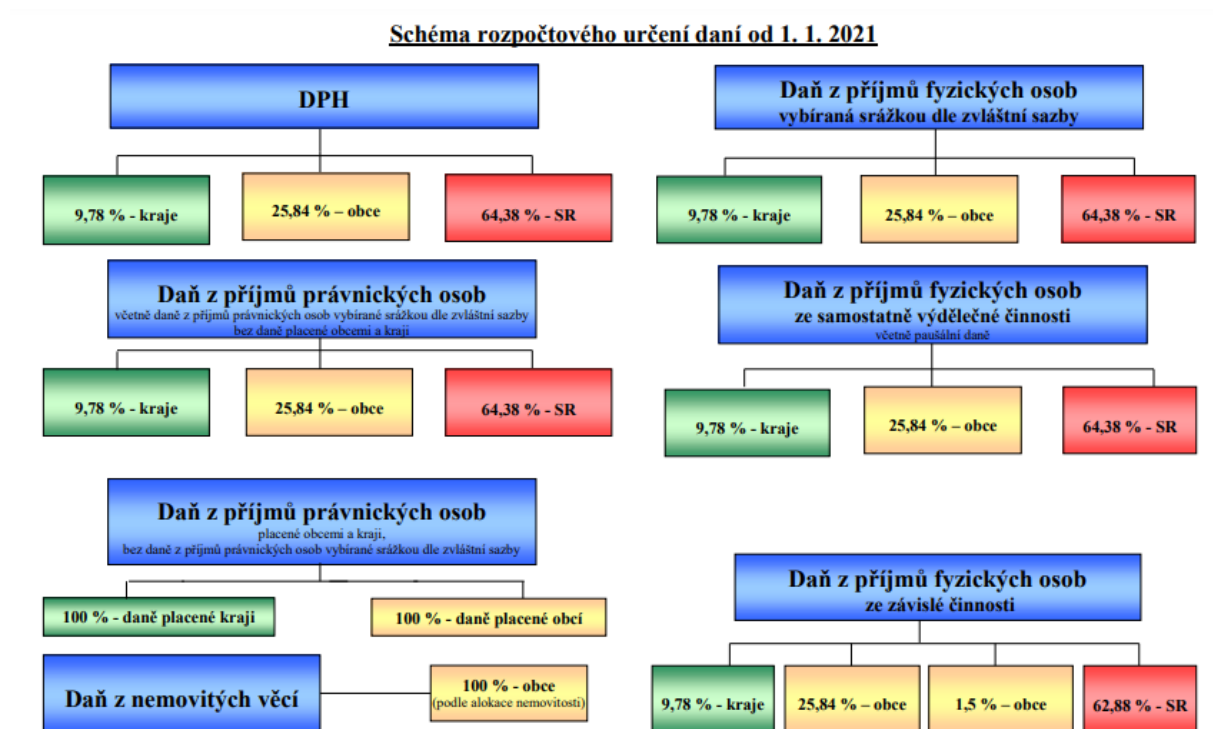
Příloha A: Rozpočtová soustava České republiky.....	83
Příloha B: Schéma rozpočtové určení daní od 1. 1. 2021	84
Příloha C: Ukázka systému pohotovostních stupňů – „semafor“	85
Příloha D: Ukázka protiepidemického systému České republiky – „PES“	86

Příloha A: Rozpočtová soustava České republiky

Zdroj: zpracováno dle (Červenka, 2009, s. 21; Peková, 2008, s. 204)

Příloha B: Schéma rozpočtové určení daní od 1. 1. 2021

Zdroj: (Finanční správa, 2021)

Příloha C: Ukázka systému pohotovostních stupňů – „semafor“

STUPNĚ POHOTOVOSTI V OBLASTI OCHRANY VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ

Stupně pohotovosti v oblasti ochrany veřejného zdraví stanovují na základě definovaných úrovní přenosu nákazy vyvolané novým koronavirem s označením SARS-CoV-2 rozsah klíčových protiepidemických opatření nezbytných k zamezení vzniku a dalšího šíření onemocnění COVID-19. Protiepidemická opatření jsou rozdělena na činnosti a postupy vztahující se na fyzické a právní osoby a dále se týkají činnosti a postupů v rámci systému připravenosti a reakce České republiky na hrozbu epidemického šíření COVID-19.

STUPEŇ POHOTOVOSTI	EPIDEMIOLOGICKÉ KRITÉRIUM	CHARAKTERISTIKA	STUPEŇ VČASNÉ VÝSTRAHY
0	NULOVÉ NEBO ZANEDBATELNÉ RIZIKO	<ul style="list-style-type: none"> Oficiální odborné zdroje (především Světová zdravotnická organizace a Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí) informují o tom, že je v zahraničí hlášen přenos nákazy 	0
I	VÝSKYT NÁKAZY V ČR BEZ KOMUNITNÍHO PŘENOSU	<ul style="list-style-type: none"> Vyskytují se sporadické případy Vyskytují se lokální klástry Vyskytují se lokální epidemie Vyskytují se kombinace: sporadické případy/lokální klástry/lokální epidemie 	1–3
II	POČÍNÁJÍCÍ KOMUNITNÍ PŘENOS V ČR	<ul style="list-style-type: none"> Občasné případy, u kterých není jasný zdroj nákazy, která se začíná šířit v komunitě doposud nepostíženě – u osob, které nepobývaly v zasažené oblasti, resp. nebyly v kontaktu se známým zdrojem 	4–7
III	NARŮSTAJÍCÍ ANEBU PŘETRVÁVAJÍCÍ KOMUNITNÍ PŘENOS V ČR	<ul style="list-style-type: none"> Denní incidence případů v rámci komunitního přenosu má trvale narůstající trend nebo setrvalý trend 	8–10

Seznam použitých zkratk

BRK – Bezpečnostní rada kraje; BRS – Bezpečnostní rada státu; KEK – krajská epidemiologická komise; KHS – krajská hygienická stanice; MZ – Ministerstvo zdravotnictví; OOP – osobní ochranné prostředky; OOVZ – orgán ochrany veřejného zdraví; PLDD – praktický lékař pro děti a dorost; POC – pohotovostní operační centrum pro veřejné zdraví; ÚEK – Ústřední epidemiologická komise (dle statutu Komise pro řešení výskytu závažných infekčních onemocnění v ČR); ÚKS – Ústřední krizový štáb

STATISTICKÉ UKAZATELE GENERUJÍCÍ STUPNĚ VČASNÉ VÝSTRAHY PRO HODNOCENÍ ÚROVNĚ RIZIKA V EPIDEMII COVID-19

Stupně včasné výstrahy jsou podpůrnou škálou sloužící pro kvantifikaci úrovně rizika na stupnici 0 – 10. Jednotlivé rizikové kategorie jsou takto provázány s exaktními kritérii, která umožní detailnější posouzení míry rizikosti konkrétní situace. Niže uvedené ukazatele jsou odstupňovány v rámci epidemiologických rizikových kategorií a jsou určeny pro týdenní souhrnné hodnocení dané geografické oblasti. Vedle tohoto hodnocení je rovněž nastaven denní monitoring trendů s detailním skórováním stupně rizik. Preferovanou geografickou jednotkou pro hodnocení je okres, hodnocení lze však aplikovat na území několika spojených okresů, kraje či celé ČR.

STUPEŇ POHOTOVOSTI	EPIDEMIOLOGICKÉ KRITÉRIUM	STATISTICKÉ UKAZATELE PRO STUPNĚ VČASNÉ VÝSTRAHY	STUPEŇ VČASNÉ VÝSTRAHY
0	NULOVÉ NEBO ZANEDBATELNÉ RIZIKO	<ul style="list-style-type: none"> Nulový nebo zcela ojedinělý výskyt onemocnění v hodnocené oblasti ČR: max. záchyt během týdne do 5 nově diagnostikovaných pacientů denně, sporadické, spolu nesouvisející, případy 	0
I	VÝSKYT NÁKAZY V ČR BEZ KOMUNITNÍHO PŘENOSU	<p>Definiční ukazatel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Výskyt sporadických případů onemocnění, lokální ohniska nebo epidemické události známého původu, bez komunitního přenosu / 1 bod <p>Další statisticky významné faktory navyšující riziko:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kumulativní počet nově diagnostikovaných pacientů s COVID-19 v dané oblasti v posledních 7 dnech překročil hranici 25 / 100 000 obyvatel / 1 bod Průměrný denní nárůst počtu pozitivních případů v posledních 7 dnech je o 50 % vyšší oproti průměru předchozích 7 dní / (1 bod) 	1–3
II	POČÍNÁJÍCÍ KOMUNITNÍ PŘENOS V ČR	<p>Definiční ukazatel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vysoce dispergovaný výskyt nákazy v hodnocené oblasti nebo nová ohniska s rizikem komunitního šíření při narůstajícím počtu nových případů / 4 body <p>Další statisticky významné faktory navyšující riziko:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kumulativní počet nově diagnostikovaných pacientů s COVID-19 v dané oblasti v posledních 7 dnech překročil hranici 25 / 100 000 obyvatel / 1 bod Průměrný denní nárůst počtu pozitivních případů v posledních 7 dnech je o 50 % vyšší oproti průměru předchozích 7 dní / (1 bod) Kontinuálně vzrůstající statisticky významný trend nebo statisticky významná eskalace trendu dle mezinárodně uznávaného algoritmu (The Early Aberration Reporting System, EARS-C3) (1 bod) 	4–7
III	NARŮSTAJÍCÍ ANEBU PŘETRVÁVAJÍCÍ KOMUNITNÍ PŘENOS V ČR	<p>Definiční ukazatel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Narůstající riziko komunitního šíření spojené se statisticky významnou eskalací trendů a s rizikem zásahu zranitelných skupin obyvatel / 8 bodů <p>Další statisticky významné faktory navyšující riziko:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kumulativní počet nově diagnostikovaných pacientů s COVID-19 v dané oblasti v posledních 7 dnech překročil hranici 25 / 100 000 obyvatel / 1 bod Nárůst počtu pozitivních případů ve věku 65+ v posledních 7 dnech o více než 50 % oproti předchozím 7 dnům nebo počet hospitalizovaných s COVID-19 v posledních 7 dnech minimálně jednou nad hranici 2 % z celkového počtu aktuálně pozitivních případů / (1 bod) 	8–10

Zdroj: (Ministerstvo zdravotnictví, 2020b)

Příloha D: Ukázka protiepidemického systému České republiky – „PES“

OPATŘENÍ	1	2	3	4	5
	0–20	21–40	41–60	61–75	76–100
 Ochrana nosu a úst (roušky, respirátory apod.)	Ve vymezených vnitřních prostorech a ve veřejné dopravě	Ve všech vnitřních prostorech a ve vybraných veřejně přístupných místech	Ve všech vnitřních prostorech a ve vybraných veřejně přístupných místech	Ve všech vnitřních prostorech a ve vybraných veřejně přístupných místech	Ve všech vnitřních prostorech a ve vybraných veřejně přístupných místech
 Hromadné akce ve vnitřních a venkovních prostorech	500 osob venku, 100 uvnitř	100 osob venku, 50 osob uvnitř	50 osob venku, 10 osob uvnitř	6 osoby	2 osoby
 Svatby, pohřby, bohoslužby	Maximálně 100 osob	Maximálně 50 osob	Maximálně 30 osob	Maximálně 20 osob	Maximálně 15 osob
 Návštěvy ve zdravotnických zařízeních a zařízeních sociálních služeb	Možné pouze s ochranou nosu a úst (roušky, respirátory apod.)	Omezení návštěv v zařízeních sociálních služeb a LDN	Zákaz návštěv uvnitř zařízení sociálních služeb kromě vymezených výjimek, omezení návštěv ve zdravotnických zařízeních	Zákaz návštěv všude kromě vymezených výjimek	Zákaz návštěv všude kromě vymezených výjimek
 Omezení volného pohybu osob	Bez omezení	Bez omezení	Bez omezení	Noční zákaz vycházení v době od 23-5 hodin	Noční zákaz vycházení v době od 21-5 hodin
 Omezení provozu orgánů veřejné moci a správních úřadů	Bez omezení	Organizační a režimové opatření	Omezení úředních hodin. Organizační a režimové opatření	Omezení úředních hodin. Organizační a režimové opatření	Omezení úředních hodin pouze pro nezbytnou agendu, práce z domova.
 Poskytování ubytovacích služeb	Bez omezení	Bez omezení	Bez omezení	Omezení ubytování	Omezení ubytování
 Školství	Prezenční výuka – MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ, VŠ. Organizační a režimové opatření. Distanční výuka univerzit 3. věku.	Prezenční výuka – MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ, VŠ. Organizační a režimové opatření. Distanční výuka univerzit 3. věku.	Prezenční výuka – MŠ, speciální školy a 1. stupeň ZŠ. Rotační prezenční výuka (po týdnech) – 2. stupeň ZŠ, SŠ a VOŠ s výjimkami. Distanční výuka VŠ s výjimkami; 1. ročníky prezenční výuka.	Prezenční výuka – MŠ, speciální školy a 1. stupeň ZŠ. Rotační prezenční výuka (po týdnech) – 2. stupeň ZŠ a VOŠ s výjimkami. Distanční výuka – SŠ, VOŠ a VŠ s výjimkami.	Distanční výuka na všech stupních s výjimkou MŠ, speciálních škol a 1. a 2. ročníků ZŠ s specifické případy
 Sportovní soutěže	Celkem diváků: 1000 venku / 500 uvnitř. <u>Vstup:</u> max. 500 diváků v sektoru, max. 2 sektory <u>Uvnitř:</u> max. 250 diváků v sektoru, max. 2 sektory uvnitř.	Celkem diváků: 500 venku / 250 uvnitř. <u>Vstup:</u> max. 250 diváků v sektoru, max. 2 sektory venku <u>Uvnitř:</u> max. 125 diváků v sektoru, max. 2 sektory uvnitř.	Profesionální a amatérské soutěže bez přítomnosti diváků	Profesionální soutěže bez diváků a ve specifickém režimu. Amatérské soutěže zakázány.	Profesionální soutěže bez diváků a ve specifickém režimu. Amatérské soutěže zakázány.
 Rekreační sporty	Sportovat lze venku i uvnitř. Uvnitř maximálně na jedné sportovní ploše 2 hráči týmy. Organizační a režimové opatření.	Sportovat lze venku i uvnitř. Uvnitř maximálně na jedné sportovní ploše 2 hráči týmy. Organizační a režimové opatření.	Vnitřní sportovníh pouze pro individuální sporty do 10 osob. Sportovat lze venku, vždy pouze 2 hráči týmy/kupřty.	Vnitřní sportovníh uzavřeno. Sportovat lze venku, maximálně do 6 osob.	Vnitřní sportovníh uzavřeno. Sportovat lze venku, maximálně do 2 osob.
 Bazény, wellness centra	Stejná pravidla jako shromažďování pro jiné akce	Stejná pravidla jako shromažďování pro jiné akce	Stejná pravidla jako shromažďování pro jiné akce	Zavřeno, s výjimkou poskytovatelů zdravotních služeb	Zavřeno, s výjimkou poskytovatelů zdravotních služeb
 Kultura	Sedící divák (celkem venku/uvnitř: 2000/1000) max. 1000 diváků v sektoru, max. 2 sektory venku / max. 500 diváků v sektoru, max. 2 sektory uvnitř. Stojící divák (celkem venku/uvnitř: 1000/500) max. 500 diváků v sektoru, max. 2 sektory venku / max. 250 diváků v sektoru, max. 2 sektory uvnitř. PŘ kombinací sedících i stojících diváků max. 1000/500 osob.	Sedící divák (celkem venku/uvnitř: 1000/500) max. 500 diváků v sektoru, max. 2 sektory venku / max. 250 diváků v sektoru, max. 2 sektory uvnitř. Stojící divák (celkem venku/uvnitř: 500/250) max. 250 diváků v sektoru, max. 2 sektory venku / max. 125 diváků v sektoru, max. 2 sektory uvnitř. PŘ kombinací sedících i stojících diváků max. 500/250 osob.	Zákaz diváků. Organizační a režimové omezení přítomných osob na zkouškách.	Zákaz diváků. Organizační a režimové omezení přítomných osob na zkouškách.	Zákaz kulturních akcí. Profesionální umělci ve specifickém režimu.

Zdroj: (Ministerstvo zdravotnictví, 2021c)